Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

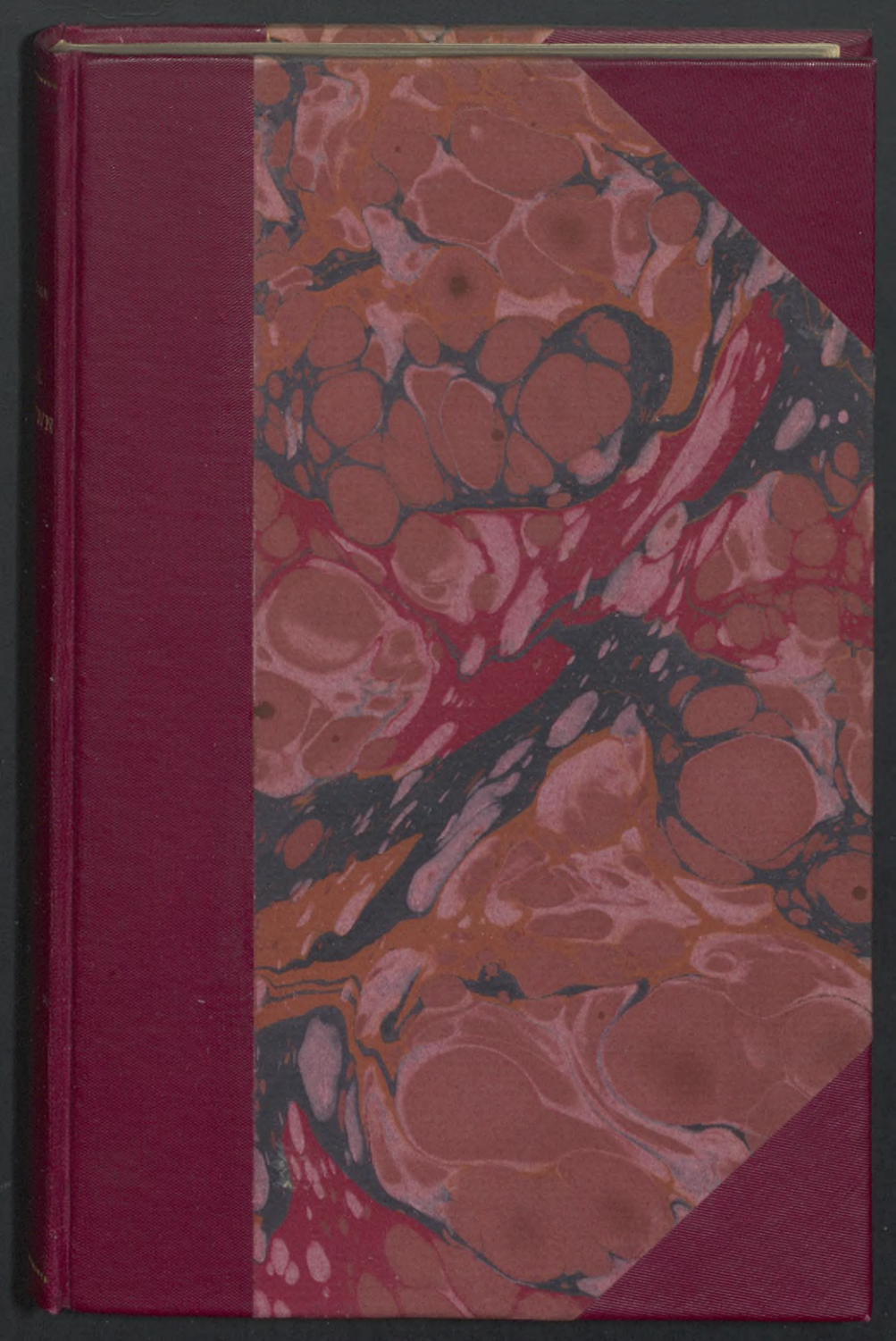

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS ·

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

TURE JANSON

KNOCK ME DOWN

HELSINGFORS-NOVELLER

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Pris 2: 75.

192/28

11.85

KNOCK ME DOWN

TURE JANSON

KNOCK ME DOWN

HELSINGFORS-NOVELLER

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

BORGÅ 1914, BORGÅ BOKTRYCKERI

KNOCK ME DOWN

EN EXPRESSIONISTISK NOVELL

I.

När han hade slutat sin andra whisky var han redo att bryta upp. Det förvånade honom själf. Han dröjde annars gärna kvar på denna bar, som genom sin lugna, nästan dystra inredning var den tryggaste tillflyktsorten vid esplanaden.

Vid disken sutto två unga herrar på höga stolar och kastade tärningar. Denna sysselsättning hade nu upptagit dem en hel timme. De växlade icke ett ord och voro besjälade af stort allvar. Nu och då sköt barmästaren fram ett par nya whisky åt dem.

Han betalade och steg upp. Vid dörren stötte han ihop med den långe skådespelaren, som störtade till barmästaren, åt hvilken han meddelade något i ntim ton. Den belefvade barmästaren grep omedelbart efter sin plånbok.

Han hade icke hunnit öppna dörren till vestibylen, förrän Anna-Lisa från det inre kaféet

kom fram till honom. Hon bar en mycket vacker ljusröd sidenblus, som hade en öppen kil på bröstet. Hon tog hans hand och betraktade honom varmt med sina vackra ögon.

— Birger ... sade hon sakta.

— Tack, lilla vän, svarade den unge mannen hastigt. Det är alltför vänligt af dig. Men jag har en tentamen i morgon!

Hon log bekymradt och lät honom gå.

En fuktig höstdimma svepte öfver staden. Esplanadens asfalt låg tom. Endast en försenad vandrare stod på post i hörnet af Glogatan och spejade ifrigt åt alla håll.

Birger fällde upp rockkragen. Han bar en röd ros i knapphålet och andades begärligt in dess doft. Blomman var en gåfva af en liten aktris, som han träffat denna kväll. Det hade varit generalrepetition, till hvilken han varit uppkallad såsom den oumbärlige teaterrecknare han numera var. Under en mellanakt hade regissören tagit honom upp på scenen och presenterat honom för sujetterna.

En stund därefter hade han befunnit sig i hennes klädloge. Hon hette Ebba Hellqvist, fru Ebba Hellqvist ...

Birger log när han tänkte på den framgång hans ritstift hade haft. Det var ju inte

precis den karriären han hade drömt om. Han undrade om denna episod komme att verka störande på hans studier. Nåja, skadan kunde inte bli så betydande. Han måste tillstå, att hans arbete vid universitetet kunde lämna rum för anmärkningar.

Han hade sneddat öfver salutorget och tågade fram längs Västra Kajens asfalt med raska steg. Han bar slokhatten i nacken och hvisslade en glad melodi. Det var påtagligt att han var vid godt lynne. Hans tankar samlade sig kring ett nytt intresse, hvilket hade kommit honom att bryta upp efter andra whiskyn och säga nej åt barflickan.

Regnet strilade i fina, nålhvassa droppar. Han slöt ögonen till hälften; det var ingen oangenäm ansiktsdusch.

Birger vek in på stora Brunnsparksallén. Han hade sitt logi i gamla Badhuset, flere studentgenerationers glorrika hemvist. Parken låg mörk och tyst, det sista älskande paret hade öfvergifvit dess skugga.

Det förvånade Birger att det lyste i hans stora fönster i bottenvåningen. Klockan var redan inemot ett, och han hade inte väntat att hans rumskamrat, unge Holger Eklund, skulle sitta uppe så sent.

Det var full eklärering i rummet och en stämning af fest mötte Birger när han trädde in. Det första han lade märke till var en Black & White, som tronade på skrifbordet, omgifven af en serie sodabuteljer. I nästa ögonblick uppfattade han att de hade visit: vid skrifbordet sutto Klas Julin och Kristofer Elenius och spelade schack. Holger Eklund halflåg på den nötta rokokosoffan i knuten och läste svenska Social-Demokraten. Rokokosoffan var en genom flere generationer berömd möbel i den annars tämligen torftigt utsmyckade stora salen, hvilken i ett tidigare historiskt skede utgjort badhusläkarens mottagningsrum.

Birger stannade i en skådespelarposition, som skulle uttrycka den starka sinnesrörelse han erfor inför den festliga anblicken af whiskybuteljen. Det hörde nämligen till saken, att Holger Eklund, som bekände sig till socialdemokratin, hade etablerat sig som nykterist, hvadan det fallit sig naturligt att deras gemensamma boning under långa tider varit torrlagd.

— Du din jävel, hälsade den liflige Klas Julin den nykomne på sitt älskvärda sätt utan att se upp från schackbrädet, du din jävel har inte varit på Catani i kväll. Vi ringde opp för att be dig hämta cigarrer.

— Jag har fullt opp med yruracbat'er i fickan, tröstade Birger brådskande. Jag har verkligen haft annat att tänka på ...

Tre par stora och genomträngande ögon riktades plötsligt mot den unge mannen, hvilken inför denna öfvervåldigande moraliska demonstration ryggade några steg tillbaka och stannade som fastnaglad vid dörren.

— Birger, Birger, sade slutligen Kristofer Elenius, som redan var en vuxen man med svart skägg och glasögon, för öfrigt fil. kand. och astronom till professionen, Birger, Birger — hans röst skalf af illa behärskad indignation — *Birger, Birger* ...

— Den fan har en ros i knapphålet! hånade Klas Julin, som med sitt nobelt skurna ansikte ständigt beredde öfverraskningar genom sin förmåga att formulera kraftfulla uttryck.

— Nåväl, mina herrar, utropade den unge mannen vid dörren, i det kan rätade på sig och samlade sig till själfhäfdelse, ni skall få höra sanningen, hela sanningen. Ja har verkligen sammanträffat med en animerad dam, en liten animerad dam ...

Astronomen tömde sitt whiskyglas med ett gurglande läte, som skulle utgöra en skarp onomatopoetisk protest.

Men unge Holger Eklund i soffan, som redan återgått till läsningen af sin tidning, sade bakom denna med ett vekt tonfall:

— Ja, gud signe alla *små* kvinnor. En älskarinna bör aldrig väga mer än 35 kilo. Man skall utan ansträngning kunna lyfta henne till sig. De storvuxna kvinnorna vållar besvär. Med sin moderliga apparition föregriper de . . .

Här afbröt han sig plötsligt och fortsatte läsningen af herr Brantings artikel.

Birger hade under tiden lagt den röda rosen till rätta i ett vattenglas, som han med en demonstrativ åtbörd placerade midt på skrifbordet.

Han serverade sig en whisky, drack djupt ur sitt glas och vände sig därpå till sin rumskamrat i soffan:

— Kära Holger, sade han, du är skyldig mig en förklaring. Du vet att jag mycket beundrat din originella afhållsamhet från starka drycker. Hvarför nu detta återfall? Säg mig uppriktigt, är det något sexuellt?

— Kära Birger, svarade den andre i samma ton, skulle det vara något sexuellt, så borde jag ju snarast fortsätta min afhållsamhet från starka drycker. Nej, jag måste begagna mig af den här säkerhetsventilen — han höjde sitt glas — för att inte explodera.

— Du har just spänt det väl för dig, du Holger, sade astronomen, i det han flyttade en pjes. Att vara socialdemokrat i det här landet hör fan till.

— Det är inte stort bättre att vara något annat häller, sade Birger med en suck och tände en cigarr.

— Ja, hvad skall det bli af dig? sade Klas Julin och hans ton vibrerade af faderligt bekymmer. För sin del hade han sin framtid klart uppdragen. Han läste på rättsexamen men ämnade bli affärsman helt enkelt.

— Säg mig, Holger, återknöt Birger, nu när du alkoholiserar håller du väl inte längre på förbudslag?

— Visst fan håller jag på förbudslag. Men det skall vara ett undantag för alla olyckliga människor. De måste få supa sig fulla.

— Ämnar du utfärda en motbok åt hvarje olycklig? frågade Kristofer Elenius, astronomen.

— Ja, det ämnar jag! Det är den Brattska linjen, men något reviderad.

Birger hade tagit plats i den gamla gungstolen, som utgjorde en stilenlig utsmyckning af det kala studentrummet. Han satt och be-

traktade den unge socialisten i soffan. Han hyste en varm sympati för denne kamrat, hvars ärliga, djärfva väsen representerade något af det bästa han kände inom sin studentgeneration. Holger kom från ett fattigt hem i den västfinska skärgården, men det var i första rummet den kyliga reflektionen, som fört honom öfver till socialdemokratin. Han undgick därför den serie af känslodesillusioner, som en del samtida unga radikaler föllo offer för. Han tog aktivt del i organisationsarbetet inom de små svenska klubbarna och betraktade det som sin uppgift att här omsätta den skandinaviska arbetarrörelsens kulturresultat. Men han kunde icke vara blind för att han i mycket saknade resonans för sina sträfvanden; för det syftemål han förelagt sig kräfdes det också en hel generations samlade energi.

Den unge socialisten lade sin tidning åt sidan, lutade sig tillbaka i soffan och strök med handen genom sin ljusa lugg.

— Jag undrar, sade han, hvad det kommer att inträffa i Sverige ... Tänk om Hedin skulle ha rätt!

— Schack, sade astronomen till sin medspelare, och matt i fem drag. Därpå vände han sig till Holger:

— Du är en fördomsfri socialist, unge man. Låt oss erkänna, att Hedin är en olycksprofet af rang!

Nu följde en ingående diskussion om det aktuella svenska problemet, mycket typisk för den del af den svenskfinska ungdomen, som allt sedan Strindbergs uppmarsch lefde med i Sverige, dit den i intellektuelt afseende helt hade emigrerat. Debatten blef liflig, och man citerade om hvarandra Mauritz Hellberg, von Zveigbergk, Ljunglund, Spångberg, Carleson, Hasse Z. och märket R-s-s! Kristofer Elenius uttalade ett beklagande af att Bengt Lidforss var borta! Han skulle för visso också i den nu rådande situationen ha funnit många förlösande ord.

Endast Klas Julin, som i whiskyn sökte tröst för sitt nederlag i schacket, stod något på sidan om samtalet. Hans förbindelser med Sverige inskränkte sig till att han med alltid lika stor förtjusning tog del af Peterson-Bergers artiklar.

Han ansåg sig nu böra representera det kritiska förnuftet.

— Nu kan det vara nog med andras angelägenheter, utbrast han. Har vi kanske inte en tillräckligt intressant försvarsfråga här i landet!

— Kära Klas, sade astronomen i undervisande ton. Det där förstår du inte. *Vårt* försvar är det ingenting att diskutera om. Vi har vår medborgerliga värnplikt, och den är vi alla redo att genomgå. Den saken är klar. Punktum. Men tänk på Sverige, tänk på Skandinavien! Hvilka vyer, hvilka möjligheter, hvilka intressanta situationer! Vid gud, Klas, det erinrar mig om den nordiska gambiten, som du nyss fick en känning af. Jag offrade hela min vänstra flygel, som du begärligt kastade dig öfver, men vi skall inte tala om utgången. Skål!

— Jag begriper inte, replikerade Klas, att Kristofer, som ju gör anspråk på att vara en logiskt tänkande person, öfverhufvud kan diskutera och intressera sig för små jordiska ting. Han går ju alltid med evighetssynpunkten i bakfickan.

Astronomen log ett öfverjordiskt, förlåtande löje i sitt yfviga skägg.

— Tillåt mig själf afgöra, sade han endast, när jag bör lätta på bakfickan. Dess innehåll är inte till för att profaneras.

Det var ett faktum att Kristofer genom sitt trägna umgänge med stjärnorna hade lärt sig att betrakta människornas små förhållanden på ett befriande afstånd. Han fick ofta använd-

ning för evighetssynpunkten äfven i hvardagslag, exempelvis när någon kom till honom för att få låna pengar. Han hade aldrig några pengar att låna, men med sitt goda hjärta delade han i sådana stunder gärna med sig af evighetssynpunkten.

Holger, som hade druckit mycket whisky, öfverraskade med ett känsloutbrott. Han reste sig, sträckte händerna mot taket och utropade med vibrerande stämma:

Jeg vil ud, jeg vil ud,
o saa langt, langt bort!

— Är det icke, frågade han, som om hela vår svenska allmoges *längtan* hade fått uttryck i dessa ord?

Han sjönk åter ned på soffan och gömde sitt hufvud i sina händer. Han grät.

— Holger är lycklig, sade Birger, som troget satt kvar i sin gungstol, Holger är lycklig, som har en bestämd riktning för sin längtan. Sämre är det ställdt med mig. Jag längtar hvarken till Stockholm, Berlin eller Paris. Inte det ringaste! Men jag önskar, att jag kunde trifvas här.

Klas slog upp det sista som fanns kvar af Black & White.

— Skål, Birger, sade han. Skål! Jag tycker bara du kunde se något mindre missbelåten ut. Du får ju månatlig subvention af din farbror i Åbo. Trehundra mark, inte sant? Och dessutom förtjänar du på dina lättsinniga teckningar. Herregud, vore jag i ditt ställe, skulle jag lägga undan pengar och sätta upp en speceriaffär.

— Fy fan, hvad du är kvick, sade Birger och gäspade.

Holger hade rest sig ånyo. Han var trött och kastade af sig rocken. Hans blickar föllo på den röda rosen på skrifbordet.

Han stapplade fram till bordet, lutade sitt ansikte mot den friska blomman och hviskade:

— Kärlek, kärlek ...

— Frågan är för *sent* väckt, yttrade Klas hastigt och såg på sitt ur.

— Håll mun, Klas, sade Kristofer strängt. Kärleken är det allvarligaste af allt.

Birger kastade en förvånad blick på Krifer. Astronomen log inte.

— Gamle vän, sade Birger, det är kanske för det ändamålet du har behof af den läskande evighetssynpunkten?

— Vi behöfver den alla, svarade Kristofer enkelt. Kom till mig, när det är din tur ...

För resten är det på tiden att bryta opp. Whiskyn är slut.

Kristofer tömde sitt glas och reste sig.

— Apropå, sade han, har ni observerat, hvad de finska Badhushjonen företagit sig, Lehtinen och Yrjönen och hvad fan de heter. Jo, de har spikat upp i vestibylen en tafla med namnen på husets alla invånare. Vi är med allihop — i nummerföljd! Hvilket attentat mot Badhusets alla filosofiska traditioner! Tänk på alla de generationer, som efterträdt hvarandra i detta gamla grågula hus, hvilket närmast liknat ett fridlyst kloster med sina rader af celler i de båda flyglarna, hoc est badhytter! Hvilken mångfald af sökande andar har icke haft sitt hemvist här! Men hvarje cell har ägt sin individualitet, enhvar har *vetat*, hvar filosofen logerat, hvar astronomen, hvar filologen, hvar socialisten, och det har så fan heller behöfts några namntaflor med numrering. Nej, det är åt helvete med Badhuset, ingen sammanhållning mer. Man gör nog bäst i att ta afstånd. God natt.

Kristofer och Klas försvunno. De hade sina hytter borta i västra flygeln och följdes åt genom den långa, mörka korridoren.

Holger hade gått till sängs.

Birger klädde långsamt af sig. Förrän han släckte lampan, betraktade han med ett leende den röda rosen på skrifbordet.

II.

När de gingo in i skuggan af den ryska katedralen på Skatuddens backe tog han hennes arm.

— Min fru, sade han, ni tillåter? Det blir tryggare så, här i mörkret.

— »Här i mörkret», skrattade hon och imiterade hans sträfva finländska tunga. »*I mörkret!*»

— Min fru! utbrast hennes unge följeslagare förebrående, i det han gjorde sig all möda att bringa en chevaleresk färg öfver sina karga Helsingforsaccenter. Min fru, ni behagar skämta! För all del, vi har vuxit i en hård jordmån, vi missbytta kavaljerer i det fjärran Finland, och vi vet för väl att det brister i vår konversation, men tro mig, madame, vi kan i stället sätta upp ytterst solida hjärtan.

— Kanske också rutinerade hjärtan? inföll den lilla damen med en strålande teaterblick,

som hastigt ödelade den kåserande studentens självmedvetna min.

Han replikerade genom att helt skämtsamt trycka hennes arm, och de gingo skrattande vidare.

Han framkastade därpå en fråga, hur hon egentligen trifdes i Finland.

— Kära ni, svarade hon, en aktris får lof att finna sig till rätta där hon har sitt engagemang. Jag skall för resten säga er att vi inte har mycken tid öfrig för egna sensationer. Ni lefver naturligtvis, också ni, i den tron att en skåpespelerska inte sysselsätter sig med annat än passioner. O . . . arbete och möda hafver det varit.

Den lilla aktrisen gäspade på ett sätt, som icke lämnade något öfrigt att önska i fråga om öfvertygande naturtrohet.

Den unge följeslagaren betraktade hennes ansikte i skenet af en gatlykta. Det var i själfva verket ett litet trött och härjadt ansikte, en sällsam kontrast till hennes ungdomliga, sprittande väsen och klingande röst. Det var icke endast yrkesmimiken, som ristat detta nät af fina rynkor kring ögonen och munnen, därom vittnade i obevakade stunder ett öppet drag af bitterhet och hjälplöshet i ansiktsmasken.

Han fick en känsla af att det var ett litet fullbordadt öde, som gick vid hans sida i natten, och han tog sig friheten att väl ömt och smeksamt trycka hennes behandskade hand, förgätande, att hans dam var gift och tillhörde en annan man, som visserligen hade försyntheten att vara bosatt på andra sidan gränsen.

Något förvånad såg hon upp med anledning af hans ungdomliga ömhetsbetygelse, men det fanns icke någon förebråelse i hennes blick, endast en fråga ... Han fann tillfälle att korrigera sitt handlingssätt genom att i den blick, som nu mötte hennes, inlägga ett betonadt intresse för hennes person, som det icke var att ta miste på. Det fanns ingenting af sentimentalitet i hans blick, det var han medveten om, sådant var numera bortarbetadt, men hur det nu gick: när han såg den lilla damens stora kalla ögon, hvilka för länge sedan gråtit ut, med ett frågande uttryck blicka in i sina, öfverfölls han af en sällsam vekhet, hvars reflex han kunde läsa ut i hennes vidgade pupiller. Som på ett gemensamt beslut stannade de stegen: de stodo och blickade in i hvarandras ögon med ett forskande uttryck som om de aldrig förr sett hvarandra. Sedan sväfvade ett igenkännandets leende öfver bådas ansikte,

och de stodo länge under inflytande af denna plötsliga förtrollning.

Den bröts först när hon med en stilla skakning på hufvudet slet sina blickar från hans. Han skulle senare ofta få se denna hennes mildt afvisande åtbörd med hufvudet, hvilken syntes utgöra sammanfattningen af hennes lifserfarenhet. »Nej, nej, så kan det ändå inte bli.»

Han var mycket öfverraskad af det som hade händt. Det var ju icke första gången han ledsagade en dam på en nattlig vandring och han hade sedan länge ansett sig tryggad mot plötsliga känslostämningar. Han visste icke hvad han skulle tänka och försökte förgäfves få fatt på sin raljerande samtalston.

Hon kom honom till hjälp.

— Förlåt, sade hon, hvad är det kandidaten heter? Jag kan verkligen inte erinra mig det ... Det undgick mig vid presentationen ...

— Mitt namn är Dahl, helt enkelt, svarade han, Birger Dahl. Jag är förtjust öfver det intresse ni hedrar mig med, fru Hellqvist.

— Birger, sade hon, helt för sig själf, pröfvande namnets klang. Birger ...

— Ja, Birger, inföll han högt. Ebba och Birger, det låter mycket fint.

Han kunde icke underlåta att tänka på att hon måtte vara synnerligen lyckligt gift, eftersom hon så pass frimodigt kunde ägna en smula intresse åt en ny herre på hennes väg. Kanske det rentaf var ett idealäktenskap, i ordets bästa mening.

De hade nått ner till Skatuddsstranden, och Norra hamnen låg framför dem svart och dyster i oktobernatten. Det enda som lyste på redden var en pansarkryssares lantärnor.

Tätt vid stranden låg en torpedjagare förtöjd. Man skymtade blott otydligt dess konturer i natten. De lutade sig mot vägens barriär och betraktade det grå vidundret, som vaggades sakta på de svarta vågorna.

— Vet ni hvad, sade den lilla aktrisen utan öfvergång, de ryska marinofficerarna är riktigt hyggliga gossar!

För all del, det ville han ej betvifla, men han undrade bara, och med en smula bekymrad stämma, hur hon kunde afge det vittnesbördet. Hon hade alltså ...

Jo, hon hade varit i Petersburg. Hon hade haft engagemang vid Aqvarium. Hon var nämligen egentligen en sångerska, fastän hon nu var fäst vid en talscen. I den ryska hufvudstaden hade hon haft mycken framgång.

Kandidaten kunde aldrig tro så förtjusta de varit i den lilla svenskan.

Kandidaten pressade en suck ur sitt finländska hjärta. Han tänkte på hvilken fara det kunde ligga i ett liffullare och redan något internationaliseradt temperament. Hur lyckligt var det icke, att folket i hans eget land besatt denna märkliga ohöflighet, denna eklatanta förmåga att vända ryggen till; dessa egenskaper kommo minnsam dagligen till andvändning.

Natten var tyst, endast vågen skvalpade. Det föll sig naturligt att de kysste hvarandra.

Hon bodde i närheten. Han följde henne till dörren.

III.

Det var generalrepetition på teatern denna kväll. Birger satt med sin skissbok i salongen och gjorde några utkast.

Denna föreställning inför tom salong gjorde ett eget intryck. Man spelade en fransk fars, såsom teaterns tradition redan syntes bjuda, och de komiska krafterna voro mangrant uppbådade. Det utvecklades ett burleskt och brokigt lif på scenen, som föreställde en boudoar i Paris, men ur salongen gapade det tomma intet och det fanns ingen resonans för kvickheterna. Endast regissörens kommandorop, som stundom brutalt afbröto de uppträdande, läto förstå att det ändå fanns ett mänskligt väsen som uppmärksammade spektaklet.

Birgers blickar hvilade på Ebbas gestalt. Hon hette på scenen madame Couchette och gick omkring i en röd robe och en stor ljus hatt. Hon bar en yfvig blond peruk och var

mycket vacker, mycket vackrare än i verkligheten.

Birger hade ingen uppfattning af hvad hennes repliker egentligen innehöllo, men hennes stämmas välljud klingade i hans öra. Han kunde icke slita sina blickar från hennes höfter, som ägde en förtjusande elastisk rytm när hon gick. Han tecknade deras linjer på papperet med mjuk och smeksam penna.

De hade råkats nu och då och kommit hvarandra närmare. Han hade fått en inblick i hennes lilla lif. Han hade en känsla af att det, att hon varit alltför glad och öppen blifvit hennes öde. Hon hade i stark förtröstan sträckt ut sina händer mot lifvet, aldrig rädd, alltid redo att våga steget. Men det är icke med ett sådant temperament en liten kvinna räddar sig genom åren. Det undgick icke Birger att hon nu var en erfaren kvinna; hon var långtifrån naiv.

Hon hade också berättat en del om sitt äktenskap. Det var visst som äktenskap mest. Mannen var en vanlig man. Hvem han var, hvad han hette brydde sig Birger icke om att minnas. Ebba Hellqvist var hennes flicknamn.

Man hade kommit in i andra akten. Birger satt och väntade på Ebbas entré. Han

räknade ut att han snart skulle få se henne.

Då lades sakta en hand på hans axel. Han såg upp. Ebba stod i salongen och log mot honom.

— Lilla vän, sade hon, jag har endast en liten roll i första akten och nu är jag fri.

Han steg upp, gladt öfverraskad. De togo plats i bakgrunden af salongen, där det var mörkt som en natt. Hon fattade hans hufvud mellan sina händer och kysste honom länge. Birger iakttog regissören med ett fjärdedels öga.

Denna kyss gjorde ett starkt intryck på Birger. När han senare i sitt lif kysste en dam, hade han ofta förnimmelsen att han befann sig i en tom teatersalong och han blickade oroligt efter regissören.

De beslöto att gå in gå Operakällaren för att äta kväll. Birger hade ju sina figurer klara i skissboken.

På restauranten rekvirerade de forell och en flaska sauterne. De underläto icke att ta ett par snapsar till fisken.

Den halfrunda salen var fulltaligt besatt. Det böljade ett sorl omkring dem. Orkestern spelade In der Nacht.

— Detta är Helsingfors, sade Birger.

— Säg mig, hviskade hans dam och kastade sina blickar till ett bord längre bort, kommer man i riddräkt in på en restaurang i er stad? Du ser det centrala sällskapet där vid pelaren. Mannen i ridstöflar och med monokel, damen i plommonstop och med ridspö. Kors!

— Tyst lilla Ebba, svarade Birger, det där är det mest fashionabla vi kan uppvisa. Ser du, vi borde egentligen ha ett litet kavalleri för att få sysselsättning för vår nobless. Det skulle göra sig utmärkt. Tänk hvilka små läckra parader vi skulle få bevittna på esplanaden.

Birger upptäckte vid ett bord i närheten två bekanta ansikten. Det var Holger Eklund och astronomen. Holger hade begynt alkoholisera tämligen målmedvetet. Birger höjde sitt glas och man drack hvarandra till.

— Det är Holger Eklund, förklarade han för Ebba. Vi delar rum med hvarandra. Han är socialist.

— O så skojigt! utbrast Ebba med sin högsvenska munterhet. Jag kände en gång i Stockholm en ung man, som var socialist. Han hette Birger, precis som du. Han var tillochmed ungsocialist och väldigt hurtig och treflig.

Jag tyckte om honom lite förstås. En kväll var det stort möte på Folkets hus, i A-salen, och Birger hade en formlig disputation med Kata, Kata Dahlström du vet. O hvad Kata var elak! Men Birger stod sig bra, må du tro. Han var en vältalare. O hvad jag applåderade.

Birger log ett stilla leende:

— Du är så liflig, lilla Ebba, trots dina år.

Hon lade smeksamt sin hand på hans arm och betraktade honom med ett smålöje, som skulle innebära ett grand låtsad indignation. Hon visste för väl, att hon icke kunde hysa en skymt af agg gentemot denna unge man, hvars lugna, öppna ansikte hon älskade. Hon hade lärt sig sätta värde på hans finländskt trygga sätt att vara, så välgörande, när hon kom från teaterns larmande människor.

När hon tänkte efter, slog det henne, hur litet hon i själfva verket visste om honom. De hade mötts en kväll och dragits till hvarandra. Gjorde hon orätt i att forsätta detta umgänge, som ju ändå snart måste få sin afslutning, orätt mot honom och orätt mot sig själf? Var det kanske rentaf omoraliskt? Hon log stilla vid det ordet. Hon hade under sitt jäktade lif aldrig haft tid att stanna vid frågor. Det är ödet, hade hon i brydsamma stunder sagt

till sig själf med Calchas' tonfall, det är ingenting annat än ödet.

Birger hade tändt sin cigarr och följde med hennes tysta reflektioner. Som om han anat hennes tankeresultat utbrast han:

— Du har rätt. Det är ingenting att göra åt det.

De höjde sina glas och klingade med dem.

Rundt omkring dem växte sorlet. Birger kastade en blick till Holgers bord. De två unga männen sutto tysta och drucko djupt ur sina whiskyglas.

Orkestern spelade Valse triste, hvars tonvågor kommo som en hälsning från ett fjärran och kyligt rike. Ensam vid sitt bord satt den korpulente tidningsredaktören. Han hade förgätit sin roll af inkarnerad humorist och lyssnade tankfullt till den sista melodin. Hans ögon voro riktade mot taket med ett rörande uttryck af melankoli.

Ebba kunde inte upphöra att betrakta Birgers ansikte. Det låg ett plågsamt drag öfver ögonbrynen, som bekymrade henne. Hon erinrade sig, att hon sett samma smärtamma ansiktsuttryck hos många unga män i landet.

— Är du sorgsen? frågade hon enkelt.

— Inte nu, men ofta nog, svarade han.

Du får förlåta, om vi ser lite bedröfvade ut i det här landet! Ser du — han försökte en förklaring, ty han ville för ingen del framstå som en misslyckad melankoliker, en antediluviansk Wertertyp —, ser du, vi har en del bekymmer för vår framtid. Allt sviktar under oss, och det är ingenting att företa. Vi ungdomar är en mellangeneration, som är till för att offras. Allt hvad vi gör smulas sönder. Allt är upprifvet omkring oss, vi känner att vi förlorar sambandet med det förflutna, och ingenting är mera ovisst än framtiden. Här står vi, smått förbryllade, med vår unga verksamhetslust. Vi är hemlösa i tiden. Vår generation är bron öfver afgrunden. Det är för all del en mycket hedrande uppgift. Likväl gör den en icke upprymd. Det är bara att bita tänderna samman och låta tidens hjul gå öfver oss ... Men gud signe enhvar, som håller af oss en smul. Skål, liten.

Hon hörde på honom med ögonen fulla af sympati. Det var en mycket korthuggen bekännelse, men den innehöll en del sammanpressad bitterhet, som kom henne att ana hvad det var fråga om. Hon hade också ett behof att omedelbart manifestera sin medkänsla och så fann hon på följande utväg:

— Lilla vän, sade hon, jag ser ingen annan råd än att vi åker hem till mig. Jag har en flaska grekiskt vin i chiffonniern.

Inför detta perspektiv måste äfven det mest väl motiverade tungsinne ge vika, och han utropade gladt:

— Härligt, härligt!

De bröto alltså upp. Birger nickade farväl åt Holger och Kristofer. De sutto fortfarande tysta och drucko. Den korpulente redaktören blickade alltjämt melankoliskt mot taket i det han långsamt tuggade sin chateaubriand. Herrskapet i riddress idisslade hängifvet ostronen. Orkestern spelade Putte.

Höstnatten var stjärnljus och kylig. Birger hjälpte upp sin dam i närmaste bil.

Ebba hyrde ett litet rum på Skatudden. Genom hennes fönster såg man i natten Norra hamnens svarta fält med den ryska eskaderns signalljus. I fjärran lyste Sörnässtrandens lyktor.

Birger satte sig bekvämt tillrätta i hennes soffa. Det var en mjuk och förträfflig soffa. Han såg sig omkring i rummet, som var en improviserad boudoar med ljusröda tapeter. På väggen hade Ebba hängt en serie fotografier, som gåfvo en öfverblick af de roller hon utfört.

Bakom en blå skärm stod den uppbäddade sängen. På skärmen simmade hvita svanar.

Ebba slog i vin. Det smakade utmärkt. De lutade sig mot hvarandra, och tiden flög hän.

Hon berättade om sin ungdom. Hon var född på landet, nära Stockholm. Hennes far ägde en liten gård vid Mälaren. I närheten af deras hem fanns en stor park med en staty af Axel Oxenstierna. Den store statsmannen satt och skref. Som liten flicka sprang hon ofta upp i hans knä och lyssnade till vindens sus i trädens kronor.

Så kom hon in vid scenen. Det upptäcktes att hon ägde talang. Hon fick följa med på landsortsturnéer och det var ingen brist på roller. Hon mindes hela sin ungdom som en enda jäktande resa. Aldrig ro, aldrig hvila. Å, det var förfärligt. Hon hade slutligen gift sig i hopp om att finna ett hemvist. Men det misslyckades bedröfligt. Nej, ut i världen igen. Hellre resa, hellre resa ...

Birger hörde på hennes saga. Han smekte ömt hennes hår.

— Tänk, sade han, nu har jag råkat dig på ditt hjärtas turné.

Han ville improvisera en dikt om henne:

Ditt lilla resande hjärta,
du lilla provinsaktris . . .

Mera blef det icke.

Till slut sade Ebba:

— Nej nu skall jag klä af mig. Jag har repetition i morgon kl. 11. Och du skall gå hem och lägga dig.

— Jag kan tänka mig också den eventualiteten, sade Birger.

IV.

December hade gått in.

Teatern hade åter premiär. Man gaf en fransk fars. Birger satt på en af de främsta parterrstolarna. I sin egenskap af tecknare hade han fribiljett.

Det hotade bli glest besatt salong. När Birger försynt vände hufvudet och kastade en blick bakom sig, fick han ett intryck af hur begränsadt det svenska Helsingfors ändå var. Kvällens program var likväl af det slag, att det borde ha fallit den stora publiken på läppen.

Han såg en provinsstads typiska societetsuppsättning. En kollektion köpmän och ämbetsmän med solida, väl balanserade fruar och döttrar. Som utsmyckning fungerade några universitetsmän och en handfull litterära figurer.

På andra raden sutto några lätt igenkänliga manliga och kvinnliga representanter för

den delen af medelklassen, som är innehafvare af stadens kolonialvaruaffärer och ölutskänkningsrättigheter.

Tredje raden gapade tom. Det bekymrade icke Birger, som visste att man kunde få se hufvud vid hufvud där uppe när teatern någon gång spelade Strindberg eller Björnson. Det var ungdomen, som då hade sitt uppbåd, den svenska ungdomen från skolorna och universitetet.

Framme på parterren, lutade mot orkesterbarriären, stodo tre ryska officerare och betraktade publiken. Det roade dem att i tur och ordning rikta kikaren mot den yppiga och strålande fru Kjellman, hvars dekolletterade bröst dominerade första radens fond.

I direktionslogen skymtade ett par självsäkra och belåtna herransikten.

Bredvid Birger satt stadens hamnkapten, Andsten själf.

Nu ljöd den sista ridåringningen, mörkret föll på och täckelset drogs åt sidan.

Ebba var inne på scenen. Hon spelade en liten kall och hänsynslös Parisdam, som jonglerade med männens hjärtan. Hon hade en stor roll. Birger fick en lätt hjärtklappning när hon sade sin första replik.

Det gjorde ett egendomligt intryck att se sin älskade i scenens virrvarr. Birger gladde sig åt, att fast hon tillhörde hela salongen det var han som innehade de verkliga privilegierna. Han tyckte sig också kunna iaktta, att hon hade upptäckt honom öfver rampen. Detta ljusa leende, som nu sväfvade öfver hennes läppar, var det icke i själfva verket ägnadt honom?

Birger undrade hvad hamnkaptenen tyckte om Ebba. Men hamnkaptenen såg orubblig ut.

Hon var åter mycket vacker på scenen, så vacker att det föll sig svårt att känna igen henne. Detta bekymrade Birger. Han höll mera af hennes eget ansikte, där årens nålar ristat sin skrift. Det var hennes lilla öde han älskade. Det låg måhända något perverst i denna hans ömhet, tämligen omotiverad hos en ung älskare. Han hade gjort det klart för sig, att han knappast skulle ha fäst sig vid henne under något tidigare skede af hennes lif. Han älskade henne därför att hon var luttrad af missräkningar och lärt sig le detta stilla ödmjuka leende, som besjälar en kvinna. Men hon bevarade samtidigt — och detta gjorde henne dubbelt anmärkningsvärd — nästan hela måttet af sin ungdoms obekymrade sorglöshet inför lifvets växlingar. Ja, hennes upp-

rymdhet, hennes exalterade glädjeutbrott kunde stundom bli så påfallande, att han tvangs att upprepa:

— Du är tillräckligt glad för att vara i min stil, liten, men du är ännu inte tillräckligt olycklig.

Då brukade hon svara med sin stilla hufvudskakning och sitt bästa leende på den melankoliska linjen ...

Plötsligt drogs ridån för och salongen badade i ljus. Birger var öfverraskad. Han hade suttit i egna tankar och icke haft någon uppfattning af spektaklet. Nu applåderade han med de andra. Ebba var bland dem, som trädde fram på scenen för att tacka för bifallet. Hon bar en förtjusande gul sidendräkt, som behagfullt smög sig om hennes slanka gestalt.

Birger lämnade salongen under mellanakten. Han beslöt sticka sig in på Operakällaren. I teaterkorridoren kastade han en blick i spegeln på väggen. Hans smoking satt klanderfritt, likaså hans ansikte. Han slätade öfver sitt svarta hår och blickade in i sina stora, gråkalla ögon. Han konstaterade ånyo, att han hade ett typiskt svenskfinskt ansikte. Det var kanske något grofhugget, men ärligt, solidt, med ett drag af vemod.

Nere i den lilla rökhallen, som han måste passera för att nå fram till restaurangen, var det en liflig samling af svarta herrar, som blossade på sina cigarretter. I en klunga stodo de tre recensenterna och försökte samtala, omgifna af några välskurna biblioteksamanuenser. Birger gjorde sin sirligaste bugning för dessa märkliga herrar. När han skred förbi dem, hörde han en af de yngre amanuenserna yttra:

— Det är fan hvad den lilla Ebba Hellqvist spelar bra i kväll Hennes Stockholmsaccenter är förtjusande.

På Operakällaren skref han en biljett till Ebba. Han bad henne ringa upp till Catani efter föreställningen. Han skulle gå dit och dricka en whisky. Han lämnade den ljufva biljetten åt portiern ...

När Birger efter spektaklet steg in på Catani, ilade restaurangens värderade uppassare n:r 1, hr Wagner, honom till mötes med en vänlig glimt i sitt öga. Han demonstrerade matlistan och frågade om Birger föredrog pilaff framom lam på asiatiskt vis. Han tog inte illa upp när Birger till en början anhöll om en Black & White med en engelsk soda.

Det var en stilla kväll på Catani. Några arkitekter sutto vid ett fönsterbord och försökte glömma de dåliga tiderna vid ett glas Bisquit. Vid pressbordet borta i hörnet hamrade de sedvanliga rösterna. Ett antal unga vicehäradshöfdingar behärskade det centrala bordet i midten af salen. De förde ett högljudt, skämtsamt samtal och hemlighöllo icke att det var fråga om den nyaste bankiren. Vid deras bord upptäckte Birger Klas Julin, sin kollega från badhuset. De hälsade gladt på hvarandra.

När Birger väl hade fått sin whisky brygd och tändt sin cigarr, erinrade han sig att han hade en mindre angenäm affär att ordna. Det hände numera icke sällan, att han mottog oroande underrättelser från sin studentafdelning. Man fick vara beredd på att intressera sig för andras trattor. Med ett leende påminde han sig den befriande sentensen, att i Finland betalade man i främsta rummet andras skulder. Nåja, det nationalekonomiska resultatet blef ju detsamma.

Denna dag hade han fått rapport om en förestående extra uttaxering. Här återstod icke annat än att skrifva till farbror i Åbo! Han anhöll alltså hos den tjänstvillige herr Wagner om lite papper och författade följande bref,

som erhöll karaktären af ett icke ointressant tidsdokument:

Helsingfors, onsdag.

Kära farbror.

Jag hoppas Farbror och Tant må förträffligt.

Mina studier gå nog framåt. Jag besöker flitigt föreläsningarna och seminarierna. Särskildt tilltala mig docenten Lagerborgs intressanta och professor Hirns utmärkta föreläsningar.

Före jul skall jag göra undan ett par tentamina, och jag kan icke dölja för farbror att jag på den grund är i behof af en ny frackkostym. Man måste göra ett äfven till det yttre vederhäftigt intryck. Denna för mig oväntade utgift äfvensom ett par andra stiger till i rundt tal Fmk. 500: —. Förlåt att jag nu igen tar Farbrors välvilja i anspråk.

En hjärtligt menad hälsning från Farbrors

Birger.

P. S. Så framt remissan kunde afgå på fredagen eller lördagen, vore jag synnerligen tacksam! D:e.

Birger skref med ett leende en spatiös utanskrift på kuvertet: *Kommerserådet H. H. Benjamin Dahl, Åbo, Slottsgatan. (Verdandis hus.)*

Det var i hvarje fall intet dunkelt formuleradt meddelande. Och hans farbror satte värde på korta, klara depescher.

Gubben hade tagit om hand honom efter hans fars frånfälle och fick nu vidkännas konsekvenserna. Icke hade hans utveckling egentligen gått efter farbror Benjamins önskan. Gubben hade tänkt sig att Birger en dag skulle etablera sig som en första bokhållare på hans byggnadsmaterialieaffär. Men Birger hade verkligen varit uppriktig nog att upplysa om att hans kapacitet icke räckte till för en så ansvarsfull post. Åtminstone måste han först erhålla laudatur i konsthistoria.

Ja, hans framtid låg oklar. Han kände det som om den olust, hvilken höll på att gripa den svenska ungdomen i landet, tidigast och klarast kommit till medvetande hos honom. Det var ingen bekväm självuppgifvelse det var fråga om, det var smärtan öfver att tiden ingen användning syntes ha för den art af lifskraft det nu uppväxande släktet satt inne med. Birger hade skolat sig i Verdandi-epoken, han hade lefvat med i Lundabohêmens uppgörelser. Från den ljusa kampen om idéer blef han så i uppvaknandets stund förflyttad till verkligheten här hemma. Han blef icke bekymrad

för det fosterländska försvarets möda, nej, han skulle gladt göra sin insats när ögonblicket kom. Men det bedröfvade honom att se, hur det intellektuella lifvet hade stagnerat i hans hemland, allt brast omkring honom, kontinuiteten var upphäfd. Handlingskraften var förlamad och samhället föll sönder i isolerade, olyckliga människor. Den ena generationen kände icke den andra. Man hade dock vid sekelskiftet sett ansatser till en gemensam aktion, en sådan det så väl hade behöfts. Hvar voro nu den epokens män? De sutto enhvar i sin löfhydda, bepansrade med bitterhet, trots, cynism eller resignation.

Helt melankoliskt läppjade Birger på sitt whiskyglas.

Han såg på sitt ur. Tja, det kunde vara på tiden att Ebba ringde. Men han visste af erfarenhet att omklädnaden icke gick så snabbt.

Klas Julin kom fram till Birgers bord.

— Tjänare, sade han, kommer du upp till Konstnärsklubben i natt? Det är extra stort uppbåd.

— Jag är verkligen förhindrad, upplyste Birger. Jag väntar på ett telefonbud.

Klas blinkade med ögat på ett sätt, som

skulle vara försynt. Det var ingen hemlighet att Birger umgicks med Ebba.

— Ja, så går jag ensam då, sade han och gjorde sig redo att ta farväl.

Birger besinnade sig ett ögonblick. Tänk om Ebba skulle vara upptagen på annat håll? Sådant hade händt.

— Du kan ju i hvarje fall sitta en stund, så får vi se, sade han.

I detsamma ringde det. Birger blef kallad till telefonskåpet.

När han om en stund kom åter, sade han till Klas:

— Jag följer med dig. Det bör ju bli lifvadt där uppe i natt.

Ebba var bortbjuden. Birger kunde inte undertrycka en suck . . .

V.

När de båda unga männen vid midnatt trädde in till Konstnärklubbens privatsoaré uppe på M. M:s traditionsrika sal, möttes de af en koncentrerad stämning af extatisk lifslust och högljudd glädje. En one step svepte fram, och herrar och damer galopperade rundt i yr och okonstlad begeistring.

Birger och Klas hade nyligen introducerats i klubben, den förre tack vare sina teaterteckningar, hvilka väckt en viss uppmärksamhet. Och Klas hade kommit på den utmärkta idén att köpa en duk af den erkände målaren Charles Greuling, på grund hvaraf han omedelbart blef inballoterad. Den lilla taflan var en verkningsfull studie efter naken kvinnomodell; man kunde känna igen den lilla judinnan från esplanaden, som i skymningsstunderna dref omkring med sin musikväska. Klas hade hängt upp den läckra duken i sin hytt i Badhuset, som

han redan tidigare på ett föga asketiskt sätt hade utsmyckat med Zorn-reproduktioner.

De nykomna togo plats vid ett hörnbord och beställde whisky för att ha sysselsättning medan de orienterade sig. Birger hade emellertid knappast hunnit göra det bekvämt för sig, förrän den firade sångerskan, fröken Agnes Liljebäck, en mörk och strålande skönhet, gled fram till hans plats och helt fördomsfritt bjöd upp honom till en tur.

— Herr Dahl, utbrast hon och lade sin behandskade hand på hans arm, det var förträffligt att ni kom. Jag minns mycket väl att ni dansar one step som en parisare. Det skall bli ett nöje ...

Birger bugade sig djupt, smög sin arm kring hennes slanka midja och galopperade med henne ut i salens virrvarr.

Hon lät honom blicka djupt i sina mörka ögon och log sitt kända, bedårande löje. Birger replikerade med sitt minspel så godt han kunde, något öfverraskad af den uppmärksamhet hans unga person blef föremål för. Med stor uppriktighet mot sig själf räknade han hastigt ut, att det var i hans egenskap af en homo novus denna märkliga dam på den sensuella linjen ägnade honom en stunds pröfning.

— One step, sade han, är en förtjusande uppfinning. Hvilken fördomsfri dans!

Hon släppte icke sitt fasta grepp om honom och syntes fullt till freds med sin kavaljer.

— Jag sätter värde på er, skrattade hon, — för att ni tecknar så bra! Man måste vara en karaktär för att föra ritstiftet med en sådan säkerhet. O hvad primadonnan var bra på er senaste bild ... Ni fick så väl fram den vikande slankheten i hennes gestalt ...

— Ni är allt för artig, min fröken, svarade Birger rörd.

Efter dansen tog hon hans arm och följde med till hans bord. Klas var försvunnen.

Fröken Liljebäck satte sig med den gungande barmen tryckt mot bordskanten. Hon grep Birgers whiskyglas och sade:

— Jag är törstig! Det här är visst ert glas ... Hon fuktade sina röda läppar med den bittra drycken.

Därpå lutade hon hakan mot sina sammanknäpta händer och borrade sina blickar i hans.

Birger kände sig förvirrad. Han skulle ha veknat för längesen, om han hade haft sitt hjärta i behåll. Nu kände han det djupt pinsamt att med kalla blickar se in i den främ-

mande kvinnans vidgade pupiller, och han fann icke på annan råd än att resolut klippa af. Med komiskt allvar yttrade han långsamt:

— *Nej* ...

Jag älskar en annan ...

— Dumma ni! utropade hon och slog honom lätt på kinden med sin hvita handske! Stygga ni!

Hon steg upp och gled vaggande fram bland de dansande paren i en sicksack-linje. I andra ändan af salen mottogs hon af den tacksamme Greuling, som stod med öppna armar. Greuling var en stor, robust gestalt med en hvälfvande maglinje, men han förde sig i dansen med en öfverraskande ungdomlig hållning.

Birger lutade sig trött tillbaka i sin stol och tänkte på hvilka nackdelar det erbjöd att vara förälskad.

Han fattade sitt glas. Det bar spåren af fröken Liljebäcks brinnande läppar. Han drack djupt. Denna whisky hade i hvarje fall en bedårande smak.

Därpå tände han en cigarr och såg sig omkring. Han måste tillstå, att det var en ovanlig och upplyftande anblick. Här häfdades glädjen, midt i det grå Helsingfors! En artis-

tisk sorglöshet svepte öfver larmet, det var stil och dramatisk effekt öfver denna plötsliga eruption af godt lynne, ett stänkt af Paris, där också så många af kvällens uppsättning hörde hemma. Som central gestalt svängde i dansen den svartmuskige målaren, likt en faun från en af sina egna taflor, med ett frodigt leende i sitt yfviga skägg; man saknade blott den ludna svansen under smokingens skört. Han höll i sina starka armar en liten hvit flicka, en af bourgoisins döttrar, som hörde miljön till på grund af sin faders mecenatskap. Den världsberömde bildhuggaren, hvithårig och dufven af årens fröjder, guppade kring med extatiska steg, ledsagad i vimlet af en skimrande dam i rödt, en gratiös och smidig gestalt, som mycket väl kunde ha stått modell till en af hans eteriska och poesifyllda statyetter. Den nationelle målaren, skildraren af de vemodiga finska insjölandskapen, annars en inbunden och tystlåten person, gled rundt med ett lyckligt leende, som väckte allmän uppmärksamhet. Men verklig lokalfärg erhöll taflan först genom den finska målarbohêmens tvänne underbara gestalter, Päiviö och Virtanen, det omedelbaras gudabenådade representanter, hvilka i sina slitna sammetsjackor nu svängde ihop i one step'ens hvirflar, broderligt

famnande hvarandra. I intet land hade väl bohêmen afsatt mer sällsamma resultat än dessa ungdomar, hvilkas glada burleskhet kom direkt från deras hjärtan. De hade privilegier till hvilka frivoliteter som helst; det var nämligen icke att ta fel på deras konstnärstalanger, och det bjöd till respekt. Men i sina upptåg, i hvilkas komik det medvetna och det omedvetna flöt samman, passerade de likväl aldrig gränsen till det oantagliga. Just nu till exempel var deras programnummer allt annat än larmande. Päiviö, den yngre, en kort figur, med troskyldiga grå ögon i ett enkelt finskt ansikte och det omsorgsfullt ovårdade lingula håret som ett vattenfall öfver pannan och ögonbrynen, låg i en hängifven och tyst attityd lutad mot den andres bröst. Ömt höll Virtanen sin kollega i sina armar, medan han midt i dansens virrvarr blickade ut i rymden med ett fjärran och stilla småleende.

Men rundt om dem dansade några korrekta arkitekter med sina damer, förnämt och afmätt.

Birger sökte med blicken Klas' gestalt. Han stod att upptäcka bland de centrala paren. Han underhöll liffullt och rutineradt sin dam, som var ingen annan än fröken Björk, den rike mannens dotter. Det var en stor målmedvetenhet öfver den blifvande juristens mått och steg.

När dansen var afslutad steg Greuling fram till Birgers bord.

— Tjänare, sade han, här sitter min unge vän helt ensam och tankfull. Ja, jag vet allt. *Du älskar en annan!* Fröken Liljebäck talade om det för mig. Stackars unge man, lägg bort det i tid, lyd en erfaren mans råd. Man skall inte älska *en* kvinna, man skall älska *kvinnan*, förstår'u! Jag känner till det där. Jag fann en gång på att älska en annans hustru, och det dröjde naturligtvis inte länge förrän hon älskade mig. Det var en djävulsk historia. Den var naturligtvis menad som ett intermezzo, en förströelse en passant, men tro mig, det var inte lätt att finna en stilfull afslutning på det äfventyret. Vi måste naturligtvis skiljas en dag, det låg i sakens natur. Blicka aldrig in i en kvinnas öde! Du förlorar själf balansen. Jag höll af henne som en liten bortkommen dam i lifvets virrvarr, hon var så spröd, så spröd, och jag var dömd att lämna henne vind för våg. Det blef en smärtsam operation. Nå ja gudskelof, på den tiden hölls krogarna öppna till klockan fem på morgonen och jag satt troget kvar alla nätter tills jag var dödstrött och stapplade hem medvetslös. Gud välsigne spriten, den har räddat mitt lif. Det djäfligaste är att

när man älskar en kvinna, alltså ett visst exemplar, så är man impotent gentemot alla andra. Hvilket förnedringstillstånd!

Greuling hade blifvit så ifrig att han utan betänkande grep efter Klas' whisky och tömde glaset till hälften.

Birger hade åhört denna lektion i rationell erotik mera intresseradt än han ville. Det var några af den äldre mannens ord, som ringde i hans öra. »Vi måste naturligtvis skiljas en dag, det låg i sakens natur.» Det låg visst i sakens natur, att Ebba och han också skulle skiljas en dag. »Blicka aldrig in i en kvinnas öde!» Det var just det han hade gjort, med hela sin unga medkänsla . . .

— Ja, sade han när Greuling slutat, det kan vara att bror har rätt. Men jag kan egentligen inte se någon annan utväg ur en sådan historia än att man genomgår den.

— Ursäkta, sade Greuling och reste sig i det han varmt men hastigt tryckte den unge mannens hand, ursäkta, jag ser att fröken Liljebäck kilar ut; jag måste verkligen följa efter . . .

Och han försvann.

Nu återkom Klas till bordet, mycket upprymd och med heta kinder.

— Du må tro mig eller inte, hviskade han,

men jag kysste nyss fröken Björk där ute i tamburen. Hon fann sig i det med en förvånansvärd lätthet. Rockslusken fick en femma för besväret att bara se på.

— Skål, sade Birger, *skål!* Han undrade om Greuling med sitt hastiga försvinnande siktade på en åtgärd af samma art.

Kvällens program upptog nu ett litet scenstycke, som lofvade mycket af intresse. Det var fråga om ingenting mindre än en improvisation af en Catani-förmiddag, hvarvid den berömda artist-restaurantens kända stamgäster själfva skulle utföra sina respektive roller. I salens ena kortända var en scen anordnad och framför denna drogos stolarna hastigt samman till en liten teaterparkett. Då ljuset i salen släcktes och den obligatoriska ridåringningen hördes, greps pupliken af en förväntansfull stämning.

När täckelset drogs åt sidan, gjorde strax den lilla välgjorda restauranginteriören åskådarna varma om hjärtat. Sceneriet var verkligen realistiskt genomfördt, och af gripande verkan var naturligtvis att se sina gamla bekanta i ett stycke komedi, som var ett afsnitt af deras eget hvardagliga lif. Här skulle enhvar af de uppträdande få tillfälle att ådagalägga i hvad mån han kände sig själf och sin egen roll i lifvet.

Vid stora bordet satt ett typiskt Catanisällskap, som det icke var att ta miste på. I soffan dominerade den glade bildhuggaren med sitt runda ansikte, i färd med att behandla sin obligatoriska skinksmörgås. Kring honom grupperade sig hans förmiddagsvänner, den trygge och välbalanserade Greuling, den långe, ljuse finske novellisten, arkitekten, pedagogen och några till. Ensam vid ett särskildt bord satt den store finske skalden, han med lockarna, och försökte glömma lifvets fasor vid en karaff sherry; ridån hade knappast gått upp, förrän han emellertid kallades till telefonen, hvilket ansågs vara ett välfunnet dramatiskt drag. Den ryska publiken representerades af en uniform — den enda kostymen på hela scenen — framme vid ett bord i förgrunden; den främmande gästens odeladt sympatiska insats i dramat bestack sig i en utdragen duett med en imponerande akvavitbutelj, under hvilken hans bord dignade.

Dialogen löpte obesväradt. Herrarna vid den glade bildhuggarens bord hade nämligen företagit sig att kollationera sina erinringar från föregående natt, och det kunde sålunda icke heller råda någon brist på dramatiska poänger. Som serveringen uppe på scenen icke kunde kallas fattig, inträffade det att de lyckliga aktö-

rerna i vissa stunder glömde publiken, hvarigenom deras uppträdande blef så mycket naturligare, omedelbarare och effektivare. De försjönko slutligen så helt i sitt eget hvardagslifs reella intressen, att de begynte ägna sig åt att skrifva ut växlar, hvilkas antal växte och växte. Denna sysselsättning lade till den grad beslag på hela deras uppmärksamhet, att dialogen småningom tynade af, och i den situationen återstod ingenting annat än att raskt dra för ridån.

Denna gripande bild ur lifvet förfelade icke sin verkan på publiken, som genom ett öronbedöfvande bifall gaf sin belåtenhet tillkänna.

När Greuling åter stod nere i salen, var han också medveten om betydelsen af den prestation som hade utförts. Han slog ut sina armar och ropade högt i en krets af damer och herrar:

— Mitt herrskap, nu är isen bruten! Det skådespel, som nyss upprullats för edra häpna blickar, betecknar en vändpunkt i vårt nationella lif! Ändtligen en handfull män, som vågar uppträda inför öppen ridå! Det är storartadt, det är temperamentets seger öfver materien. Död åt det sterila finska folklynnet som gör vårt umgänge armt, vår lefnad trist! Ned med manchettsjälarna i landet! Vi måste

lära oss lefva loppan, mitt herrskap, bevingadt och själfullt, för att kunna härda ut i detta arma land.

Greuling var inte minst själf öfverraskad af att hans improvisation formade sig till ett helt litet programtal och särskildt förvånades han af sina egna lediga gester, hvilka med elegans och kraft underströko hans synpunkter. Hans bisarra anförande mottogs emellertid med förtjusning. Han hade törhända funnit uttryck för en dunkel känsla hos de närvarande att man i Finland kanske tagit fel i fråga om själfva sättet att vara till.

— Greuling har rätt! utropade den glade bildhuggaren. Ned med det finska folklynnet!

Detta radikala förslag höll rentaf på att vinna anslutning, och man vet icke hvilka för den missfirmade finska folkkaraktären ödesdigra åtgärder här hade vidtagits, om icke damen vid pianot i denna stund tagit upp en tango. Denna blef alltid för en del af publiken utlösningen för själens längtan.

Dansen gick i djupa vågor, ledd af en medelålders gentleman med ett ljusrödt ballonghufvud, på hvilket endast de svarta ögonspringorna bildade tvänne markerade streck. Det var rörande att se den gamle salongsmannen,

icke utan ansträngning, företa dessa djupa knäböjningar, som ge societetstangon dess karaktär ... Också Klas Julin var med i dansen. Han tillhörde tvänne tangoklubbar och tog dessutom privatlektioner hos fröken Liiman. Han flöt mjukt på tangons långa dyningar med fröken Björk i sina armar.

Birger erinrade sig plötsligt med oro, att han icke ätit något under hela kvällen. Han drog sig tillbaka till ett inre rum för att beställa en portion mat. Vid denna tid på dygnet kunde han inte finna på något annat än en wienerschnitzel. Wienerscnitzeln — det var skolpojksårens första restaurangläckerhet ...

Birger satt ensam i rummet. I salen utanför växte glädjens larm. Han tänkte på Ebba. Hvar var hon nu?

Han upprepade för sig själf:

— Vi måste nog skiljas en dag, det ligger i sakens natur.

När han tänkte efter fann han, att medvetandet härom i själfva verket tryckt sin prägel på deras samvaro från första stunden. Det stod icke alltid helt klart för dem, men i det leende, med hvilket de mött hvarandra, hade från begynnelsen legat mycket af afskedskänslans vemod.

Denna natt gjorde Birger det klart för sig,

att han måste börja vänja sig vid tanken att han kanske snart skulle nödgas lefva sina dagar utan Ebba. Det smärtade honom djupt. Icke så som om det upprört honom i alltför hög grad att i skilsmässans stund hans äganderätt till denna lilla dam skulle upphäfvas, men den tanken bedröfvade honom mycket, att ett litet lif, som han blickat in i, en liten människa, hvars hand han hållit i sin, ohjälpligt skulle glida ifrån honom.

— Jag undrar om jag är sentimental? sade Birger till sig själf i det han sväljde en akvavit. Hur kan det vara med Ebba i denna stund? Hon kanske roar sig tillochmed mycket obesväradt.

Birger tänkte på Greulings öde, som verkligen syntes äga en del beröringspunkter med det, i hvilket han själf var på väg att bli invecklad. I känslan däraf underlät han icke att fylla på litet akvavit nu och då, i det han helt vemodsfullt tuggade sin wienerschnitzel.

När han hade fullbordat sin enkla måltid och steg ut i salen hade han en icke oangenäm känsla af ett lätt rus. Han slog sig ned i ett lag af unga målare, hvilka i sin krets hyste den lille finnen Päiviö, som roade dem med bisarra melodier på sitt munspel. Under det han musicerade, exekverade han en i all sin

burleska naivitet storartad mimik, och allas blickar voro riktade mot hans rörliga clownansikte. Endast Bergman, journalisten, som också hörde till sällskapet, lät, medan han blåste ut röken från cigarren, sin blick under halfslutna ögonlock långsamt förflyttas från den ena fysionomin till den andra. Han hade ett försåtligt sätt att iaktta dem, som voro sysselsatta med att iaktta.

Man drack kognak ...

Fram mot morgonsidan bröt Birger upp. Blott spridda kotterier sutto kvar. Han såg sig om efter Klas, men fick beskedet att den unge mannen försvunnit med ett sällskap, som slagit vakt om fröken Liljebäck. Hon hade inbjudit några herrar till en absint hemma hos sig.

Nu reste sig också Bergman. Han såg icke tröttare ut än vanligt.

Birger tog den unge journalisten under armen, och de kommo lyckligt ned för trapporna.

I nedre vestibylen stötte de på en lång herre i päls och cylinder. Det var skådespelare Elf från teatern. Han hade varit gäst på Konstnärsklubben denna natt.

— Mina herrar, utropade han med klingande högsvensk accent i det han bugade sig djupt med cylindern i handen, mina herrar, tillåt

en excentrisk aktör bjuda eder på ett utmärkt fortskaffningsmedel, som väntar här utanför. Herrarna kan inte ha någonting emot att vid denna timme komma snabbt härifrån?

De två infödingarna mottogo med tacksamhet det frikostiga anbudet. En bilfärd, tänkte de, blir en bra afslutning.

Det hade snöat och staden låg hvit i den första, ännu dunkla gryningstimmen.

Herr Elf tog de båda unga männen under armen och förde dem ut på gatan. De sågo inte någon bil. Kvarteret var öde.

— Gif nu akt, sade herr Elf till sina något förbryllade följeslagare i det han fortfarande höll dem stadigt under armen. När jag ropar *tre* så kilar vi. Nu: ett, tu, *tre!*

Och så kilade de. Skådespelaren gled fram med långa, bevingade steg och ryckte med sig de två andra i ett allt starkare tempo. Det gick så mycket lättare undan som skådespelaren med sin höga, genomträngande stämma tagit upp en hetsande melodi:

Ja, vi ä' sinnliga
och vi ä' »kvinnliga»,
vi ä' erotiska,
vi ä' exotiska . . .

Det dröjde inte länge förrän Birger med gladt mod deltog i sången, och när ytterligare Bergman stämde in med sin ljusa tenor, blef det en mycket fulltonig ensemble. Den upprymda trion hade paserat förbi Senatstorget på en half minut och därpå längs Unionsgatan störtat ned till esplanaden. Birger hade en känsla af att några indignerade polisnäfvar hade sträckt sig efter dem men fullkomligt förgäfves.

Vid den snöhöljda Runebergsstoden gjorde de tre herrarna halt och pustade ut.

— Det här är förbannadt lifvadt, sade Bergman och sköt sin mössa i nacken. Det är det förträffligaste fortskaffningsmedel jag någonsin har anlitat. Hädanefter kommer jag alltid att färdas på detta sätt.

Och han fattade i sin tur de båda andra under armen och gjorde dem klara till start: Ja, vi ä' sinnliga!

De ryckte upp längs Kasärngatan och stannade först vid torget. Här gjorde Bergman en gest mot saluhallen och utbrast:

— Mina herrar, ni ser hallen här, — den betecknar en kommunal skandal! Det byggdes en platå på taket, som skulle användas som lekplats för barn. *Den har aldrig kom-*

mit till användning. Hvilket vanstyre! Låt oss skynda oss att ta detta tak i besittning.

— Det passar utmärkt, ropade skådespelaren, som redan var i färd med att klifva öfver den höga järndörren, på hvars andra sida en trappa ledde upp till taket. Mina vänner, vi ska' anordna cabaret på denna härliga estrad! En cabaret, som Helsingfors förut inte sett maken till!

Om ett ögonblick dansade tre distinguerade herrar cancan på taket af den lilla saluhallen vid Kasärntorget, för hvilket tak kommunen tidigare icke funnit någon lämplig användning.

Sedan det första dansnumret var afslutadt steg skådespelare Elf fram till barriären framme vid torget, hvilket låg tyst och öfvergifvet denna tidiga timme. Det enda mänskliga väsen, som kunde upptäckas, var en rysk soldat på post utanför den förra finska gardeskasärnens port. Han stod tyst i sin yfviga grå päls och de tre nattliga figurernas upptåg syntes icke oroa honom. Så länge han i alla fall icke höjde geväret var det ingen fara.

Tanken att ett offentligt uppträdande nu var nödvändigt grep de unge männen med makt, och det stod som en syn för dem att

torget var formadt till en öppen amfiteater med en tusenhöfdad åskådarskara. Denna stämning af klassicism i det overkliga morgondunklet uppfyllde särskildt den fantasirike journalisten och hans halfslutna blick erhöll ett visionärt uttryck. Var det inte rentaf Dionysosteatern de hade framför sig? Och husmassorna, som terassformigt höjde sig bakom dem, bildade Akropolis med telefonbolagets hus såsom Partenon.

Gripna af stundens högtidlighet gjorde de sig redo att stiga fram. Skådespelare Elf bugade sig, vänd mot torget, med cylindern i handen, och det föll ett par ensamma snöflingor i hans långa, bakåt strukna hår.

Det blef ett genomgående modärnt program.

— Mina damer och herrar, ropade han ut öfver torget, nästa cabaretnummer omfattar ett potpourri på kända, fosterländska melodier!

Den elegante skådespelaren bugade sig för de öronbedöfvande entréapplåderna, harskade sig försynt och begynte sjunga med hög och bärande stämma. Det var som sagdt idel kända melodier:

Alla ha vi skulder,
alla ha vi skulder,
ingen har sin oskuld kvar!

För i helvete ror man med tråg,
för man kan inte vända med båtar . . .

Djupt i hafvet på demantehällen
Näcken hvilar i grönan sal.

Eulalia, Eulalia,
hvad kvinnor som du ä' falia! . . .

— Det är fan hvad dom ä' tacksamma, sade skådespelaren när han hade slutat och bugade sig gång på gång för de skallande applåderna. En sådan framgång har jag aldrig haft förr!

— Nästa nummer, ropade han därpå med hög röst, nästa nummer blir en excentrisk steppdans af redaktör Bergman. Non plus ultra!

— Skall jag ta af mig galoscherna? frågade Bergman, som skulle steppa för första gången i sitt lif.

— Det blir stepp med galoscherna på, afgjorde skådespelaren, vänd till publiken. Fenomenalt!

Bergman skred fram på estraden, bugade sig artigt, högg fatt i barriären och sparkade frenetiskt under en minuts tid.

Därpå upphörde han plötsligt och smög sig skyggt till Birger.

— Tror du det blef fiasko? frågade han uppskakad.

— Tvärtom, svarade Birger. Du hör ju hur de applåderar!

— Javisst! utropade Bergman förtjust och sprang eteriskt fram till barriären med en aftackande gest från cirkusarenan.

Det tillkom Birger att exekvera slutnumret. Med en ansats af rampfeber, som han dock förmådde betvinga, gjorde han sin entré. Det verkade strax lugnande, när välkomstapplåden hördes.

Han ville, såsom en lämplig afslutning, föredra en seriös komposition. Han valde en vacker *Julpsalm*, som han hade läst i Grönköpings Veckoblad och som tilltalat honom mycket. Melodin improviserade han själf i det afgörande ögonblicket:

Nu falla flingorna en och en,
men snart så bli de nog flere
uti den signade julekväll.
Och själfva fången uti sin cell,
han sjunger gladt miserere.

Birger var icke alldeles säker på att han återgaf texten fullt korrekt, men det var i alla fall icke att ta miste på den framgång han hade, och det var ju hufvudsaken.

När programmet var genomgånget, klefvo de tre artisterna öfver järnporten och hoppade ned på trottoaren. De togo därpå ett hjärtligt farväl af hvarandra och gingo åt hvar sitt håll. Förrän de skildes hade de glädjen att se en patrullerande polisman, som vid hörnet af Lilla Robertsgatan långsamt svängde in på Kasärngatan.

I decembermorgonens matta gryning skymtade redan en och annan gestalt på gatorna. Birger lade märke till två unga kvinnor, som dufna och frusna störtade fram. Det var förvisso två telefonister, som ryckta ur sina fattiga drömmar ilade till sin tidiga tjänstgöring.

Skrattande och under högljuddt prat gingo de små tidningsbuden till sitt arbete, armodets barn, som gladdes öfver den nyfallna snön. De voro i alla fall de första som denna dag hade glädje af den gåfvan.

Det lyste i mjölkbutikerna, och därinne skramlade man med kärl.

Helsingfors begynte vakna.

Birger tog vägen öfver Observatorieberget. Han hade en känsla af befrielse denna morgon. Det är rusets välsignelse, sade han till sig. Han kände sig stå på afstånd från sig själf, utanför sitt eget ödes cirkel. Lugnt och kyligt kunde han

blicka på sina upplefvelser, och med ett leende erinrade han sig Birger Dahls små bekymmer.

Var detta en första förnimmelse af mandom, af lyckan att kunna bära försakelserna? Ja den lyckan, och förmågan att vara tillfreds med den lyckan, stod ju högt i kurs. Det måtte vara befriande att kunna rå på lifvet, att inte ta krampaktigt på det. Men han undrade i sitt stilla sinne, om icke å andra sidan detta att bli »man» var en resignation af tarfligaste art, en uppgifvelse af berättigade kraf.

Hvad han längtade till den epok, då desillusionerna skulle ramla!

Men han förstod att det bara var att afskrifva denna längtan, ju för dess bättre.

Birger stod uppe på platån, invid De skeppsbrutna, och såg på sin stad. Klockan i Nikolaikyrkans torn slog fem; den runda, upplysta urtaflan under kupolen glödde rödt i morgondunklet. Torget låg tyst och tomt under hans fötter, och Skatuddens hamnpir sträckte sin snöhvita arm långt ut i det svarta vattnet.

Titania var förtöjd i hamnen. Han såg dess massiva skorsten och dess master öfver tullmagasinets tak. Det låg alltid ett vackert skimmer öfver den stora ångaren, ett skimmer från världen där ute.

Birger betraktade hamnvyn. Utsikten stängdes af Sveaborgs komplex af dystra öar.

Свеаборгъ . . .

Han vände sig om, färdig att gråta. Därpå störtade han ifrån utsiktplatsen och ned för den branta backen mot Bergmansgatan. Han befann sig snart i Brunnsparken och i den tysta, hvita omgifningen kände han sig lugnare. Allt var så oskäradt, nytt och fint i stora allén, som om gamla Fanny i Badhuset utsträckt sin storstädning ända hit.

Han gäspade. Allt var likgiltigt . . . Känslan af att stå utanför sig själf återkom hos honom; Birger Dahl var en person, som han kunde hysa endast ett begränsadt intresse för.

En automobil hade svängt in i stora allén. Han hörde hur den hastigt närmade sig. Det ekade höga skratt. Antagligen ett försenadt nattsällskap.

När vagnen åkte förbi, hörde Birger kvinnoröster. Han såg upp af gammal vana. Det var två damer och två herrar i cylindrar. Den ena damen var ju Ebba.

Hon hade känt igen honom och hälsat gladt.

Bilen åkte upp längs västra strandvägen och försvann redan bakom backen.

— Tja, sade Birger till sig själf, detta är i alla fall något, som du påtagligen måste intressera dig för. Ebba har varit ute och roat sig. Hon också. Det blir nog vårt öde att roa oss på hvar sitt håll. Så godt vi kan.

Han konstaterade att han suckade. Nå, han hade lite whisky hemma, så det kunde inte vara någon fara för sömnen.

Badhuset låg framför honom, grått och armt i allt det hvita omkring. Hvilken symbol denna hans ungdoms fattiga boning ändå var.

Det lyste i Kristofers fönster. Den gamle murfveln satt nog öfver sina böcker som vanligt. Skulle Birger gå upp till astronomen och be om en lektion om evighetssynpunkten? Nej, han föredrog Black & White framom evighetssynpunkten, åtminstone tillsvidare.

Holger var icke hemma, det stora studentrummet låg tomt. Ja, Holger hade sina aggremanger.

Birger sväljde en kupa oblandad whisky, klädde af sig med slutna ögon, kastade sig dödstrött i bädden och somnade tungt.

Fram på förmiddagen begynte han drömma, naivt och vemodigt.

Det var en bild från hans barndom. Han vandrade med sin far i Pehr-Brahe skvären i Åbo. Det var en solig, stilla söndagsförmiddag på våren, och de tunga klockorna i det gamla rödbruna kyrktornet ringde. Rundt tornet sväfvade ett moln af flaxande kajor. Birger såg hela tiden upp mot de sällsamma svarta fåglarna, och han skulle ha snafvat och fallit omkull många gånger, om inte hans far hållit så tryggt om hans lilla hand.

Hans far var en stillsam, gammal man med ett blidt, vänligt leende under sina grånade mustascher. Eftersom det var söndag bar han den underliga höga hatten.

Många människor voro på väg till kyrkan. De voro alla allvarliga och söndagsklädda. Det var högmässans timme.

Ned för Nylandsgatan kom gamle kapten Mattsson med sin slängkappa på armen. Birgers far stannade och talade med honom.

— Det är fan, sade kapten Mattsson, hvad det är vackert väder.

När kapten Mattsson hade gått, sade hans far:

— Nu ska' vi gå in till Lehtinens konditori och få oss något godt.

De gingo in till Lehtinens konditori och Birger fick en stor pumpernickel.

Sedan upplöstes i Birgers dröm denna syn och efterträddes af en annan.

Han satt i tant Ljunggrens trädgård vid Skolgatan. Tant Ljungren gick omkring med en grön sprutkanna och pysslade om sina rosor och resedor. Birger satt i lusthuset och åt plättar. Så goda plättar som tant Ljunggrens fanns det inte i hela världen.

Tant Ljunggren, som var en fin gammal dam, böjde sig ned och tog upp en näfve jord.

— Nu har den förbaskade gubben Rutas, sade hon, kommit med den här usla sandjorden från Stor-Heikkilä igen. Att han inte kan begripa att det skall vara trädgårdsmylla.

Tant Ljunggren var egentligen från Sverige och det var därför hon talade så lustigt.

När Birger hade ätit upp alla plättar, hörde han ånyo hur klockorna i domkyrkan ringde och ringde.

— Tant, sade han, hvarför ringer de förbaskade kyrkklockorna alltid?

Tant Ljunggren såg förvånadt upp och betraktade honom allt annat än vänligt. Slutligen log hon och sade:

— Har du redan ätit upp alla plättar, Birger?

VI.

Birger åhörde en föreläsning i konsthistoria denna förmiddag. Professorn hade sitt auditorium i en af skulptursamlingarnas salar, där det var stort och luftigt. Åhörarna sutto i en intim halfkrets kring den älskvärde professorn, som behagfullt gestikulerade i en stol bakom ett med fotografier lastadt bord.

Birger kände sig väl till sinnes i denna miljö af gamla skulpturreproduktioner, hvilka sammanbragts för ett halft århundrade sedan genom ett nyvaknadt konstintresse bland studenterna. Hans blick hvilade ofta på Donatellos realistiskt friska, nakna Davidsgestalt, en skönhetshälsning genom seklerna.

Professorn i konsthistoria var en af de få lärda vid universitetet, som gett sig mödan att utbilda sin föreläsarteknik. Man var van att i auditorierna höra staccato-accenterna hamra trefvande och oskönt. Det fanns dem, som ansågo

det ovetenskapligt att inom universitetets murar förläna framställningen en yttre glans eller ens afrundning.

Var det icke i själfva verket ofta en själens ofullgångenhet, ett *tankens* stapplande, som blottades i det primitiva framförandet? Hos den som har något att säga plägar uppstå behofvet att tala tydligt.

Birger hade lärt sig förstå, att den torrhet, knapphet och tristesse, som besjälade tungomålet i det svenska Finland, hade höga anor. Det var detta, som var god ton! Och han måste tillstå att en viss enkel självtillräcklighet på den vägen verkligen kunde finna de rätta tonfallen. Den finländska svenskan var i sin exklusivaste form framför allt pedagogernas och bankdirektörnas språk, i vida mindre grad ärans och hjältarnas.

Hvad den svenska konversationen i landet beträffade, spelade isynnerhet pauserna en betydelsefull roll.

Denna egenhet kunde naturligtvis också vändas till godo och tolkades stundom af främlingar såsom uttryck för en öfverväldigande portion af vederhäftighet och soliditet.

Hur omväxlande och originellt var det emellertid icke att bland de gamla skulpturver-

ken höra den finländska svenskan flyta ut i långa och sinnrika perioder. Den liflige professorns föredrag ägde en otvungen charme:

— Om den föregående tiden karaktäriserades af de med stor kärlek framhäfda kvinnobrösten, så ha vi nu, mitt herrskap, att ta fasta på de starkt betonade maglinjerna.

Den spirituelle föreläsaren underlät icke att vid denna poäng utföra några elegant åskådliggörande gester, och han tog själf initiativet till ett befriande leende, som sedan gled salen rundt och icke lämnade någon oberörd ...

Där ute var det vår. Genom fönstret såg man en blå flik af himmeln.

Birger hade sin annotationsbok uppslagen på knät. Han gjorde likväl inte konsthistoriska anteckningar; halft frånvarande lät han sin penna teckna de mjuka linjerna hos en ung damgestalt, ty han hade midt emot sig en förtjusande modell, en studentska, en brunett, med vårens skimmer öfver sina kinder och en glimt af april i ögonvinklarna. Hon bar en åtsittande sammetsdräkt, som det var ett nöje att återge i en blyertsteckning. Med stor pietet formade den unge tecknaren hennes fasta bröst, och pennan gled vidare i lätt extas. Birger ansåg att detta sätt att tillgodogöra sig en främmande

kvinna nästan var af diskretare art än den af Ola Hansson i Sensitiva Amorosa lancerade metoden att med blick och dissekerande iakttagelse konsumera opresenterade damer.

Den lilla studentskan smålog stilla och behagsjukt, när hon fann att hon var föremål för den numera icke okände teatertecknarens uppmärksamhet.

Professorn föreläste med ifver. Temat hade ingifvit honom begeistring. Hans vältalighet flödade med en fontäns friska svalka. Åhörarna behöfde icke befara något störande afbrott.

Birger bläddrade i sin annotationsbok. Den innehöll flere porträttskisser än vetenskapliga anteckningar. Han kunde icke neka till att de akademiska studierna på senare tid stått något på sidan om hans intressen. Han hade haft så mycket annat att tänka på!

I annotationsboken kom upp en sida med Ebbas profil. En något idealiserad teckning af det lilla ansiktet, hvars prägel af humoristisk oberördhet icke öfverskylde det hårda draget af besvikelser. Han erinrade sig att han en gång, när han smekt hennes ansikte, kallat henne malörernas drottning.

Det var minsann en ödesdiger kärlek han hade råkat ut för. Knappast hade han funnit

sin dam och tryckt henne i sina armar, förrän den vaknande eftertanken sade honom och henne, att de måste lämna hvarandra. Det låg i sakens natur, det var ingenting att resonera om. Han kom ihåg hennes förklaring efter den olyckliga decembermorgonen i Brunnsparken då de skymtat hvarandras gestalter. — Du får inte vara ond, hade hon sagt; tror du inte jag har insett att jag måste försöka glömma dig Han ville tro att hon sträfvade att vara upprik-tig; han kunde verkligen inte neka till att hon under alla dessa veckor med stor uppfinnings-rikhet medverkat till att göra deras möten säll-synta. Detta måste han tillskrifva den omstän-digheten, att hon trots allt var den mera er-farna af dem båda . . .

När föreläsningen var slut, efter att ha kul-minerat i ett crescendo, steg Birger upp med en känsla af lätt oro. Tänk om hans distraktion hade observerats . . . Nåja, det kunde inte hjäl-pas att äfven en akademisk medborgare ibland hade sina privatintressen. Isynnerhet när man var så till åren kommen som han.

Solen lyste öfver Senatstorget. Den sista snön smälte bort i värmen. Från Engels fasader reflekterades en stark hvithet öfver den stora, öppna platsen.

Det var en hel timme till nästa föreläsning, och Birger beslöt att fördrifva tiden på universitetsbiblioteket. Han kände sig alltid väl till mods i den skumma, tempeltysta salen.

Han gick längs hyllorna i läsesalen och grep några böcker på måfå. När han kom till sitt bord, blef han rätt öfverraskad af det urval han hade gjort. På bordet lågo ett band af Handwörterbuch der Staatswissenschaften, De särskilda brotten af Forsman, en årgång af Svenska Riksdagens protokoll och en registerbok till Finsk Tidskrift. Han blef orolig inför denna abnorma sammansättning, som han sömngångarligt bragt ihop, men lugnade sig med tanken på det skimmer af mångsidigt vetenskapligt sanningssökeri de olikartade volymerna på hans bord måste kasta öfver hans person.

Han slog upp De särskilda brotten. Han undrade till hvilken kategori af brott det som han och Ebba gjort sig skyldiga till var att hänföra. Nåja, det var ju af enkel och alldaglig art.

Han såg sig plötsligt i komisk belysning och rodnade starkt. Den förälskade studenten, det var minsann inte någon stark position i samhället.

Medan han förströdt läste den främmande

boken och långsamt vände blad efter blad, kunde han trots alla ansträngningar icke slita tankarna från sina egna bekymmer. Han erinrade sig sitt senaste möte med Ebba. En kväll hade han suttit vid journalistbordet i landtdagen med uppdrag från sin tidning att göra några karrikatyrer af fysionomier från fiendepartierna. Det var ingen svårighet att få fatt på vare sig stupida eller elaka ansikten. Debatten gick sin snigelgång, utan spänning, utan poänger; stundom lyckades dock en oväntadt kraftigt betonad brutalitet väcka en smula munterhet i kammaren. Det begynte bli tröttsamt, pinsamt. Klockan närmade sig tolf och han gjorde sig redo att gå. Mekaniskt kastade han en blick upp till publikläktaren. Bland de vid denna timme fåtaliga åhörarna upptäckte han plötsligt Ebba, som hade sina ögon riktade på honom . . . Han grep sin skissbok och skyndade till henne. — Hvad jag har längtat efter dig, hviskade hon, och tryckte hans hand; och hvilken möda det har kostat mig att få fatt på dig; jag ringde först till Badhuset och sedan till tidningen . . . Den kvällen gingo de hem till henne. Där uppe var det som förr. Genom fönstret såg man Norra hamnens svarta fält med den ryska eskaderns signalljus . . .

Birger grep hårdt om pannan. Nu fick det vara nog. Han samlade sina böcker och letade med en viss svårighet rätt på deras särskilda hyllor.

När han gick genom salen betraktade han med afundsamhet de unga män och kvinnor, som sutto vid sina bord och läste och läste. De ägde sinnets ro ...

Ute lyste solen.

Beslutsamt steg han upp för universitetets stora stentrappa.

Äfven inne i den gamla akademins korridorer och auditorier fläktade något af tidens oro. Den forna tryggheten var rubbad. Och det kunde ju icke vara annorlunda, då alla studiebanor ledde ut i ovisshet. Vetenskapsmannen, läkaren, juristen, pedagogen, ja tillochmed teologen, alla gingo en lika osäker framtid till mötes.

Likafullt fanns det många bland de unga, hvilka med en egendomlig oberördhet af ytterverlden lefde sina dagar och målmedvetet sträfvade framåt, som om det funnits något mål att sträfva för. Birger kunde inte nog glädja sig öfver denna bergfasta sorglöshet hos dem, ty om alla hade känt det som han, hade det just sett fint ut.

Han steg in till sitt auditorium. Föreläsningen hade nyss börjat och han fick plats på en bänk nära dörren. Det var en liten sal och åhörarna voro snart räknade, ty det var fråga om gotiska.

Gotiska, de germanska språkens sanskrit... Wulfila ... Steiga, stáig, stigum, stigans ... Birger upprepade det för sig: steiga, stáig, stigum, stigans. Han trodde att han nu skulle rå på det verbet. Han lärde sig också några nya ord: káisar, kalds, kalkinassus och så vidare i bokstafsordning: kalkinassus betydde äktenskapsbrott.

När timmen var till ända kände Birger sig helt belåten på grund af den koncentration han visat sig vara mäktig. Kanske det likväl än så länge icke var nödvändigt att följa filosofens råd att köpa en yxa och kasta den i sjön.

Ute lyste solen. En ström af promenerande. Det var vårens, de vackra kvinnornas och cylindrarnas dag framför allt.

Birger knäppte upp ett par knappar i ytterrocken, sköt upp sin svarta slokhatt så pannan blef fri och tände en Bostonjoglo.

I Edlundska hörnet såg han ett bekant ansikte. Det var Holger Eklund. Han föreföll nervös.

— Kära Birger, sade han, kan du låna mig trettifem mark? Jag har stått här i en kvart timme och väntat på Kristofer men den fan kommer inte. Han är inte heller hemma, jag ringde nyss. Jag kan inte begripa hvad han tänker på. Det är en omsättning! Det är tredje dagen och det skall vara klart före två.

Birger hade beloppet till hands, eftersom han samma förmiddag lyft ett litet honorar. Holger grep med ifver sedlarna och skyndade i väg.

— Du väntar på mig här, ropade han.

Birger promenerade fram längs esplanaden. Han tänkte på de förkättrade magisterväxlarna. Det var nog sant, att de stundom beredde sina män en del bekymmer, men hvilken välsignelse medförde de icke å andra sidan. Hvad nu Holger Eklund beträffade, så hade den lilla bankkredit han kommit i åtnjutande af helt enkelt möjliggjort hela hans studiearbete. Då äfven smärre omsättningar accepterades, kunde han finansiera sin lilla skuldbörda. Och Birger visste af egen och kamraternas erfarenhet, hur mången ödesdiger situation en i rätta stunden diskonterad växel hade afhjälpt.

Det hade sitt behag att promenera i solen. Alla människor gingo omkring med ett lyckligt

leende. Den gamle hvithårige lektorn stapplade fram i sin päls och njöt af värmen som reflekterades från Grönqvistska husets mur. Han småskrattade för sig själf af lycka och talade högt. Det var ingen svårighet att höra hvad han sade:

— Hvem är världens lyckligaste människa? skrattade han. Jo, det är jag! För jag har råd att när jag bara vill resa ner till Rivieran. Men jag reser inte!

Om en stund kom Holger tillbaka.

— Här skall du få igen dina pengar, sade han till Birger och räckte honom sedlarna. Tack för lånet! Det hela var ett förbannadt missförstånd. Kan du tänka dig, att när jag på banken gick fram till fröken Grönros' pulpet för att få min blankett så sade hon: Skall inte herr Eklund ha pengar? Tack fröken, sade jag och trodde att hon skämtade, tack, men jag har nog pengar själf. Ja men herr Elenius var nyss här, sade hon, och lämnade pengar för er räkning.

— Det är likt Kristofer, sade Birger. Hans originalitet är af den ödesdigra arten. Men nu går vi in på Catani och dricker en kopp kaffe.

I den stora restaurangsalen härskade en intensiv förmiddagsstämning. Vid konstnärs-

bordet satt den glade bildhuggaren omgifven af sina vänner. Den store finske skalden hade tagit plats bakom en pelare och sträfvade att vid en karaff sherry glömma lifvets fasor.

— Hur har du det på ditt gebit? vände sig Birger till Holger. Det är länge sedan vi talade med hvarandra.

— Ja, du har varit så isolerad på senaste tid, sade Holger.

— Jag har verkligen varit upptagen . . . Birger kom inte längre med sin förklaring.

— Ja, jag vet.

Holger betraktade honom med ett litet leende, som alls icke var cyniskt. Det innehöll snarast en skymt af deltagande.

— Du frågar hur jag har det, återtog Holger därpå. Jag skall säga dig det uppriktigt. Det har varit nog så kompliceradt! Du vet att vi inom vår svenska arbetarrörelse har det torftigt, mycket torftigt. Det är minsann ingen miljö för en ung man, som älskar leken med idéer. Men vi måste, vi måste hålla oppositionens gnista vid lif. Det bör vara godt för dem, som nu flyter öfverst i svenska Finland, som skrifver i tidningarna och håller tal vid festerna, det bör vara godt för dem alla

att veta att det finns en handfull män, som nedlägger sin tysta men vederhäftiga protest.

— Bästa vän, sade Birger, det finns flere än ni som protesterar i det tysta. Det är bara det att vi inte tar det så krampaktigt. Men tro mig, vi protesterar nog. Särskildt mot det dagliga missbruket af det svenska namnet. Man är i färd med att af svenskheten skapa, hur skall jag säga, ett slags talanglöshetens privilegium.

— Ja jag vet, att det är många, som inte finner sig tillrätta här. Också när jag talar med studenterna öfverraskas jag ofta af att möta meningsfränder där jag minst väntat det. Vi är väl i själfva verket en hel skara tysta vänner landet rundt. Och på den punkten är vi väl alla eniga, att vi bör sträfva att göra lifvet lite gladare här.

Holger tände en cigarr och blickade förströdt ut genom fönstret.

— För resten kan jag upplysa dig om, fortsatte han, att jag inte alls tar det så krampaktigt, som du säger. För all del, jag inser mycket väl, att socialdemokratin har sina defekter, och inte minst hos oss. Men det är den *riktningen* jag anammar, och jag anser att arbetarrörelsens kraftuppbåd inte kommer en dag för tidigt.

— Men du får inte förvåna dig öfver, fortsatte han efter en paus, att det finns svenska socialdemokrater, som blir något underliga till mods här. Tänk ett ögonblick på det tryck de har att utstå. Å ena sidan den glada öfverklassen i orubbadt bo, å andra sidan den spridda, hjälplösa svenska allmogen på landsbygden och det halft förfinskade proletariatet i städerna. De känner bra lite till kampens *glädje*, och massornas hyllning får de allt vänta på. Ute i bygderna och förstäderna har de fått stifta bekantskap med en sida af den svenska kulturen, det svenska armodet, hvars offer stått så underbart valhändta inför lifvets uppgifter. Ja, det har funnits stunder då jag undrat, om inte i själfva verket välgörenheten är den enda form af mänskligt tillmötesgående som här är på sin plats.

— Nåja, för egen del har jag vetat att rädda min själ. Jag har ännu inte på allvar gett mig in i kampen. Det är visst inte min afsikt att uppge min borgerliga karriär. Jag ämnar tämligen målmedvetet sträfva till en eller annan position, och som ingeniernas konkurrens i det här landet tillsvidare inte är så synnerligen skarp, så har jag väl utsikt att lyckas. Man måste äga en titel, förrän man kan få ordet ...

Helt brydd tog Birger del af detta klara aktionsprogram. Han tänkte på sin egen dunkla framtid.

— Allt det där låter mycket respektabelt, sade han.

Han var verkligen inte i det läget att han kunde kvittera den andres förtroende med egna bekännelser.

De sutto tysta och betraktade röken från sina cigarrer.

Oförmodadt kom en vaktmästare fram till deras bord och anmälde, att Birger var efterfrågad i telefonen.

Det var Ebba.

— God dag, min vän, sade hon, jag kunde gissa mig till att du satt där. Jo, jag ville höra åt, om jag kunde få träffa dig i dag. Det är något jag har att tala om för dig. Säg, kan du komma ut, så träffas vi på esplanaden ...

När Birger återkom till Holgers bord, föreföll han mycket tankfull. Hvad var det Ebba hade att säga honom?

Holger satt fördjupad i en svensk tidning. Birger tog hastigt afsked.

VII.

När Birger steg ut genom restaurangdörren skymtade han strax i vimlet på trottoaren Ebbas lilla vårbarett med dess gröna esprit. Hon skyndade honom till mötes. Det låg ett drag af sorgset allvar öfver hennes ansikte.

— Birger, sade hon och tryckte länge och innerligt hans hand, jag måste få se dig i dag. Det blir vår sista promenad. Jag har på förmiddagen telegrafiskt gjort upp om ett sommarengagemang i Stockholm och reser endera dagen. Här är ju säsongen i det närmaste afslutad.

Deras blickar möttes. I hennes ögon glänste tårar. Han tog tyst hennes hand och stack den under sin arm.

De mötte en del bekanta. De, som icke visste att Ebba tillhörde en annan man, trodde att de voro förlofvade och logo infernaliskt triumferande.

Birger visste icke hvad han skulle säga. Det som nu hade händt hade han ju länge gjort sig beredd på. Det oundvikliga var det ingen mening med att kommentera.

Till slut hviskade han:

— Ditt lilla resande hjärta . . .

Det var begynnelseraden till dikten om henne, hvilken aldrig fått någon afslutning. Det var med dikten som med deras kärlek, hvilken blef ett halft, aldrig afslutadt öde.

Rundt om dem sorlade hela det unga glada Helsingfors. Bourgeouisins döttrar flanerade fram arm i arm, pladdrande och skrattande. Deras ögon glänste bakom florets maskor. Herrarna gingo raka och strama med cylindrar, som skeno i solen. Hela deras yttre sträfvade att uppvisa en prägel af orubblig soliditet. Men det var en öfverflödig maskering, ty i en så liten stad som Helsingfors känner man hvarandras dåliga affärer.

Det var märkligt, hur intimt den ryska publiken redan hörde samman med den centrala stadens miljö. Officerarna och deras damer hade med stor målmedvetenhet tagit esplanadens asfalt i besittning. Men de förblefvo likväl människor från en främmande och isolerad värld.

Detta år var våren tidig, och det sväfvade ett lätt skimmer af grönt genom esplanadens lindar. Redan om någon dag skulle man höra tonerna från Kapellets och Operakällarens orkestrar, och de hvita studentmössorna skulle ge lif åt gatans vy.

Birger vek af med sin dam under armen ned för Mikaelsgatan. De togo vägen till Kaisaniemi.

— Jag kan inte förstå, sade han, att vi två, som annars med kyligt sinne balanserar oss fram genom lifvet, så blifvit öfverraskade af detta olyckliga öde. Jag har visst talat om för dig, Ebba, att jag inte är alldeles obevandrad på kärlekens stigar. Det är sant att jag bara är en studiosus, men tyvärr en mycket försenad sådan, och alltså ett stycke man. Nåväl, jag borde ha tagit mig i akt för detta, både för min egen skull och för din skull. Nu har hela vår samvaro blifvit en skilsmässa. Vi har knappast kunnat skyla öfver det med vårt annars goda humör.

Ebba förde förstulet näsduken öfver sitt ansikte, med hvilket hon var van att ge uttryck åt *andras* sorger och fröjder.

— Vi har visst ursprungligen haft ett alltför godt humör, sade hon, och jag tror det är

felet. När vi möttes kände vi igen i hvarandra två människor, som gick omkring i lifvet utan annat mål än att vara så glada det var möjligt, glada utan beräkning. Och det är icke alla dagar sådana sammanträffanden sker. De flesta människor är ju nummer i samhällets register; när man får veta nummern så kan man dem. Och det är ju fullt naturligt, att det också bland dem finns nummer, som passar ihop. Men de, som står utanför de inregistrerades marknadsplats, känner alltid igen hvarandra. Vi två kom från olika håll, men möttes med ett stilla, igenkännandets leende.

Birger åhörde med förvåning hennes visa ord.

— Jag har aldrig förmått inrätta det ändamålsenligt för mig, fortsatte hon. Jag har slösat med min ungdom, och snart är jag inte ung längre.

Hon förde åter näsduken öfver ansiktet och tryckte sig smeksamt till honom. Hvad skulle han säga? Kanske: tiden läker alla sår. Nej, det skulle låta oskönt. Han fann verkligen inte på något lämpligt ord. Men han smekte hennes hand.

— Jag kan inte undanhålla för dig, fortsatte hon, att jag på senaste tid mottagit en serie bref af

min man. Han gör anspråk på att jag nu flyttar öfver till Stockholm. Han har rentaf ställt i utsikt att han i motsatt fall etablerar sig här. Det skulle jag verkligen inte stå ut med ... Jag har svårt att fatta den plötsliga uppmärksamhet han visar min person. Måhända har han mottagit några rapporter härifrån.

Birger hade aldrig intresserat sig för Ebbas man, som han alltså icke heller förmådde hysa någon särskild ovilja mot.

Eftermiddagens blå dager föll på. Kaisaniemi gamla park låg i stilla öfvergifvenhet. Endast några skolgossar, som slogo kungsboll på planen, störde tystnaden.

Ett nästan beklämmande intryck gjorde den lilla restaurangbyggnaden, isolerad från världen och glömd. Den hade dock en gång utgjort den finska ungdomsglädjens central.

— Det här är vårt Bellmansro, sade Birger. Ja, jag säger det naturligtvis inte med anledning af den ryktbarhet det stockholmska värdshuset nyligen erhållit ...

De fortsatte sin melankoliska vandring längs kanalbanken. På Broholmskajen speglade sig i Tölövikens vatten Folkets hus' grå fästningsmur i raden af höga hyreskasärner. Öfver Långa brons granitbyggnad gledo spårvagnarna.

Idylliskt höjde sig Djurgårdsstranden med sina villor. Till vänster låg bangården. Tåg kommo och foro. Semaforernas röda och gröna signaljus lyste i den blå eftermiddagen.

I stilla samspråk promenerade de rundt viken. Stadens brus växte omkring dem.

Sedan åkte de i en spårvagn in till centrum och åto middag på en restaurang.

Ebba hade ingen roll på teatern den kvällen. De kunde alltså köpa ett par flaskor champagne och ta en bil till Skatudden.

VIII.

På morgonen af första maj hvilade Brunnsparken i en strålande dager af vårsol och blå himmel. I allén dallrade ett skimmer af späd grönska. Med vårbrisen kom en sval fläkt från Finska vikens gröna, solskimrande böljor.

I det stora studentrummet i Badhuset nötte Holger Eklund tiljorna genom en rolös vandring af och till. Han skulle uppträda i den svenska tribunen vid arbetardemonstrationen ute på Tallbacken och repeterade sitt tal. Birger låg ännu i sin bädd och hörde på.

— Medborgare och medborgarinnor! deklamerade Holger med en röst, som skakade väggarna i rummet. Mer betryckt, mer blottad på sol och glädje kan väl ingen vara än hvad den svenska arbetarklassen är i detta land. Vår allmoge vid Finlands kust plöjer som förr sin karga jord och kämpar med hafvet med bittert trots, men med en tung beklämning öfver brö-

stet, ty det är som om själfva framtidstron vore hotad. Ungdomen flyr från bygderna, långt bort öfver Atlanten eller till städernas grottekvarnar, och främmande män träder i stället in i våra stugor. Det är som om de unga skulle förtäras af en sinnets oro, en kvalfylld längtan: »Jeg vil ud, jeg vil ud — o saa langt, langt bort . . .» Har trycket här hemma blifvit dem öfvermäktigt, är det bristen på luft och frihet som tvingar dem att lämna sitt eget hem? Friheten, ja . . . Aldrig har vi längtat efter friheten som nu, när man är i färd med att frånrycka oss de sista resterna af en fri människas rättigheter. Det är icke nog med att de egna svenska rikmännens järnsko lika hårdt och hänsynslöst som någonsin är tryckt mot det arbetande folkets nacke — har någon enda känt en lättnad i det trycket? Nej och åter nej! Ingen bland dem, som ropar högt om svensk samhörighet och svensk gemensamhetskänsla, har trädt ut bland eder och sagt: Bröder, bröder, låt oss hjälpas åt i lifvets kamp! Det är en tanke, som ligger alltför långt borta, den, att det kanske skulle vara ett uttryck för samhörighetskänslan att fråga efter de svenska arbetarnas lifsvillkor. De rike tänker icke så långt... Men det är icke nog med det inre förtrycket,

vårt lif förbittras af ett fientligt öde, som dagligen slår oss med öfvermaktens förolämpningar . . .

Birger låg på sida och sträckte sig fram öfver en tebricka, som gamla Fanny ställt på en stol vid sängen. Han bredde smör på en bit franskt bröd.

— Holger har det bra, tänkte han, som är så djupt berörd af denna kollektiva smärta. Han har i alla fall tillfälle att lätta sitt bröst nu och då vid offentliga sammankomster. Men hvart skall jag ta vägen med mina bekymmer?

— Tycker du talet börjar bra? frågade Holger.

— Det tycker jag visst, svarade Birger. Men jag undrar bara hur det blir med publiken. Brukar det inte vara mera klent med anslutningen från svensk sida? Och talar du inte för *fint?* Tror du de förstår dig? Är inte de svenska arbetarna tämligen korta om skallen?

— Hvad anslutningen beträffar, så kan du nog ha rätt. Det blir naturligtvis Ingman och Johansson och Stolt och Lindros och fru Pettersson och några till — jag känner personligen enhvar af mina åhörare. Socialdemokratin är på svenskt håll ännu ingen massrörelse, det är de första pioniärerna som samlas. Men där-

för är det en sofrad skara, hvar och en, som vågar sig in i organisationerna, är en personlighet. Du skulle känna våra anhängare på landet bland torpare och backstugusittare, märkliga män, som *tänkt* öfver lifvet ... Magister Mörk, du vet, som är en originell herre och som rest mycket i bygderna, han känner hvarenda torpare i Nyland och har satt upp en förteckning öfver landskapets alla svenska socialdemokrater med korta biografika och karaktäristika. Det är en underlig bok, ett stycke kulturhistoria i sitt slag, ett bidrag till skildringen af det svenska folklynnet — i Finland. Dessa män — de är ju dess värre icke många — samlas i dag till sina fester, och låt vara att deras hållning är ofri, att deras tal är stapplande och trefvande, det är dock något som gör deras demonstration vederhäftig och det är den fond af *visdom*, tillkämpad under lifvets vedermödor, som ligger bakom ...

Birger hade lärt sig respektera sin väns fasta och illusionsfria öfvertygelse. Han förstod, att om man ville finna sig tillrätta här i landet svårigheterna icke minskades af att man valde den politiske oppositionsmannens väg.

Han hade under tiden gjort toalett och tog nu afsked af den unge socialisten, som

fortsatte sin vandring af och till i salen i det hans uppläsning af första-maj-talet fick ett allt starkare tempo.

Ute jublade våren som aldrig förr. Allt som dagen skred fram blef det böljande ljusskimret öfver Brunnsparken intensivare och mera strålande. Luften var soligt klar och vederkvickande. Birger kände sig skamsen öfver att han gick med dystert sinne. Men han kunde inte rå för det. Det var nog inte någon särskildt lycklig dag han gick till mötes. Han skulle börja den med att gå ned till Stockholmsbåten får att ta farväl af Ebba, som reste i dag.

Han såg på sitt ur. Ja, det var ingen tid att försumma.

Vid romersk-katolska kyrkan satte han sig i en öppen spårvagn för att åka ned till hamnen. Vagnen var fullsatt af studenter och studentskor. De hade blommor i knapphålet och glammade högt. Först nu erinrade sig Birger att han lämnat sin hvita mössa hemma. Han bar sin svarta slokhatt som vanligt. Men när han tänkte efter, fann han att det också var bäst så. Ty det kunde ju inte ha berört Ebba angenämt om hon sett, att han gjort sig redo att ha det gladt på deras skilsmässas dag.

Inne i staden rörde sig massor af glada

människor. Brokiga leksaksballonger skymtade i vimlet.

Vid kajen låg Oihonna färdig till afresa; det steg en svart rök ur skorstenen. Ångarens hvita byggnad glänste i solen. En klunga människor hade samlats vid stranden för att ta farväl af bekanta som voro ombord.

Vid landgången stod en blomsterflicka med en bukett röda rosor. Dem hade Birger beställt. Han tryckte en slant i flickans hand, grep blommorna och sprang upp för landgången.

Han hade strax känt igen Ebba. I sin grå reskappa stod hon lutad mot relingen, ensam.

Han tryckte hennes händer och hviskade endast:

— Kära lilla . . .

Därpå fäste han en ros vid hennes barm.

Hon stod med tårdränkta ögon.

— Jag var ju inte säker på att du skulle komma, sade hon. Du anförtrodde mig en gång att du fann det oskönt att man tog afsked på perronger och vid kajer.

Birger smålog. Han kände verkligen igen den reflektionen. Men den hade bara en artistisk innebörd.

Han tog henne under armen och de promenerade rundt däcket. Dörren till rökhytten stod öppen. De smögo sig in och slöto dörren efter sig. Det fanns ingen därinne. Det blef en lång afskedskyss.

Slutligen sade hon:

— Låt oss trösta oss med att detta kanske icke är den sämsta afslutningen. Om det någon gång blir en novell om oss, så kan det ju heta att den slutar lyckligt, ty de får inte hvarandra.

— Kära vän, sade Birger, du är en liten modig dam, och det gör det kanske en smula mindre svårt att skiljas från dig.

Dörren till hytten rycktes upp och en bekant gestalt stod vid ingången. Det var professorn i konsthistoria, med en resväska i handen. Birger bugade sig artigt. Den älskvärde mannen drog sig leende tillbaka i det han utbrast:

— Förlåt att jag störde!

I detsamma ljöd sista afgångssignalen.

De stodo och sågo in i hvarandras ögon. Det var tungt att skiljas. Men de måste.

— Farväl.

— Farväl.

När Birger beträdde landgången för att stiga ner till kajen, sprang i sista minuten en passa-

gerare upp med ett par koffertar i hvardera handen. Det var ingen annan än skåpespelare Elf, som Birger råkat efter Konstnärsklubbens fest. Den liflige, långe mannen kände strax igen Birger, slungade sina koffertar på däcket och tryckte hjärtligt hans hand.

— Kors, det är ju herr Dahl, ropade han. Följer ni med till Sverige? Jaså inte, det var dumt. Det var allt en förbannadt lifvad natt vi hade tillsammans. Det var jäflar i min själ den stiligaste cabaret jag någonsin varit med om. Kommer ni ihåg hur redaktör Bergman steppade? Sublimt helt enkelt, sublimt! Den synen går tammefan inte ur mitt minne. Jaså, nu ska' de dra in landgången, då får herr Dahl allt lof att kila ner. Ja, adjö, adjö och hälsa redaktör Bergman. Adjö!

Det beredde Birger en viss tillfredsställelse att Ebba skulle få sällskap på resan. Man kunde ju inte neka att herr Elf verkade underhållande.

Kabeln, som från ångarens fördäck var ledd ut till bojen i hamnen, spändes när vinchen bragtes i gång, och det hvita skrofvet rycktes långsamt ut från kajen. Om en stund begynte propellern arbeta, alla kablar kastades loss och med en sirlig svängning styrde Oihonna ut från hamnen.

Birger stod på kajen och svängde med hatten. På akterdäck, lutad mot relingen, såg han Ebba. Hon viftade med sin näsduk. Vid hennes sida framträdde herr Elf, som gestikulerade farväl med sina långa armar.

Snart såg han dem inte mer.

Nu försvann ångaren bakom Blekholmen.

Människorna på kajen hade skingrats.

Han var alltså ensam. Han tog några steg för att gå, men stannade. Hvart skulle han gå? Han hade ingenstans att gå. Det var meningslöst att gå.

Han stod länge med tom, förlamad hjärna, tills han ändtligen insåg att han måste företa sig något. Mekaniskt tände han en cigarrett. Det var knappast gjordt förrän han åter kastade bort den.

Han vände sig om och såg utåt hamnen. Bakom Sveaborg ringlade ångarens svarta rök mot förmiddagens blå himmel.

Då uppsteg hos honom en redig tanke.

— Nu ser jag ingen annan råd, sade han till sig själf, än att jag går till en bar. Jag går till Kämps bar, där har de de bekvämaste läderstolarna. Jag skall be barmästarn om en stark Fancydryck. Nu har jag det, det blir en serie *Knock me down,* koncentrerad Knock me down.

Det är en angenäm blandning af kognak och likör, med en absint-spets. På det viset hoppas jag komma öfver den närmaste timmen, och sedan skall det väl reda sig på något sätt.

Längs Västra Kajen kom en tom bil. Han hejdade den, sprang upp i vagnen och ropade till chauffören:

— Kör till Kämps bar! Men snabbt!

DE RÄDDA ÖGONEN

Restaurangens italienska orkester spelade den nyaste operettmelodin, en fladdrande och gratiös musik, som smekte och eggade. Klockan var 9, och kvällsgästerna begynte anlända, större och mindre sällskap, som fyllde salen med allt högre pladder. Det kom lif i hofmästaren, som med matsedeln i högsta hugg ilade fram till de förnämligare gästerna, med en hast som om det gällt att i sista stunden afvärja en fruktansvärd hungersdöd. Kyparna brunno af verksamhetsbegär och vårdade med kvinnlig ömhet de ännu lediga borden, drogo stolarna en millimeter längre från hvarandra, slätade ut ett veck på bordsduken, ställde saltkaret på den geometriska midtpunkten, satte narcissen tillrätta i den höga, smala vasen och gåfvo en sista konstnärlig afrundning åt servetternas hvita, spetsiga torn.

Borta vid ingångsdörren satt som i en lantärna cigarrfröken. Hennes burriga, bruna

hufvud stack upp öfver den lilla disken, och under pannluggen lyste hennes svarta ögon stora och undrande. Där hon hade plats i sin glasbur kunde hon blicka ut öfver den långa, smala restaurangsalen, i hvars bortre ända orkestern försvann som i ett aflägset fjärran. Dämpadt och hemlighetsfullt trängde musiken fram till hennes öron, och slöt hon ögonen kunde hon drömma: när det spelade gladt och yrt, att det var ett bröllopståg som skred fram öfver sommarljusa ängder, och när tonerna ljödo mörka och dystra, att det var en svart procession på frostbränd mark. Då fick hon lof att glömma, att hon mycket väl kände musikanterna och att första fiolen var liten och tjock och hade oljigt hår och var gift och hade en massa barn i Italien. — Ja, konsten att glömma hade hon i tidiga år nödgats lära sig, hon om någon, hon som i det förflutna hade ett blödande sår, som ingen, ingen visste om, utom ...

Den lilla cigarrfröken tyckte det var mycket underligt att okänd sitta inne i de rikes sal, så nära deras glans och glädje och ändå så ohjälpligt på sidan. Hon kände sig som en fågel i sin glasbur, en fågel som fångats ung och blifvit tam, ty ehuru dörren stod öppen

flög hon inte ut. Hon var mycket tam, ty i själfva verket begärde hon intet bättre än att få sitta i skydd bakom sina glasväggar. Hon var rädd för världen, ty hon hade en gång känt lifvets grymma grepp om sitt hjärta. Och hennes stora, skygga ögon speglade denna till onaturlighet drifna rädsla för alla som kommo henne nära.

Lifvet brusade kring henne, musiken spelade, höga skratt genljödo, glasen klingade. Hon hade lärt sig känna alla dessa människor vid borden, ty de återkommo kväll efter kväll. Hon kunde sitta och lyssna till deras samtal; en del talade högtidligt och afmätt, andra högt och brutalt.

Vid ett fönsterbord satt en klunga halfrusiga herrar. De talade i munnen på hvarandra men man hörde ett par röster högre än de andra.

— Har ni varit på Brunn, sade en. Där är ett par som steppar alldeles förbannadt. Hon har bastanta lår, men de skälfver som fiolsträngar. När hon steppar fram har hon en karl alldeles tätt i sina spår, och det är inte så mycket som en nagel emellan dem. Det är fräscht.

— Har ni hört om skandalen på Ettan,

sade en annan. Där satt ett par fruntimmer en kväll och åt med sina herrar. Vid ett bord i närheten flöt Abbe Granfelt med de vanliga gossarna. Abbe var full och skickade en biljett till fruntimren, som han kände. Då kom en af deras herrar öfver, bugade sig artigt och sade »Min herre!» hvarpå han gaf Abbe en örfil. Abbe utbrast: »Att hur sa' farbror ...» och tände en cigarr för att dölja hur öfverraskad han var. Om en stund steg han upp och gick fram till fiendebordet, bugade sig stumt för deras hufvudman och begynte hastigt öfverösa honom med de olika beståndsdelarna i deras eget smörgåsbord. En rädisa och en fransk sardin fastnade i den olyckliges hår. Det blef ett fruktansvärdt tumult i hela krogen, men Abbe och hans sällskap skyndade att smita. När de hade svalkat sig i fria luften en stund, stack de sig in till Catani för att fortsätta sin måltid, men hvem såg de där före sig om inte sällskapet från Ettan! De satte sig vid ett grannbord och naturligtvis blef det försoningspusis på natten. — Skål.

Den lilla cigarrfröken i sitt glashus satt och lyssnade. Med stora, förskrämda ögon stirrade hon på dessa herrar, som flabbade och ångade som i ett varmt bad. När de nu höjde glasen

för att skåla, blef en af dem varse henne och han sände henne en lång och sökande blick. Som träffad af ångest drog hon bort sitt ansikte och gömde sig bakom sina cigarrlådor.

I samma stund kom en herre fram till hennes disk.

— God afton, lilla fröken, sade han. Jo låt oss få en liten cigarr mellan tänderna. Nej tack, jag vill inte ha er falska Yruracbat, och lilla Marquesa är numera inte så bra som förr. Jag nöjer mig med en cigarr-cigarrett, låt oss se, där har ni Size, men jag föredrar Veni vidi vici! Javisst, den är snoppad redan och hvem är inte de', ha ha ha!

Det hade gått en tid förrän hon lärt sig de olika cigarrmärkena, men nu kände hon igen dem alla och tyckte sig veta hur de olika sorterna smakade.

Allt som kvällen led, växte sorlet, öfverröstande den fjärran och diskreta orkestern, människornas ansikten lyste allt varmare och ögonen allt fuktigare. Vid denna timme blefvo också damerna vid borden som pånyttfödda, stelheten öfver deras väsen smalt bort, de talade högt och skrattade djärft. Hur väl kände icke den lilla cigarrfröken alla de olika facerna i kollektivrusets symfoni, upprepad hvar kväll.

Det var liksom ett brusande haf kring hennes glasväggar, mot hvilka vågorna slogo med allt större styrka ju närmare midnatten kom. Hon kände sig som en snäcka i sitt skalhus, kastad af vågorna på stranden, yr af böljgångens melodi.

När klockan slog 11, smög sig den lilla tidningspojken in genom dörren, ett nattens barn, förvuxet och predestineradt till synder. En liten fjortonåring med oskuldsfullt ansikte, men behärskande slangens alla brutaliteter.

I detsamma han gick förbi cigarrdisken tittade han in på fröken och hviskade intimt:

— Tjänixen på dixen! Hur sku' det stå till med den svarta rosen i kväll?

Hon var glad att hans närgångenhet tog sig denna kultiverade form, ty hon visste hvad han kunde prestera.

Gossen gick från bord till bord med sina tidningar. De flesta voro alltför upptagna af att vårda sitt rus för att ha en tanke på lektyr. Men vid ett bord sutto två gamla grosshandlare med sina hulda makor och de sågo intresseradt igenom gossens förråd.

— Hvarför är den här tidningen så dyr? sade den ena damen och höll fram ett koloreradt blad.

— Jo den är svinaktig, svarade gossen naturligt.

Sällskapet föll in i ett högt och gillande skratt.

— Hur gammal är du, min lilla gosse? återupptog fruntimret. Jaså, bara fjorton år. Ja-a, du är mycket intelligent.

Sorlet växte, och man hörde icke mycket af musiken längre. Men man såg, hur italienarna borta på estraden gnedo fiolerna som mannekänger.

Nu hade herrarnas förråd af cigarrer tagit slut, och fröken i lantärnan mottog allt flere kunder. De ansågo som sin plikt att säga henne mer eller mindre intima komplimanger, och hon hade ett permanent leende. Men hon var trött och längtade hem, till sitt fattiga hem, till sin fattiga mor.

I midten af salen satt ett stort sällskap unga herrar och unga damer. De förde en fri och högst obesvärad konversation, ty de hade artisternas privilegier att uppträda nonchalant. Den lilla cigarrfröken kände igen den berömde målaren med det ljusa, slätsvarfvade dandyansiktet, den store finske skalden med sitt af bristfälliga lockar höljda hufvud, den högvuxne kompositören med sitt nobla men ansträngda Kristus-ansikte.

Damerna voro aktriser och sångerskor; glädtiga och högröstade observerades de af hela salen. Nu steg en af dem upp, en vacker ung kvinna med en högröd ros i det svarta håret; med sitt champagneglas i handen styrde hon stegen öfver salen med en vårdslös, gungande gång, som sög alla herrars blickar till sig. Man frågade sig nyfiket hvart hon ämnade ta vägen med sitt glas. Där satt vid ett sidobord en ensam herre med en absint, trött och sorgset bolmande på sin cigarr. Det var honom aktrisen sökte, hon höjde sitt glas mot hans och utbrast i en ton af öfversvallande gifmildhet:

— Gamla murfvel, jag skall trösta er ...

Och med mycken godhet lade hon sin hand på hans arm.

Den lilla cigarrfrökens rädda ögon hade stirrande följt episoden. Hon visste icke hvad hon skulle tänka. Det var för henne ofattbart, hur man kunde ta lifvet så lätt, så lekande som den främmande damen; det var påtagligt, att så som hon gick genom salen, småleende, vaggande, oberörd af allas blickar, så gled hon också genom lifvet. Ingen rädsla hade hon för dem hon mötte, och hon företog sig allt hvad som föll henne in.

I detsamma klockan slog 12 gick dörren upp och in störtade en klunga andfådda herrar, som anländt med maratonfart för att hinna fortsätta sitt dyrbara rus. Bullrande tågade de in i salen och slogo sig ned vid ett centralt bord. De hade blott *ett* önskningsmål: whisky.

Den lilla cigarrfröken satt och stirrade ut i restaurangen med en underlig stel blick. Hon var plötsligt alldeles blek.

Hon hade känt igen en i sällskapet. Det var han.

I hans ansikte var det icke en min, som förrådde, att han sett henne.

Det var han. Det var han, som gjort henne rädd för lifvet. Med honom hade den stora olyckan kommit, hvilken hotat hela hennes ungdom, hela hennes lif. Hvad hade hon icke då gjort! Hemliga, brottsliga vägar hade hon gått för att söka hjälp, som en sömngångerska i mörker och ångest — men, o gud, hon kom ut i dagen igen och blef *räddad,* när hon inte längre hade något hopp kvar. Men genom allt det bittra gick hon ensam, fulkomligt ensam, och i nöden stod han icke längre när. Det var han, som gjort hennes hjärta sjukt af ångest för människorna.

Bäfvande inför minnet, som snörde ihop hennes strupe och skar som en knif i hennes sköte, satt hon och stirrade, bara stirrade.

Resolut steg hofmästaren fram och hviskade hotfullt:

— Fröken får lof att se åtskilligt trefligare ut!

Hon såg upp och försökte le, men det blef ett stelt och bittert leende. Hela den kvällen bevarade hennes ansikte det hemska, frusna leendet.

HELLSTRÖM

Han kastade eftermiddagstidningen tillbaka med en gäspning. Detta var alltför trist ... Skulle han gå och lägga sig, helt enkelt? Nej, klockan var ännu ingenting och det var dessutom att räkna med att han hvilken stund som helst kunde väckas af ringklockan. Han hade dejour på apoteket denna natt, ehuru han egentligen bort vara ledig. Det var Hellström, den äldre farmaceuten, som med ålderns och den mer avancerades rätt anordnat ett utbyte af dejournätter. Nu kände han den förlängda tjänstgöringen så mycket mer betungande som han redan i tankarna byggt upp en fri och angenäm kväll: ett stycke smörgåsbord på Gambrini, en effektiv akvavit, ett par bockar, några Yruracbat'er en miniatyr-Cederlund, Klods-Hans och Lustige Blätter; ja det kunde kanske ha blifvit till och med två akvavit, för köldens skull, för att icke tala om tre. Allt detta i hop tyckte han blef ett par tre acceptabla timmar;

våldsammare sensationer hade han egentligen icke behof af eller tillgångar till. I plånboken sutto för ögonblicket två eller tre flyktiga sedlar; han visste af erfarenhet att om de icke utnyttjades omedelbart och raskt omsattes i solida, för en ung man eftersträfvansvärda njutningar, skulle de smulas sönder i hans fingrar och förflyktigas under förloppet af en dag, utan att han hade en enda behållning att anteckna. Så var det med pengar.

Han hade lagt sig rak lång på den enkla och knarrande träsäng apotekaren ansåg att en nattdejour inte kunde undvara. Apotekaren, han var allt en buse. Själf vräkte han sig i sin lokal bakom väggen i all tänkbar bekvämlighet; *hans* sängar voro minsann icke knappt tillmätta, så att om den äktenskapliga lyckan stod i proportion, så var det ingenting att säga.

Den unge farmaceuten hade så när somnat af tristesse, så framt icke en ytterligare potens af förargelse gjort honom klarvaken igen. — Hellström, tänkte han, jo den! Den går lös nu, medan jag ligger instängd. Hellström hade sina *afsikter* i kväll; låt oss se, det är torsdag, den dagen ägnar han åt familjeflickan, om jag känner hans väl ordnade erotiska kalender rätt! Alltså först en supé på Opera-

källaren, sedan en stunds automobilfärd, kanske halt utanför hans ungkarlsbostad, en visit på hans rum, ett glas portvin och ... Fy fan.

Den unge farmaceuten reste sig bekymrad. Han kände sig, uppriktigt sagdt, *illa* behandlad af Hellström ... Han önskade plötsligt, att en vänlig kvinna, helst en dam af värld men i värsta fall en huspiga, skulle ringa på och be om bittervatten eller Törnroths magdroppar eller ispåsar eller hvad som helst ... han skulle expediera galantare än någonsin, hela tiden leende ett oemotståndligt leende, inbjudande till ett oerhördt äfventyr, som skulle göra Hellström blek i morgon ...

Han var verkligen förtvifladt ensam i kväll; ingen bekant som ringde på. Skulle han i tid fått besked om det hotande nattvakandet, hade han alltid kunnat arrangera ett trefligt skrufparti; med en välbrygd genever och ett par dricksglas munk efter pröfvadt recept skulle nattens timmar rullat med tillbörlig snabbhet och icke utan behag. Ja, det lilla nakna otapetserade, hvitrappade dejourrummet hade allt härbärgerat en del glada gossar. Nuförtiden gick det naturligtvis alltför diskret till; det var visst så, att civilisationen trots allt skred framåt. Men förr i världen, gud hjälpe! Det gick tref-

liga historier om trefliga figurer. Narkosnatten på apoteket anno 92 var det första en nykommen elev blef blev underrättad om. Apotekaren själf var engagerad på Handelsgillet det dygnet, så man hade fria händer. Laboratoriet var i liflig verksamhet och levererade en mängd raffinerade drycker. Man talade om en skådespelerska ... nog sagdt. Historien hade berättats från den ena årgången af elever till den andra, och det var särskildt upplösningen som med tiden fått en rent visionär stämning. Provisor Holk, sade man, hade framemot morgonen under medvetslöst irrande i apotekets labyrint stött på en dörr, hvilken icke var låst, och som det alltså var hans öde att tränga in genom: han seglade in i apotekarens privata våning, hamnade i den dunkla sängkammarens förvar, klädde af sig snabbare än man kunnat tro och sjönk in i sängens dunhaf. Nå, apotekerskan förstod att det var den försenade apotekaren, vände ryggen till och snarkade ...

Den unge farmaceuten kunde icke motstå komiken i denna situation och han smålog för sig själf. — I detsamma slog det honom, hur dystert det ändå var: han låg ensam i en stor och ödslig lokal med hemlighetsfulla flaskor i rader på hyllor, hemlighetsfulla flaskor, mycket

hemlighetsfulla flaskor ... På väggen ofvan sängen hade en ung oeftertänksam elev klistrat upp en cirkel af giftetiketter: benrangelsmannens ihåliga hufvud — det dystraste porträtt som kan tänkas — grinade i olika kulörer cirkeln rundt. Det kunde inte hjälpas, den unge farmaceutens småleende förflyktigades och det gick en rysning längs ryggraden. Han steg upp och trefvade sig genom några mörka rum ut till den stora butikssalen, som upplystes svagt af gatlyktan strax utanför. Han frös fortfarande, det var februari och kallt och han hade för resten kastat af sig kragen och hade bar hals.

Han tände en cigarrett, som blef den enda lysande punkten i den halfdunkla salen. Lutad mot disken stirrade han ut genom de stora fönstren. Det var ett litet torg, och midt på den öppna platsen stod en polisman och glodde upp på en fjärran månskifva. Platsen låg afsides och trafiken hade afstannat, ehuru det ännu var mer än en timme före midnatt. Blott en och annan fotgängare.

Trist ...

Öfver torget kom en böjd gumma i schal. När hon passerade gatlyktan, såg den unge farmaceuten, att hon hade en hvit duk öfver kinden. Gumman hade tandverk.

Hon ringde på mycket riktigt. Farmaceuten tände det elektriska ljuset och öppnade.

— Goa herrn, sade den gamla, fy fan sån tandverk, ge nånting bra åt käringen!

Farmaceutens hjärta rördes och han beslöt sig för att smuggla några droppar cocainlösning åt den gamla.

— Här ska' hon ha, sade han. Det är bättre än dyfvelsträck!

— Jesus hjälp, tackade den gamla och neg.

När hon hade gått blef det tyst igen. Farmaceuten släckte ljuset och tog ihop med en ny cigarrett. Han tänkte på att han borde koka sitt aftonte.

Det var verkligen inte mycket att göra i dag. Det fanns kvällar då det ringde jämt och det ena receptet följde på det andra.

Förbi fönstret passerade en dam. Hon hade en stor hvit boa. Den unge farmaceuten blef varm af längtan.

Herregud, hon ringde på. Farmaceuten sprang halft förvirrad för att öppna. Han glömde att tända ljuset.

Han såg hennes ansikte genom glasdörren: en blek, ädel profil, förnämt böjd näsa, svart, svart hår. — Hvad betydde det: den obekanta smålog bakom glaset, ett godt, ett hjärtligt,

intimt och inbjudande leende. Farmaceuten kunde inte tro sina ögon. Under hjärtklappning justerade han hastigt sin toalett, fällde upp rockkragen för att dölja sin nakna hals och kontrollerade pantalongernas knappar.

Dörren gick upp och en bölja af februariköld och parfym slog emot den bedöfvade mannen.

— God kväll! sade den unga damen och steg rakt på. Ensam?

— Naturligtvis, hviskade farmaceuten som i dröm — men han borde kanske inte ha sagt något, ty den obekanta tog ett hastigt steg tillbaka och hade så när snafvat i mörkret.

Skulle han emellertid kyssa henne? Dörren hade slagit igen och det fanns inga fysiska hinder, tvärtom.

Plötsligt erinrade han sig dess bättre, att hans funktion inte var att ta i famn främmande kvinnor, som kommo till apoteket, kanske för att söka bot mot sina magplågor, utan att han belefvadt skulle stå till tjänst med droppar och piller.

Den unge farmaceuten behärskade alltså sina längtansfulla läppar och tvang dem att uttala ett artigt:

— Ett ögonblick!

Därpå sprang han fram och tände de elektriska lamporna. Den stora salen strålade plötsligt i bländande ljus. Farmaceutens förvåning blef nu så mycket större: damen som stod vid dörren var fröken Nathanson, han kände hennes utseende mycket väl — hvem kände inte stadens vackra judinna från esplanaden!

Farmaceutens erotiska känslor blefvo ytterst komplicerade. En ung judinna ... Det stöter ifrån och binder. Rasgränsen skiljer skarpt, men det lockar att närma sig en *främmande* och förbjuden kvinna.

Fröken Nathanson dröjde emellertid vid dörren. Hon var märkbart förvirrad, och en rodnad betäckte hennes mjuka kinder. Hon var en smul korpulent, på det betagande sätt en judinna kan vara det under de oftast ganska snart räknade dygn af sitt lif, då hon blommar och är vacker.

Fröken Nathanson förstod emellertid att hon måste stiga fram ...

— Jag skulle be, sade hon, jag skulle be om ... om lite ... jag skulle be om lite senapsplåster.

— Jaha, sade den unge farmaceuten, bugade sig artigt och smålog inte alls.

Det var tyst mellan dem medan han veck-

lade in paketet. Då han räckte fram det, möttes deras ögon. — Hon smålog ändtligen.

— Säg, frågade hon, skulle inte hr Hellström vara här i kväll?

Den unge dejouren förbannade sitt enkla förstånd. Nu först kom det till klarhet inom honom. Det var Hellström det gällde och han själf var en idiot.

— Nej, sade han hårdt, hr Hellström är verkligen inte här.

Plötsligt fick han fatt i en djäfvulsk tanke.

— Men det kan hända att hr Hellström kommer strax, tillade han omedelbart. Vill inte fröken stiga in och vänta?

Fröken Nathanson tvekade ett ögonblick.

— Tack skall ni ha, sade hon emellertid strax därpå till den unge mannens stora bestörtning, tack skall ni ha, jag skall stiga in en stund, det brukar vara lifvadt på det här apoteket; ni har väl lite sherry?

Fröken Nathanson hade öfvervunnit sin förlägenhet och var helt sig själf igen. Hon stack sitt senapsplåster i muffen och steg resolut på.

Tjänare, tänkte farmaceuten, här ha vi en treflig judinna.

Han släckte ljuset i salen, och för att hjälpa den dyrbara gästen fram genom de mörka rummen företog han sig att stillsamt slå armen om hennes axlar. Hon lät det ske och han tyckte att det var lifvadt.

Hon satte sig i det lilla dejourrummet och han tog fram sherryflaskan; apotekaren hade ett stort fat i källaren, så det var ingen synd. Han slog i de tvänne dricksglasen och beredde sig att ha sin ungdoms skönaste äfventyr. — Det plågade honom blott att fröken Nathanson talade om den andre.

— Hr Hellström, sade hon och förde glaset till läpparna, hr Hellström borde jag verkligen träffa i kväll. Jag har någonting att säga honom. Han är förresten den finaste gosse jag känner i hela sta'n. Mörka, mörka ögon! Man kunde verkligen inte tro att han *är* finländare. Och så vackert han sjunger, en sådan stilig tenor! Sjunger ni?

— Jo jag sjunger också mycket bra, ljög farmaceuten, — men ser ni apotekaren här på andra sidan väggen kunde bli störd ...

De drucko lite vin igen. Farmaceuten betraktade henne med underliga ögon. Det skulle allt vara raffineradt att kyssa en flicka som inte var kristen.

Han steg upp och ville hjälpa af henne pälsen.

— Nej, sade hon bestämdt, det behöfs inte. — *Kommer* inte hr Hellström, hvar dröjer han då?

— Jo, han skulle bara träffa ett fruntimmer, sade farmaceuten slugt.

— Skulle han *det*, utbrast fröken Nathanson och reste sig. Då kommer han inte så genast! Om jag känner honom rätt!

Hon begynte knäppa igen sin kappa, och farmaceutens hjärta isades då det blef klart för honom att hans lycka gled honom ur händerna. Han steg emellertid fram för att lägga boan tillrätta om hennes hals och i detsamma kysste han henne trots allt.

— Nåja, sade hon. Händt som händt! Men nu adjö. *Hälsa herr Hellström!*

Och hon letade sig hastigt fram genom rummen, förrådande en öfverraskande lokalkännedom.

När den unge och olycklige farmaceuten hann ut till stora salen och tände det elektriska ljuset, slog redan ytterdörren igen med en smäll och den vackra judinnan var försvunnen.

Han hade en enda förbittrad och afundsam tanke: Hellström!

FIL. KAND.

Middagssolen sken öfver senatstorgets vida kvadrat, som badade i vårlig hvithet. Nikolaikyrkans guldkors glänste af solid religiositet högst uppe, och apostlarna nedanför kupolen värmde sig förtjusta i solen, ty det hade sina vådor att stå vintern lång i stela gipsmantlar. De promenerande drogo upp en diagonal öfver torget, men sågo sig nödsakade att kring Alexandersstoden i centrum slå en halfcirkel. Poliskontorets portgång släppte ut en klunga ridande polismän, hvilka i säfligt skridt togo vägen öfver torget och upp för Unionsgatans backe. På trapporna till senaten steg en uniformerad vaktmästare. Har bar en gammal portfölj, på hvilken lästes i nötta guldbokstäfver Justitiedepartementet, och han var böjd af ålder och känslan af sitt ämbetes ansvar.

Den höga, tunga dörren till universitetet slogs plötsligt inifrån upp af en kraftig hand, och den lille professorn i filosofi, som just nu

pustat sig upp för de höga stentrapporna och redan gripit dörrens handtag, kunde icke undgå att få en stöt mot det klena bröstet och tumla bakåt några steg. Ut störtade en ung man, glad som en solkatt; den misshandlade professorn fick en knapp hälsning, men i stället ett bredt leende, som verkade obehagligt intimt och kollegialt. Bestört och förolämpad samlade han sina krafter och lyckades bringa dörren på glänt, och försvann hastigt.

Den unge mannen kom trots den svindlande farten lyckligt ned för trapporna. Han sökte förgäfves tygla sin munterhet, en inre glädje förstörde ohjälpligt hans ansiktsmask. Det fanns dess bättre för ögonblicket ingen i närheten, han tillät sig småskratta halfhögt och, hvad som var djärfvare, lyfta ett grand på sin hatt och komplimentera sig själf med en invärtes bugning:

— Lycka till, *magistern!*

Och för sin inre syn såg han i nästa stund sitt nya märkliga visitkort: Erik Vinter, Fil. kand.

— Gamle gosse, sade han till sig själf insmickrande, i dag har du alltså klarat den förbaskade kandidaten. Det kan du inte ha nog beröm af. För jag skall säga dig som sant är, att den tusans examen inte alls är så angenäm.

Låt oss se när du blef student, ja det var året före storstrejken, alltså har det räckt nio år. Däraf kan man se att det ingalunda är någon lätt sak. Hur har du icke knogat de två sista terminerna. De öfriga femton terminerna har visserligen inte varit lika ansträngande. Skulle de ha varit det, hade du rätt snart gått under eller blifvit färdig helt enkelt. Och i intetdera fallet hade du haft någon fröjd. Ty först nu, när i det närmaste ett decennium gått till ända, kan du till fullo uppskatta betydelsen och lättnaden af att få vända universitetet ryggen.

Med dessa öppenhjärtliga ord utvecklade fil. kand. Vinter för sig själf värdet af den position han uppnått. Han hade varit en i hög grad normal student och hade nu den befriande känslan af att högskolan i någon mån blifvit lurad; de kunskaper han presterat hade haft en tämligen flyktig karaktär, och han förnam hur de som en gas fyllde hufvudets ballong och längtade att försvinna. Han hade *lyckats* i examen, det var ordet, och man var aldrig så glad som när man fört igenom en kanske något våghalsig kupp. Hans inre fröjd tog sig nu uttrycket af ett skälmskt småleende, och med snabba steg lämnade han universitetsbyggnaden bakom sig, såsom fruktande att en osynlig

hand brutalt skulle gripa honom i rockkragen och i sista stund beröfva honom fil.-kand.-brefvet (såsom orättmätigt förvärf!), det kära papperet med Kejserliga Alexanders Universitetets stora stämpel inpressad, så likt ett prästbetyg, men så mycket — dyrare.

Han promenerade en stund fram och åter på esplanaden, men kände sig obehagligt berörd af att icke bli föremål för medborgerlig hyllning. Det uppstod ingen folkskockning kring hans person, de bekanta nickade som vanligt, och gingo förbi. Hur koketterade icke hela staden för de nya studentungarna, men när man hade absolverat en stor examen, när man hade dokumenterat sig som en lärd och en vetenskapsman, då förnams intet hyllningsbrus. Helt besviken gjorde han halt i Edlundska hörnet.

— Jag får lof att sköta om hyllningen själf, tänkte han. Jag tar en bil och far på Eriksgata rundt Brunnsparken och så tillbaks till esplanaden. Men dessförinnan skall jag ha en god cigarr, jag kan gärna ta en förtipennis eftersom det är en betydelsefull dag. Jag går in till Studes här bredvid, där har de en vacker cigarrflicka och en stor väggspegel bakom disken så att man kan se henne bakifrån på samma gång.

— God dag, fröken, sade han när han steg in i butiken, var så god och ge mig en förtipennis cigarr. Den får gärna vara tämligen tjock.

— En förtipennis? sade fröken. Jaha, den här är mycket bra, den röks mycket i Sverige.

Nu upptäckte fröken, att den unge mannen bar en hvit rosett och hon utbrast intresseradt:

— Kors, har magistern varit på begrafning?

Magistern! Det lät något ... Han hade visserligen hört den titulaturen förut, men för första gången föreföll den som en hyllning och icke som en insinuation.

— Ja, svarade han, jag har begraft min ungdom i dag.

Fröken trodde att han skojade med henne och såg indignerad ut. Han hade icke tid med förklaringar utan gick. När han sade adjö såg han henne i spegeln bakifrån. Ja, hon var en vacker flicka. — Han hade också hunnit skymta sitt eget ansikte. Det var icke utan att det beredde honom tillfredsställelse. Mustascherna voro hans specialitet. De voro ljusa och yppiga. Med glädje lade han märke till att hans ansikte från och med i dag hade fått ett tillskott af ett manligt drag.

På torget tog han en automobil, en ny och lysande röd, hvilken under storartade cere-

monier svängde rundt fontänen. Åt chauffören hade han gett order att icke göra alltför stark fart, så att han kunde inta en bekväm ställning, röka sin cigarr och meditera angenämt. Med stort behag lade han sig nu tillrätta i den eleganta vagnskorgens ena hörn, slöt ögonlocken till hälften och gaf sig helt åt automobilens glidande stämning. Hamnens panorama skymtade snabbt förbi och det dröjde icke länge förrän han störtade in i Brunnsparkens allé, som skimrade i vårens allra första grönska.

Det gamla Badhuset vid stranden väckte minnen . . . Här hade han bott under sin första studenttid.

— Det är nu nio år sedan jag tog ihop med mina studier, tänkte han. Låt oss se, när jag startade i samskolan var jag nio år gammal, och nio år senare blef jag utdimitterad. Nio är ett förbannadt heligt tal i mitt lif. Om nio år förtjänar jag kanske redan själf mitt dagliga bröd. Det är icke alls omöjligt. Jag är då en trettisexårig yngling, och vid den åldern bör man redan välja sig en bana. Vid det laget är väl också arfvet efter faster förbrukadt. Och ändå får jag lefva tämligen tillbakadraget, femtusen per år.

Nio år vid universitetet, hvart i herrans

namn har jag gjort af med den tiden? Skolåren kan jag mycket väl inregistrera i minnet, de hade sitt naturliga, ökenartade förlopp, men studentåren? Det är som om min regelrätta utveckling hade upphört när jag blef student. Från den tiden förlorar jag sikte på mig själf, det är som om en kär bekant skulle försvinna i lifvets hvirflar. I skolan hade jag ihärdigt och med allvar arbetat på min utveckling, känt mina erfarenheter växa och min själ härdas. Så hamnade jag i universitetet, hvart tog jag då vägen? Där upphörde småningom alla intellektuella intressen. I stället blef det Königs bar, Catani och familjeflickor och supéer med dem. Nog har det varit enfaldigt. Nej, jag skall lägga om mitt lif, jag reser till Italien och kastar mig i armarna på äfventyret. Det verkliga äfventyret. Hvad det nu kan bli. Jag har nio år på mig, jag skall konsumera lifvet fullkomligt medvetet, med öppna ögon, icke låta en enda detalj af njutningen gå mig ur händerna.

Min studenttid, den gör mig i sanning brydd. Förlorade år. Hade vi åtminstone lefvat loppan med kraft, så kunde man förstå. Men nej, alkoholiseringen var tämligen ordnad och hade absolut sina gränser, och med familjeflickorna umgicks man helt oskyldigt endast

vid supéborden och i portgångarna ... Att man strax i början släppte greppet på studierna, det har nog delvid sin förklaring i de upprörda tiderna. Jag minns ju hösten 1906. Vi satt i historisk-filologiska auditoriet och den hygglige gamle professorn föreläste energiskt om Lenau. Men på torget utanför hade samma förmiddag det storartade röda gardet, saligt i åminnelse, en grandios afslutningsparad. Vi ungdomar kunde inte underlåta att se på spektaklet. De svarta massornas kolonner marscherade upp militäriskt, och medborgar-officerarnas röda skärp lyste i höstsolen. Utan större framgång analyserade professorn »Hypochonders Mondlied» af den store diktaren. Jag beklagade honom. Men så var det under långa år: man blickade ut på senatstorget och väntade att något skulle ske, att till exempel den röda lejonfanan ännu en gång skulle flyga upp på senatsborgens flaggstång. Och när det icke inträffade lutade man sig trött öfver de gamla borden oeh läste de märkliga inskrifter tidigare generationer ristat i träet. Exempelvis denna: »Det är icke möjligt att älska andra än vackra kvinnor.» Enkelt och sant.

Och försiktigt, i mycket små portioner, inhämtade man lite isländska, lite gotiska, lite

latin, lite filosofi och lite nationalekonomi. Det var minsann icke något nöje. — Men nu är det lyckligt förbi. Hurra!

Han spratt till af glädje och drog ett starkt bloss på cigarren, som var mycket angenäm. Hela den ystra munterheten återkom, han kände sig fri i högsta grad, hade lust att företa något inkorrekt.

Automobilen hade i det närmaste fullbordat den långa rundturen, kastade sig nu beslutsamt ned för Skillnadens backe och svängde in på esplanaden. Den röda vagnen väckte uppmärksamhet, och den unge passageraren hade ingenting emot att de promenerande blickade efter honom.

— Här kommer Nebukadnezar, sade han halfhögt, eller i hvarje fall en ny Christides.

I samma stund upptäckte han utanför Waseniuska bokhandeln sin bror, sin yngre bror i sällskap med fröken Vallgren. Han stannade hastigt automobilen och ropade till dem:

— Tjänare Ingrid, tjänare Robert!

Rutineradt hoppade han ned från vagnen och betalade. Robert sprang fram, bultade honom på axlarna och ropade så det hördes öfver gatan: Gratulerar, gratulerar — gamle skojare!

Fröken Vallgren tryckte varmt hans hand:

— Ja-a, kära Erik, jag hör af Robert att det är en märkesdag för dig! Lycka till! Lycka till!

— Kära Erik, imiterade Robert. När har ni blifvit så intima. — Han visste icke att fröken Vallgren lagt bort titlarna med Erik vid senaste supén på Operakällaren!

Men Erik kände sig som en spjufver denna dag och han utbrast:

— Vet du inte att vi är förlofvade!

Han gaf en hemlig ögonsignal åt fröken Vallgren, som fann skämtet riskabelt men beslöt sig för att nicka bekräftande.

— Det tror jag inte, utropade Robert eldigt, det tror jag inte förrän ni kysser hvarandra!

Hastigt, utan att hon kunde förhindra det, drog Erik fröken Vallgren med sig in i Catanis portgång. Han sköt henne in i skuggan under hvalfvet och gjorde sig redo att kyssa henne; herregud, hon var en vacker flicka, hvarför skulle han inte utnyttja situationen. Fröken Vallgren kände sig brydd ett ögonblick, men insåg att det blott fanns en hederlig utväg ur dilemmat och utbrast:

— Se så, skynda på, kandidaten!

Fil. kand. Erik Vinter höjde sig på tå, ty fröken Ingrid Vallgren var lång till växten ...

Längre fram i porthvalfvet stod hans bror och vred sig af skratt.

En äldre herre i cylinder vek i samma stund in i porten. Högst förvånad såg han omkring sig.

Robert försökte ge en förklaring genom skrattsalvorna:

— Inte är di förlofvade!

DEN NYA KORSETTEN

Alla bord voro upptagna på biljardsalongen denna kväll, och på tio gröna dukar jagade röda och hvita bollar hvarandra i en oupphörlig och feberaktig lek. Herrar i skjortärmarna stimmade kring borden med köerna i högsta hugg. Salen fylldes af ett jämnt sorl, spelarnas häftiga utrop och bollarnas skarpa knack. Stundom steg en skallande röst öfver allt larmet: Ma-arku-u-s!

Lutad mot byffédisken i salens ena kortända stod fröken Margit och öfverblickade kvällens uppsättning af herrar. Hon var en lång, smidig gestalt och hennes nonchalanta ställning syntes därför så mycket mera utmanande; hakan stödd mot händerna och kroppen på spänn i en mjuk båge. Hon ville demonstrera en nyköpt korsett, som från bröstet gick ned så godt som till knäna, och hon kände med välbehag att hon kunde hysa fullt förtroende till det nya plagget. Det var verkligen

nödvändigt att en dam kunde lita på sin toalett. Hon tänkte med fasa på hvad som härom kvällen inträffat på Princess, där en dam, som i salen kastade af sin kappa, satte upp en ryggtafla med fullkomligt uppknäppt bluslif. Nåja, man kunde ju vara af olika mening om orsakssammanhanget i det fallet.

Princess ja, det var ett angenämt ställe, hon trifdes bra där, och tänkte hon efter, hade hon ingenting emot en supé denna kväll. Och herregud, i Helsingfors voro ju karlarna fjolliga, hon fick när som helst åstad en champagnesupé bara hon sträckte ut lillfingret; annat var det i Stockholm, där voro herrarna åtskilligt kyligare om nöjet var förenadt med utgifter, och i grund och botten respekterade hon dem för det. Emellertid, i kväll hade hon lust att skoja, det var bestämdt den nya korsetten ... den höll henne som i ett mjukt kramande famntag.

Hon reste sig, rätade på sig och ordnade sin koaffyr i nacken. En herre vid carambolebordet hade ögonen på henne, gjorde en gest med kön och utropade i sin beundran: bravo!

I detta ögonblick steg herr Bergroth in genom dörren. Herr Bergroth var en lång, svartlett ung man med ett hemlighetsfullt drag

öfver sitt bleka, sköna ansikte. Fröken Margit mötte hans åsyn med stort intresse, och när hon nu hälsade honom och hade hans hand i sin erfor hon ett behof att behålla honom.

— Tjänare Hjalmar, sade hon, jag blir ledig klockan elfva. Supé?

— Tack, liten, sade herr Bergroth med ett leende, som nästan var sorgset, ty han nödgades tillägga: pank!

— Äh, klå judarna! var fröken Margits omedelbara anvisning.

Bergroth log smickrad. Detta var verkligen ett uppslag. Då man nu en gång hade en viss rutin i att handtera en kö, kunde det ju inte ligga någonting ondt i att man drog nytta af konsten. Han hade verkligen en och annan gång vunnit en del pengar på biljarden. Tänk om han i kväll skulle fullt medvetet sikta på medspelarnas portmonnäer. Det hade ju sina fördelar att supera med Margit ... A la bonne heure, tänkte han, han skulle försöka. Med en hemlig handtryckning lämnade han fröken Margit.

Vid ett carambolebord stodo tre judar och spelade käglor. De snattrade som ankor hvarje gång någon af dem stötte. De samlades alla kvällar kring sitt bord och den högljudda konversationen var evigt enahanda. Under en

störtflod af ord dolde de sina förhoppningar och missräkningar, under en skenbar likgiltighet maskerades en oerhörd själens spänning, ty spelet gällde blodigt allvar: den segrande hade att inhösta en kollekt af en mark af hvarje medspelare.

— Nej se på herr Bergroth, utbrast juden n:r 1, en liten inslipad svartmuskig man med talgigt glänsande ögon. Skall det vara ett parti?

Bergroth log.

— Jag vet inte om det är rådligt att spela med en sådan haj som herr Heinemann, sade han.

Den emotsedda repliken kom omedelbart, med judens typiska rysk-tyska brytning:

— Herr Bergroth vara professor, biljardprofessor. Själf hafva jag ingen aning, ingen aning ...

Och som på kommando accompagnerade de två andra judarna:

— Herr Bergroth vara professor, professor ...

Det hotade alltså med sammandrabbning och Bergroth letade rätt på en lämplig kö. Det dröjde icke länge förrän de tre judarna hade afslutat sitt privata parti, och det var ingen öfverraskning att Heinemann, som var

en gammal skicklig spelare, utgick som segrare. Heinemanns kö var fruktad af hela biljardsalongen och med rätta.

Bergroth kastade rocken af sig. När han var sysselsatt med att krita sin kö, slungade han ut nonchalant:

— Jag tänker vi tar ett fem marks parti. Och en mark för hvarje kung!

De tre judarna växlade en hastig, skräckfylld blick. Det var sällan de spelade så högt. Med en beundransvärd kallblodighet fattade sig emellertid Heinemann, slog ut sin judegest och snattrade:

— Herr Bergroth hafva lust att ruinera tre fattiga judar. Ja-ja, han vara professor. Professor! Hvad kunna vi göra? Vi måsta spela.

Tjocke Fritz, som egentligen var typen för en mera gemytlig semit, sekunderade:

— Jag hoppas herr Bergroth taga hand om min olyckliga familje efter partiet. Jag blifva en ruinerad man.

Och den tredje, som redan var en äldre man med gråsprängdt hår, fortsatte:

— Vi hafva ingen aning af detta spel, ingen aning. Herr Bergroth vara professor. Professor!

Heinemann behandlade sin köspets med den blå kritan och bibehöll en demonstrativt likgiltig min. Ingenting förrådde hans inre upprördhet, den koncentration, det uppbåd af alla sina själskrafter han som bäst företog. Det blef för honom en hederssak att föra partiet till seger, han kände sig som en målsman för hela den kämpande judendomen och med en bön till Jehovah om bistånd ställde han upp käglorna.

En ung man steg fram till bordet för att se på spelet. Det var Bergman, journalisten. Han stod med händerna i byxfickorna och en yruracbat i mungipan och satte upp ett tämligen apatiskt ansikte. Han nästan afskydde biljard, men det hade blifvit en ovana hos honom att på kvällarna sticka sig in på salongen för att låta blicken följa bollarnas spel på de gröna dukarna.

Bergroth hälsade honom med förtjusning.

— God dag, herr Bergman, sade han, ni kommer i rätta stunden! Se här en kö, ni skall få ta del i ett lifvadt parti!

Bergman fick en gammal krokig kö i handen, och som han inte kom sig för att säga nej blef han upptagen som medspelare. Han kritade sin kö såsom han såg att de andra

gjorde, men hade icke någon riktig uppfattning om betydelsen af denna förrättning. Han strök sin långa lugg från pannan, blossade på cigarren och inväntade sin tur.

Bergroth, som hade längsta kön, inledde kampanjen med sedvanlig bravur. Han stötte lätt och nobelt, det var ett nöje att se honom arbeta. Han liknade en fransman med sitt bleka ansikte och svarta hår. Bergman iakttog med nöje, att hans ansikte bevarade sitt lugna småleende äfven i de mest spända situationerna vid biljardbordet. Biljarden var annars ägnad att afslöja fysionomierna. Man kunde se för öfrigt korrekta herrar förändra hela sin ansiktsmask när de siktade på en boll, stå med uppspärrade, stirrande ögon och ett krampaktigt drag kring mungiporna, som om spelet gällt stora värden. Det kunde vara skäl att pröfva sina bästa vänner vid ett parti carambole eller carolina, så fick man kanske fatt på hvad som låg under det vanliga minspelet.

Bergman stötte naturligtvis minus och han beslöt att trösta sig med ett glas wermut. När fröken Margit kom med hans bricka, iakttog han med tillfredsställelse hennes slanka gestalt och han komplimenterade henne:

— Fröken ser så ny ut i dag, sade han.

Fröken Margit tyckte inte illa om artigheten och skänkte honom ett småleende, men hennes ögon hvilade med välbehag på Bergroths rödrandiga skjortärmar.

— Hur går spelet? frågade hon intresseradt. — Klockan var redan half elfva, och om inte herr Bergroth snart var klar, måste hon förstås se sig om på annat håll.

— Det går bra, svarade Bergroth och i samma stund fällde han kungen.

Med bedröfliga miner öppnade judarna sina portmonnäer och kastade marks-slantarna på duken. Icke häller Bergman släppte slanten ifrån sig utan att sucka: herregud, det var fyra cigarrer.

Han stod och undrade hvad Bergroth egentligen var för en kurre. Det gick en del historier om honom. Han var målare och i sin ateljé brukade han ha mottagningar för unga kvinnor, flere på en gång. När alla voro församlade och uppkrupna på hans chäslonger och i hans säng, satte han sig i en länstol midt på golfvet och läste för dem ur Daniel Fallström.

Det blef Bergmans tur att stöta och naturligtvis var det hans egen hvita boll som stjälpte käglorna. Som ödet ytterligare arrangerade ca-

rambole, blef det en afsevärd minussumma att anteckna på den svarta taflan. Den unge journalisten suckade och drack djupt ur sitt wermutglas. I kväll smakade icke en gång wermut'en bra, hans mage reagerade.

— Jag röker bestämdt för många cigarrer, tänkte den unge journalisten, eller också har jag mask.

Heinemann förföljdes af otur denna kväll. Hans briljant tänkta konstbollar misslyckades! Han siktade på kungen, och kungen föll, — men för hans egen boll.

— Du hafva ingen aning, ingen aning! utropade tjocke Fritz. En mark åt hvarje man!

Bergman stoppade med tillfredsställelse sin andel i västfickan.

Nu stod Bergroth på spänn inför den afgörande bollen. Det gällde croiser och kön gled pröfvande genom pekfingrets ögla.

Heinemann stod i stark spänning. Han tvinnade sina nattsvarta mustascher med märkbar nervositet.

Lutad mot byffédisken stod fröken Margit i sin nonchalanta ställning. Hon log ett segervisst, halft sinnligt leende och iakttog Bergroths rörelser.

Nu small skottet, och det lyckades. Med ett litet leende af tillfredsställelse rätade Bergroth på sig.

— Partie! ropade tjocke Fritz.

— Fuchsmästare! skrek Heinemann med öppen indignation och slungade en smula oförsiktigt sin kö på bordet.

— Tack, mina herrar, svarade Bergroth, samlade hastigt in sin skörd af mynt och försvann.

I detsamma slog klockan elfva, fröken Margit kastade brådskande hatt och kappa på.

— Mum, mum, sade Bergman för sig själf och följde henne med ögonen.

Bergroth stod redan utanför och väntade.

LIFVETS ALLVAR

Klockan var två på natten och maskeradens svepande storm nådde nu upp till nio Beaufort. Det var ett brokigt virrvarr och ett stigande larm i Societetshusets gamla sal. Allt detta kaos var ännu långt ifrån att brista, det sammanhölls af en gemensam rytm, en vaggande och sugande rytm, i hvilken alla denna hetsande Helsingforsnatts underbara gestalter flöto samman. Det hade kommit något elastiskt glidande öfver hvarje rörelse i salen, män och kvinnor vaggade samman som i en het hvirfvel af storm, och som den röda nattens signatur gungade just nu i bostoncirkelns midtpunkt en stor och strålande okänd dam i svarta trikåer under en flytande mantel af rödt flor.

Den typiska Helsingforstristessen, hvilken inleder alla festligheter i den finländska hufvudstaden, var ändtligen öfvervunnen, och enbart glädjen häröfver måste ta sig demonstrativa uttryck. Smokingar, bonjourer och frackar

blandade sig kollegialt med hvarandra, och det skall ingen räkna de aflagda titlar, som den kvällen föllo till golfvet. Gränserna mellan de olika kategorierna af kvinnliga masker — ty det fanns olika kategorier — hade jämväl småningom förflyktigats, och de spejande manliga blickarna pröfvade icke längre kvaliteten med samma intresse som ett par timmar tidigare.

Vid byffén stod Bergman, journalisten, och drack en rad franska fåglar med sin vän skulptören. Ingendera var mobiliserad för karneval, de hade glidit in bakvägen via Sofiasalen, som var lördagspunschens traditionella lokus. Emellertid var det ingen som fäste sig vid deras kavajkostymer, som snarast syntes vara all right för att göra miljöns fördomsfria brokighet komplett. Och i känsla häraf tände Bergman sin åttonde cigarr med en värdighet och självbelåtenhet, som hade hedrat hvilken som helst af de centrala frackarna.

När cigarren väl var bragt i ordning, skyndade han att svepa i sig en ny fransk fågel, men den hade så när råkat i galen strupe, enär han i det afgörande ögonblicket kände en solfjäder kittla i nacken. I detsamma gled en ung flicka i svart halfmask förbi, hon log mot

honom, och nu var hon redan försvunnen i virrvarret.

— Det var ett underligt frisk leende! sade hans vän skulptören. Tro mig, det var en riktig flicka!

Till följd af detta uppseendeväckande meddelande hade Bergman så när kastat sig ut i valshafvet för att leta rätt på den märkliga damen, men det var blott ett ögonblicks förflugna idé, ty han hade sedan länge insett att festplatserna och balsalarna icke voro hans mark. Nej, hans talanger pekade i annan riktning, det var som bekant i en spirituellt mysteriös konversation på rendezvous-vandringar under himmelens stjärnor han kunde inlägga så mycken själ!

Men flickan, som kittlat Bergman i nacken och hvars mun lett ett så oförfalskadt friskt löje, hade redan glömt de två herrarna vid byffén och hon gled vidare i sorlet, allt medan hennes leende under den svarta maskens gräns tilltog i glädje. Att hon kittlat en främmande herre i nacken med sin solfjäder, herregud, det var bara ett uttryck för hennes ohejdade munterhet denna natt. Det var Asta Hemming, som var ute på sitt första äfventyr, den nittonåriga, blonda, högväxta Asta Hemming, i hvars knop-

pande barm känslorna bände på allt mera inkorrekt.

Nåja, hon hade nu fullbordat sin första maskeradnatt absolut på egen hand — absolut! — hon hade flaxat omkring i virrvarret och dansat med bekanta herrar och obekanta, herrar, som hon på eftermiddagarna hade sett på esplanaden och herrar som hon aldrig hade sett, och hon hade suttit vid deras bord och druckit champagne — tänk, champagne! —, men igen hade känt igen henne och det var det skojigaste af allt ... Nu rutschade hon ned längs trappornas ledstång till vestibylen, för det var verkligen på tiden att smyga hem.

Tamburmajoren letade rätt på hennes balkappa och själf böjde hon sig ned för att få fatt på sina ytterskor. När hon åter rätade på sig och såg upp, stod medicinekandidaten Pelle Mellin vid hennes sida. Hon kände mycket väl igen hans långa gestalt och mörka, nästan vemodiga ansikte från eftermiddagspromenaden. Där han nu stod i sin högtidliga frack och såg på henne allvarligt, nästan förebrående, gjorde han likväl ett smått löjligt intryck, och i sin flickaktiga ysterhet företog hon sig att slå honom på magen med ena ytterkängan, i det hon utbrast:

— Äh, Pelle ...

— Så-å, man är känd, sade medicinekandidaten något perturberad och bugade sig.

— Visst är *doktorn* känd, rättade sig den maskerade flickan och fortsatte att le.

I detta ögonblick fann den långe medicinekandidaten det vara riktigt att falla på knä för att knäppa igen den nittonårigas ytterskor.

Det roade henne till den grad att hon utbrast i ett klingande skratt.

— Skall doktorn bli gynäkolog? frågade hon.

Det var ingenting att replikera till en så öfverraskande fråga, och medicinekandidaten Mellin nödgades svara med stumt spel.

Emellertid föll det sig nu naturligt att han skulle följa henne på vägen.

Vinternattens friska luft slog befriande emot dem. Torget låg hvitt och öde, det hvilade en stillhet öfver staden, som var välgörande efter larmet därinne. Högt öfver Observatorieberget stod en liten vintermåne och lyste mellan molnrefvorna. Det dämpande, smeksamma lugnet förtätades af sakta dalande snöflingor.

Medicinekandidaten Mellin tryckte hårdt sin dams arm. Han var en försynt natur, men han lofvade sig själf heligt att icke låta denna natt gå sig ur händerna. Han hade en känsla af

att han gick arm i arm med den unga Lyckan själf, det friska och samtidigt gäckande leendet under den svarta masken hade förföljt honom hela kvällen.

Han var ingen opraktisk man och alltså sköt han upp sin dam i en af bilerna utanför Kapellesplanaden. Asta Hemming lät det ske, hon kände med sig att hon var i godt förvar och för resten hade hon ju från början medvetet låtit äfventyret ta makten öfver sig denna natt.

Medicinekandidaten Mellin nämnde ett ord åt chauffören och hoppade därpå raskt upp i vagnskorgen, där hans dam satt behagsjukt tillbakalutad. De röda läpparna lyste fuktiga i månskenet, men den svarta masken satt fortfarande kvar öfver ögonen och gjorde äfventyret dubbelt frestande.

Han smög sin hand under hennes arm, och i samma stund skakades bilen af ett väldigt invärtes skratt och gaf sig i väg längs Unionsgatan och upp för Nikolaikyrkans backe. Det kan hända att nattvinden strök kall emot deras kinder, men det kände de inte, ty champagnen bildade en luftig och angenäm kupé kring deras hufvuden.

Medicinekandidaten Pelle Mellin yttrade nu, med en så själfull betoning han var mäktig:

— Min fröken, hvem är ni?

— Kors, jag är Asta Hemming, svarade damen och ryckte bort masken!

— Kors, ni är Asta Hemming, upprepade medicinekandidaten, och i detsamma susade bilen öfver Långa bron.

Han satt och såg hängifvet på hennes ansikte, som log oändligt muntert i sidenhufvans omramning.

— Det är ett mycket vackert ansikte, tänkte medicinekandidaten, och i detsamma svängde bilen in på strandvägen till vänster.

Därpå slingrade medicinekandidaten Mellin armen om fröken Hemmings lif.

Kyssen uppstod vid Diakonissanstalten och fortgick rundt Tölövikens bukt för att upphöra först vid sockerbruket.

Bilen fortsatte i allt muntrare tempo ut längs chaussén.

Fröken Hemming hade ett behof att blunda, hon såg blott med ett fjärdedels öga hur snöhöljda fält och skogar ilade förbi som i dröm. Hon kände inte längre igen trakten. De hade för länge sedan passerat Fredriksberg.

Medicinekandidaten Mellin, som var en försynt natur, var tillfreds med en sådan stilla glidande lycka. Det var just en sensation af

denna vederkvickande, föga upproriska art han satte värde på. — Med tanke på morgondagen smög han emellertid mellan sina läppar en kolapastill och sög sakta på den.

— Fröken Hemming, sade han för att säga något vackert, jag älskar er, — men i detsamma stannade bilen. Tvärt.

Asta Hemming utbrast i ett skallande skratt.

— Jag tror motorn strejkar, yttrade hon och blickade in i medicinekandidatens ögon.

De befunno sig nu midt inne i en skog. Chauffören steg af och begynte arbetet med vefven. Det bekom emellertid icke automobilen det ringaste. Den låg dödsstilla, som om den uppgifvit andan.

Asta Hemming satt ljuft tillbakalutad i vagnskorgen. Hon blundade. Det var i alla fall ett förstklassigt äfventyr. Hennes läppar lyste fuktiga i den stilla gryende vintermorgonen. Medicinekandidaten sög tyst och lycklig på sin kolapastill.

Chauffören steg fram till sina unga passagerare och yttrade enkelt och flärdlöst:

— Herrskapet måste stiga af. Motorn strejkar. Herrskapet måste gå till stan.

Med ett språng stod Asta Hemming på marken. Man kunde märka att hon hade svårt

att finna ord för sin starka indignation. Vänd till medicinekandidaten Mellin yttrade hon emellertid:

— Min herre, ni har bedragit mig! Ni älskar mig icke längre!

— — —

Det är åtskilligt lättare att tänka sig än att beskrifva den ur alla synpunkter tragiska reträtt som nu följde. När Asta Hemming ändtligen var hemma på sitt rum igen, kände hon det så tydligt att hon för första gången stått inför lifvets allvar.

STOCKHOLMSACCENTEN

Den durabla motorbåtens kajuta erbjöd en festlig anblick med en Heidsieck i iskylaren och fyra skummande glas på bordet, hvilka på sina utbredda fötter balanserade tryggt trots nio-knopsfarten. Lisbeth och Susanne, lånade för midsommarnatten från en bar i staden, skötte den amorösa underhållningen med mångårig vana och delade kristligt sin välvilja mellan de två yachtmännen, hvilka voro bröder och båda innehafvare af lika respektabel position i faderns miljonfirma. I sina blå kavajkostymer halflågo de på de låga läderbeklädda bänkarna och ägnade sig en smula trött och ointresseradt åt hvar sin dam. De båda flickorna, blondiner af den storväxta arten, läto emellertid icke modet falla, utan höjde sina glas oeh anförde en skål till botten, hvarefter de fortsatte en synnerligen liflig konversation. De fyllde kajutan med sina sjungande Stockholmsaccenter, hvilkas musik

angenämt smekte de två finländarnes öron. Utanför hörde man maskinen arbeta med till nervositet uppdrifven energi och explosionerna smattrade som pistolskott.

— Susanne, sade Harald Hellwig, som var den äldre brodern och redan ägde den betrodde affärsmannens skarpt skurna och beslutsamma ansikte, Susanne — han smekte hennes hand, — du får allt vara vänlig och förlåta mig. Jag är något ansträngd, ser du. Det blef en oväntad middag på Brunn i dag för en engelsk affärsvän och du vet att Helsingfors har anseende som en gästfri stad. Skål i alla fall!

Susanne fyllde glasen och skänkte sin älskare en varm och förlåtande blick.

— Ernst, sade Lisbeth och fattade den unge mannens ansikte mellan sina mjuka händer, *du* var väl inte med på den dumma middagen? Hon betraktade honom med moderlig hängifvenhet.

Unge herr Ernst gäspade. Han hade en blomstrande Lebemanns släta ansikte.

— Visst fan var jag med, svarade han. Det var en ödesdiger måltid i midsommarhettan.

— Stackars vän, sade Lisbeth och kysste honom med stort deltagande på pannan.

— Det skall bli angenämt att komma ut till villan, yttrade Harald. Jag har sagt till om en liten lätt supé.

Susanne såg på sitt ur, som var infattadt i armbandet.

— Klockan är redan tolf, sade hon. Jag undrar om vi inte snart är framme.

— Jag skall se efter, svarade Ernst och reste sig med någon möda. Han tryckte yachtmössan på hufvudet, slog upp kajutdörren och steg ut.

Midsommarnatten var ljum och mörk. Tunga moln täckte himmeln. Det blåste icke, hafvet låg stilla.

John, maskinisten, stod vid ratten och stirrade plikttroget föröfver.

— Hvar är vi nu? ropade Ernst till honom.

— På Drumsöfjärden, ljöd svaret.

De hade startat från klubbhamnen, gjort en utflykt till hafs, rundat Gråhara fyrbåk och därpå styrt tillbaka mot staden.

Nattluften var lätt rusande. Ernst Hellwig andades djupt. Han hade stigit upp på aktertrumman för att se sig omkring. Propellern under honom snurrade som besatt och vattnet skummade under akterbordet. Den lilla jullen, som hängde på släp, stack förstäfven högt

upp i luften och syntes ha all möda att hinna med.

Långt borta akteröfver lyste Gråharas gröna, varnande lykta.

På styrbordssidan hade man staden. Stranden låg i dunkel: det var begrafningsplatsens tysta och öfvergifna område man nu passerade. Men Ernst visste att bakom strandens mörka konturer lefde i denna natt en het och njutningslysten stad. Han såg för sig Operakällarens och Kapellets strålande terrasser med ett vimmel af glada och högljudda människor. Stadens gator skulle ända till gryningen befolkas af skrattande, ljuft rusiga vandrare.

Motorbåten flög fram öfver vattnet med skälfvande snabbhet, och Ernst Hellwig nödgades pressa gummiskorna fast mot mahognydäcket för att behålla balansen.

Drumsölandet skymtade på babordssidan. En rad af höga midsommareldar speglades vid vattenbrynet.

– Jag undrar, sade för sig själf den unge affärsmannen där han med armarna korslagda stod på den eleganta motorbåtens aktertrumma och blickade mot eldarna, jag undrar om min vän Gunnar Tallberg kommer att ha någon profit af sitt Drumsö. Hvilken kuriös idé att

försöka inrätta ett Mölle så här nära polcirkeln. Jag är säker på att friluftsnöjet inte ligger för våra Helsingforsdamer, som är vana vid att allt sker mellan fyra väggar. Dessutom kan det starkt ifrågasättas, om det är riktigt att anordna gemensamhetsbad i dessa politiskt tryckta tider.

Efter denna bäska reflektion, ägnad en medtäflare på den merkantila banan, stod Ernst Hellwig i beråd att återvända till kajutan. Men hans blick föll ännu en gång på den lilla jullen, hvilken helt andfådd släpades med i kölvattnet med nosen i vädret, som om den kippat efter luft. Af ren barmhärtighetskänsla beslöt han sig för att lätta dess belägenhet. Det var påtagligt att bogserlinan var för lång. Han böjde sig alltså ner till messingsknappen, gjorde loss linan och begynte hala in jullen. Emellertid råkade linan glida öfver knapen, Ernst Hellwig förlorade jämnvikten och ramlade i hafvet.

När han kom upp till vattenbrynet, kände han att han var rusig. Detta var det första som oroade honom, men i nästa ögonblick hängaf han sig helt åt den hart när angenäma sensation som nu tog makt öfver honom. Vattnet var ljumt, det kändes som att ligga i karbad. Midsommareldarna på Drumsöstranden

glimmade vänligt och långt borta lyste Gråharas gröna lykta.

En sak bekymrade Ernst Hellwig. Han hade i fallet förlorat sin mössa och förstod att det var högst genant att en gentleman barhufvad dref omkring midt i natten på Drumsöfjärden. Det beredde honom därför stor tillfredsställelse när han lyckades fånga in ett flytande, svart föremål, hvilket visade sig vara hans hufvudbonad med Nyländska jaktklubbens kokard ofvan skärmen. I triumf tryckte han det våta plagget på sin hjässa.

Skulle han ropa på hjälp? Frågan var synbarligen för sent väckt. Motorbåten ilade med nio knops fart från olycksplatsen, ingen hade observerat malören. John, maskinisten, stirrade naturligtvis pliktskyldigast framför sig; och maskinens larm hade hindrat honom från att höra inplumsningen. Explosionernas pistolskott ekade redan långt borta och lantärnorna lyste som två svaga ljuspunkter.

Den nödställde tog saken lugnt. Hvad han beklagade var att det låg utom möjlighetens gräns att just nu erhålla ett par glas champagne.

Han hade förvissat sig om att jullen, som med honom delade olyckan att vara kvarglömd på

fjärden, icke erbjöd något säkert räddningsmedel. Han hade nämligen i fallet hållit fast i bogserlinan: den lilla farkosten hade krängt och fyllts till hälften med vatten.

Den lefnadsvisdom Ernst Hellwig inhämtat under sin ungdoms upplefvelser drog han nytta af i det oväntade läge, hvari han nu befann sig. Alla hans erfarenheter tydde på att det var bäst att låta sig glida hän genom lifvet, att aldrig göra uppror mot förhållandena, bara låta situationerna lösa sig själfva. Man skulle öfverhufvud inte anstränga sig öfverhöfvan, vare sig för att på konstlad väg öka det mått af glädje som stod en till buds eller för att hålla obehagligheterna på afstånd. Det ena som det andra reglerades högst förnuftigt af sig själft.

Den situation han för ögonblicket mest måste intressera sig för var visserligen af ett exceptionellt slag, och en aning sade honom att erfarenheterna från affärskontor och restauranger icke hade sin tillämpning nu. Icke desto mindre ville han pröfva sin lefnadsregel äfven denna sällsamma natt. I stället för att brådstörtadt och under obehärskade rop på hjälp simma mot land, lät han sig sakta vaggas hän i vattnet. Han höll fast i repet, som

hängde ned från jullens förända, och blickade melankoliskt upp mot den svarta himmeln. Det var fullkomligt tyst omkring honom, icke ett årslag hördes, och motorbåten hade för länge sedan försvunnit bakom en holme.

— I en stund som denna, sade Ernst Hellwig allvarligt till själf i det han med ena handen sakta paddlade sig fram, i en stund som denna, då lifsfara är öfverhängande, bör man enligt gammal god sed låta sitt förflutna hastigt passera revy. Mitt förflutna? Tänk, i detta nu kan jag af hela min ungdom inte erinra mig annat än ett öfvermått af kvinnor och champagnebuteljer. Det är rikedomens förbannelse, att ens nöjeslif utvecklar sig så ensidigt. För min själs öga ser jag en rad af chäslonger och på hvar och en af dem en dam i skälmsk attityd. Min uppgift har varit att gå från den ena till den andra och att stifta bekantskap med dem alla ... Ernst Hellwig suckade. Därpå fortsatte han sin monolog:

— Om jag skall vara uppriktig mot mig själf måste jag likväl tillstå, att mitt lif äfven haft att uppvisa en del mera dramatiska tillfällen. Jag befann mig en kväll på ett värdshus i Aten och drack vin. Kvällen var ofantligt vacker och det vimlade af gäster på stället.

Det förtröt mig att jag inte fick sitta i ostördt lugn, hvarför jag bad krögaren stänga sitt värdshus för alla andra utom för mig. Han gjorde det äfven och jag tillbragte en mycket angenäm afton, låt vara att nöjet ställde sig ganska dyrt. Följande dag omtalades den galne finländaren i alla tidningar i Aten. En annan gång strövade jag jämte tvenne landsmän genom en liten tysk stad, jag minns inte hvilken. Vi kom till en operett-teater, utanför hvilken det stod en lång kö af folk som väntade att biljettförsäljningen skulle begynna. Vi sökte upp direktören och köpte hela den lilla salongen för åttahundra Reichsmark. Ingen annan än vi fick tillträde. Det var ett nöje att sitta på läktaren och äta smörgåsar, medan hela truppen figurerade för oss tre ...

Ernst Hellwig afbröt sina betraktelser. Det begynte kyla kring benen. Hela anordningen tilltalade honom icke längre. Midsommareldarna på Drumsöstranden hade brunnit ner och en sval nattbris krusade vattenytan.

— Det kunde vara på tiden, tänkte den öfvergifne, att John behagade observera min frånvaro. Åtminstone borde han förstå att sakna jullen.

I detsamma hörde han att en motorbåt närmade sig från Fölisöhållet. Nu såg han lantärnorna. Båten gled i en sicksack-linje sökande öfver fjärden. Ombord ropade man: hallå! hallå! Det var tydligt, att man däremellan lyssnade ifrigt.

Den skeppsbrutne smålog. Det beredde honom ett grymt nöje att sätta sina vänners tålamod på prof.

Slutligen befann sig motorbåten helt nära honom. Han fick en tydlig uppfattning af hur olyckliga och förvirrade de ombordvarande voro.

Plötsligt hörde han en hög och klagande kvinnoröst:

— Ernst! Ernst! — Hallå! — Hvar är du? — Du får inte drunkna!

Herregud, det var ju Lisbeth som ropade och hennes stämma skälfde af ömhet för honom. Aldrig hade han hört hennes Stockholmsaccent klinga så hög och melodisk som denna midsommarnatt.

Han skyndade sig att ropa:

— *Lisbeth, här har du mig!*

GAMLE KAMRERNS VÅRPROMENAD

På Observatorieberget stod gamle kamrern och blickade ned på sitt Helsingfors, som glittrade i vårförmiddagens sol. Skinande hvit reste sig Nikolaikyrkans kupol, korset smälte som guld, i rödt och guld skimrade Skatudds-katedralens österländska arkitektur, som redan hunnit bli ett karaktäriskt drag i stadens silhuett. Torgets gamla husfasader stodo hvita och förnäma i solen och hade på afstånd ett tycke af klassisk linjerenhet, ty det var icke utan att gamle kamrern var närsynt. Men på Skatuddens mark vältrade sig husmassorna så mycket mera tvångslöst, bröto sig mot hvarandra, som böljor i uppror. Inga jämna, lugna linjer. Det smärtade gamle kamrern, att Skatudden, som i hans ungdom varit en folktom, idyllisk obygd, såsom genom ett trollslag undergått denna förvandling till en experimentplats för oklara arkitektfantasier, ty så såg gamle

kamrern Skatudden. När hade denna plötsliga scenförändring ägt rum? Han kunde icke erinra sig hur det gått till, man hade blifvit öfverrumplad helt enkelt — en vacker dag hade den nya Skatudden med modärna, gula och gröna, vinglande hus flyttats in som på bricka. Ingen hade kommit sig för att protestera och det hade nog inte heller nyttat, ty säkerligen gick det icke lika lätt att flytta bort brickan igen. Men gamle kamrern och många af hans generation hade velat spara Skatudden för en egendomlig nordisk östad med hvita villor, hvilkas fasader terassfomigt skulle höja sig från stranden uppåt. Det var en något oklar reminiscens från gamle kamrerns italienska resa, men som gammal helsingforsare ansåg han sig ha medbestämmanderätt i sin stad och han protesterade mot att man icke tillfrågat honom.

Det var emellertid vår nu, och här gällde att ta den glittrande staden i famn. Helsingfors smektes under den böljande, elastiska vårluften, och gamle kamrern hade en känsla af att ingenstans var våren så välkommen som här, ty Helsingfors var egentligen en sommarstad, en sydländsk stad, som blifvit deporterad till en nordisk och isig strand ... För resten lyste solen just nu med en ovanlig intensitet

på Skatuddens haf af hustak, och tänkte man efter, såg denna sammangyttring helt pittoresk ut, om man också inte kunde godtaga den.

Den gamle mannen, ännu rak i ryggen, sög in vårluften genom vidgade näsborrar. Han var kräsen, man såg att han var kännare. En utmärkt vår, ett förstklassigt märke! Han hade upplefvat våren i Paris och Berlin till exempel, men den var aldrig så försynt och jungfrulig som här. Han tog långsamt af den tunna grå handsken och kände svalkan på handen. Också det var en njutning att ta vara på ... men se så, var det en för stark sensation i alla fall ... det kylde ... gamle kamrern nyste. Han tog fram sin hvita sidennäsduk och lade ansiktet åter tillrätta, hvarefter han smålog generadt. Ja, ja, man var inte ung längre. Med ett leende under de hvita mustascherna drog han handsken på igen, stödde sig mot sin käpp och kastade en blick öfver hamnvyn.

Det var öppet vatten, en af de första dagarna med öppet vatten. Isbrytaren hade lekfullt svängt sitt svarta skrof i hamnens instängdhet, en oskön dans bland de smutsiga isstyckena, men en effektiv. Ty det öppna hafvet hade nu trängt på och skjutit undan

hamnisen, gud vet hvart. Nu gluckade små vågor mot kajen, smutsgröna förvanskade vågor visserligen, men det var en egendomlig och kär musik ändå. Vid Skatuddens pir sträckte Titania sitt durabla, hvita skrof, det bästa inseglet på att nu var vintern öfvervunnen och att hufvudstaden återfått sina direkta förbindelser med stora världen. Men ute på redden lågo pansarfartygen helt dekorativt och blåste ut rök ur sina väldiga skorstenar. Gamle kamrern, som haft åtskilliga erfarenheter, kunde betrakta de främmande fartygen ur en uteslutande målerisk synpunkt, och inga andra sensationer, vare sig behagliga eller obehagliga, voro förenade därmed. På samma sätt kunde han medgifva, att det nya så kallade fredskapellet vid katedralens fot tog sig helt prydligt ut, och hans politiska jämnvikt rubbades icke vid betraktandet. Kylig och hård hade åren gjort en. Den politiska idyllen från ens ungdom blef snart öfverrumplad, och de andra stadierna hade också endast bidragit till att föra fram till en iskall inbundenhet. Det var icke resignation, men frusen lidelse.

Icke en min i gamle kamrerns ansikte förrådde det öfverslag han gjorde i tankarna. Han vände ryggen åt hamnen och satte sig sakta i

rörelse. Han slöt stilla ögonen och lät södersolen badda sin hvithet öfver ansiktet.

Gamle kamrern tog vägen längs den branta backe, som vätter åt Brunnsparken. Här gällde det att spjärna emot så mycket de styfva benen förmådde. Det var som om någon humoristiskt skuffat en i ryggen och tvingat benen att pendla i väg som hos en pojke. Käppen med silfverkryckan gjorde fåfänga försök att bromsa, den gamle herrn måste ge sig tyngdlagen i våld, och lugn fick han icke förrän han halft andtruten stod på trottoaren vid backens fot. En ung dam gick förbi och smålog.

Försiktigt fortsatte han sin promenad. Han ville företa en stilla vandring i Brunnsparken, som gömde på åtskilliga minnen.

Tyst och öde var det ännu i den gamla parken, där lindarna stodo bara och sanden på gångarna var fuktig af kälen. En klunga soldater med uppknäppta schineller drog fram genom stora allén, de voro angenämt rusiga af vår och en skvätt brännvin, höllo hvarandra om halsen och pratade i munnen på hvarandra, lofvande att stå hvarandra bi i troget kamratskap i detta främlingsland. De som ytterligare befolkade parken voro en barnjungfru med ett par herrskapsungar och gamle kamrern, som

med korta tvära steg skred fram genom allén. För öfrigt låg hela parken tom.

Sluten och stängd låg badhusrestaurangen, tyst och tom låg sommarteatern med en brädvägg byggd för scenöppningen. Det kändes emellertid som om den klara luften öfver denna glada plats innehållit frusna toner från sommarens alla glimrande melodier. Och det skulle icke töfva länge, förrän solen åter väckte till lif musikens kaskader och befolkade scenen med brokiga gestalter. Första maj närmade sig, det stora genombrottets dag.

Nere vid stranden, afslutande allén, låg det forna Badhuset med sin gammaldags, högst enkla gulgröna fasad. Gamle kamrern hade hört egendomliga historier om de studentgenerationer, som bebott de smått badhytterna i de båda flyglarna. Många sällsamma studentoriginal hade suttit bakom de gammalmodiga fönsterrutorna och stirrat ut på de promenerande i allén. Men gamle kamrern hade stått främmande för de senaste decenniernas ungdom, och han förstod den öfverhufvud icke, hvarför han bekymradt skakade på hufvudet när han nu skred förbi den hemlighetsfulla husfasaden.

Hafvet låg öppet. Gråhara reste sitt underliga torn ur vattenfältet, en svag bris spred vårens första glitter öfver det gröna.

På Brunnsparksvallarna stod en ensam man och såg ut. Det var gamle kamrern, som skuggade för sina trötta ögon för att ännu en gång i fulla drag njuta den vederkvickande Helsingforsvyn. Detta var nu hafvet, hans ungdoms haf, lika friskt och salt som fordom. Han tryckte den mjuka Christy-hatten fastare på hjässan; brisen lekte med de hvita hårtestarna vid tinningen. Det kylde ett grand, han fällde upp rockkragen och stod kvar och såg och såg.

Ett inåtvändt småleende lekte plötsligt i gamle kamrerns hvita mustascher. Hur det var hade det hos den gamle dykt upp ett minne från en Brunnsparksvår för ett trettiotal år tillbaka. Det var ett skymningsminne. En promenad med fröken Gertrud Elmgren, som på den tiden ansågs som en mycket angenäm dam. Hon hade sin nya vårdräkt — gamle kamrern skrattade högt, ty den var sannerligen icke af 1913 års fabrikation. Det var en mycket vacker vårkväll för resten, stilla och ljumt i luften och en liten dekorativ måne i höjden. När de kommo in i den diskreta skuggan af

ett stort träd, ansåg alltså gamle kamrern — ja han var ännu icke trettio år på den tiden — att sammanhanget fordrade att han kysste fröken Gertrud Elmgren. Med en rörelse, som icke precis förrådde ovana, lade han helt ömt sin hand på den unga damens nacke och sträfvade att genomföra sitt syfte. Fullkomligt omotiveradt och utan någon förklaring lösgjorde hon sig emellertid från greppet med en rörelse, som icke häller förrådde ovana. Herregud, gamle kamrern var redan vid de åren ingen oerfaren man; långt ifrån att hans intresse genom det kvinnliga motståndet skulle ökats, lät han helt putslustigt hela företaget ligga nere; de erotiska sensationerna böra icke medföra någon fysisk ansträngning, resonerade han med en öfverlägsenhet, som anstått en roué. Alltså promenerade de vidare mycket korrekt och samtalade om dagens ting. —

Här uppe på vallarna, på samma plats, precis på samma plats, hade de stått och sett på hafvet och sett på månen; och sedan gått hem. Han hade följt henne till portgången, såsom äfven den tidens sed kräfde af en ung man. Och sedan hade de skiljts. »Adjö fröken Elmgren, var så god och sof sött.» Han hade emellertid icke gått länge, förrän han hörde

små snabba, oroliga steg bakom sig. »Herr Alm, herr Alm, stanna, jag ber, jag har tappat min väska!» Det här var icke meningen, det här blef förargligt och besvärligt, tänkte gamle kamrern. Men det var naturligtvis ingen annan råd än att uppträda som artig kavaljer och ta hand om det förskräckta flickhjärtat. Tillbaka samma väg för att söka rätt på den förlorade väskan. »Ser ni, jag har ett visitkort i den, o herregud om det nu upptäcks, att jag marscherat i Brunnsparken midt i natten med en karl. Men jag kan nog tänka mig hvar den föll. Det var under det där trädet där ni bråkade.» Mycket riktigt, väskan återfanns under trädet, där gamle kamrern hade bråkat. Fröken Elmgren blef exalteradt lycklig, slog armarna om gamle kamrern, kysste honom och utropade: »Käre, ska vi inte gifta oss!» »Kära fröken Elmgren», sade då gamle kamrern och underlät icke att kyssa henne, »det var mycket bra att vi hittade rätt på er väska.» Därpå följde han hem ännu en gång, men det hade blifvit lite kyligt mellan dem.

Gamle kamrern stultade fram längs allén, redan på återväg. Vårluften kändes uppriktigt sagdt en smula kall, och det var icke bra för gammalt folk att stå på Brunnsparksvallarna

och andas hafsluft. Han hostade till och skyndade på stegen så mycket han förmådde. Han tänkte på att fröken Elmgren sedan blifvit gift med en norsk trävarukapitalist och att det var bra som det var. Hon var nu en gammal dam med fullvuxna barn; han såg henne ibland på promenad i sufflett, en liten ihopsjunken gumma med hufva af svart spets.

Två unga människor kommo emot i allén, en herre i cylinder med sin dam. När de nådde närmare, spärrade gamle kamrern upp sina ögon.

— Drömmer jag? undrade han. Bah, det är väl ingenting att förvåna sig öfver. Att Gertrud har en dotter som är stora damen, det vet jag förut. Men att möta henne just nu ... Bah. Tänk, hon har precis samma lingula hår.

Gamle kamrern hälsade mycket sirligt på den unga damen, som i sin återhälsning nästan neg.

— Det var gamle kamrern, sade hon till sin följeslagare.

Plötsligt vände sig gamle kamrern om.

— Fröken Halvorsen, ropade han efter dem, tappa inte er väska! — Han visade ett obeskrifligt humoristiskt ansikte.

Den unga damen kastade en bestört blick på sin väska, förstod ingentig alls, men svarade slutligen mycket artigt:

— Kamrern kan vara lugn.

Sedan vände hon sig till den unge mannen i cylinder och sade:

— Gubben är vårfjollig.

LYKTTÄNDAREN

Norra hamnen låg i sensommarkvällens blå skymning, som tätnade med hvarje minut. I mörkret öfver hamnen lyste den ryska eskaderns lantärnor; Högholmen skymtade långt borta med dunkla konturer. Öfver Brändölandet steg augustimånen som en hvass och rödskimrande klo, Turkiets blodiga emblem.

Den ryska katedralen på Skatuddshöjden reste trosvisst sina torn mot den mörknande himmeln; ett sista svagt skimmer lekte kring kupolernas guldplåtar.

Färjan från Högholmen lade till vid bryggan, propellern slog back och rörde upp det tjocka, svarta vattnet i hamnen. Passagerarna strömmade upp på kajen, damernas röda och gröna sommarfärger lyste lockande i skymningen. Ett par åkare ropades an, och i nästa stund

var den glada skaran skingrad. Tystnaden sänkte sig åter öfver platsen.

Alexandersgatans elektriska lyktor brunno i en lång, strålande rad och gåfvo intrycket af en storstadsaveny. Men i hamnen var det fortfarande mörkt. Auerlamporna stodo och väntade på lykttändaren, som var försenad. En polisman i hvit uniformsrock såg sig bekymrad omkring. Klockan var redan öfver nio och belysningen borde absolut fungera.

Nu kom lykttändaren ned längs Alexandersgatan. Han bar sin järnstång på axeln som ett gevär och sträfvade att ha en militärisk hållning, men hans steg voro stapplande. Det var påfallande att gubben var full. Poliskonstapeln betraktade den kommunala förtroendemannen med ett småleende, som icke saknade sina ingredienser af ovilja. Men som han var en godhjärtad natur, beslöt han vara öfverseende och icke inskrida. Medvetandet att han hade lykttändarens öde i sina händer beredde honom emellertid en viss tillfredsställelse, och i känslan af att han icke var någon obetydlig person ställde han sig med armarna i kors öfver bröstet för att iaktta den andre kommunala ämbetsmannens åtgöranden.

I hörnet vid hamnen, där Alexandersgatan tar sin början, stod en hög gaslykta och väckte uppseende genom att den ännu icke var tänd. Den skulle lykttändaren först angripa. Han började med att sätta ihop de olika lederna i sin järnstång för att nå upp till lampan. Han hade icke kunnat ana att redan denna första åtgärd skulle stöta på svårigheter. Det var emellertid icke någon lätt sak att sätta ihop stången. Han darrade på handen och hur han än ansträngde sig lyckades han inte sticka in den ena leden i den andra.

Genom en stark viljeansträngning fick han slutligen stången att hålla ihop. Med en grymtning af tillfredsställelse höjde han stången i vädret och började sikta mot lampan. I det syftet knep han ihop ena ögat, för med båda såg han alldeles för många lampor.

I detsamma föll stången sönder i sina särskilda beståndsdelar, hvilka klingande ramlade ned på gatstenarna.

Polismannen, som stod på post några meter därifrån, gjorde en rörelse af ovilja.

Lykttändaren tog fram sin rödrandiga näsduk och torkade svetten af pannan. Midt genom ruset hade han en förnimmelse af skam; något liknande hade aldrig tidigare händt ho-

nom under hans tjuguåriga tjänstgöring. Och medan han samlade ihop stången tilltalade han sig själf på ett utmanande sätt:

— Thomasson, du ä' full.

Och som om han befarat malplacerade invändningar tillade han omedelbart med skärpa:

— Tig!

Han ragglade kring lyktstolpen, hickade bekymradt och fortsatte det korthuggna samtalet med sin nödställda person:

— Tho-omas-son, du har å-kt ka-a-rusell i dag.

Nu kunde han inte underlåta att småskratta belåtet vid den angenäma erinran om »karusellen». — Åka karusell, det var professionisternas beteckning för rundvandringen från den ena bolagskrogen till den andra. Som de behjärtade myndigheterna tillåto endast en synnerligen begränsad brännvinssupning på hvarje enskildt ställe, blef det nödvändigt att med expresshast förflytta sig från den ena utskänkningen till den andra. På den vägen kunde man nå mycket goda resultat, och det fanns färdigt utarbetade marschrutor med de lämpligaste kombinationerna. En företagsam, äldre hamnarbetare hade gjort sig mödan att uppsätta den s. k. Fyllhundskartan, upptagande

samtliga bolagskrogar i staden och genom sinnrikt anordnade pilar visande de olika vägar, på hvilka ett billigt, men skarpt och hastigt vunnet rus stod att uppbringa.

Lykttändarens osäkra rörelser rundt lyktan blefvo en hel odyssé och kunde icke undgå att väcka de förbigående uppmärksamhet. Detta åter föranledde den posterande poliskonstapeln att göra några hotfulla ansatser att närma sig honom. Thomasson var en alltför finkänslig natur för att icke lägga märke till det, och hans gamla, plikttrogna lykttändarhjärta gjorde strax uppror.

— Kyss lyktan! utbrast han, hvilket var hans för omgifningen tämligen obegripliga favorituttryck sedan tjugu år tillbaka. — Samtidigt kastade han stången ifrån sig och aflägsnade sig indigneradt. Med mera stolta än förtroendeingifvande steg sågs han kryssa upp längs Alexandersgatan.

Thomasson hade fått ett hastigt påkommet begär att fortsätta karusellen. En smörgås med salt kött och en sup och så mycket öl det bara bjöds, — visst fan skulle en gammal lykttändare få ha det roligt någon gång i sitt lif. Han räknade ut att kamraterna nu sutto vid Glogatan. Han hade skilts från dem vid Ro-

bertsgatan, närmaste stationen var för dem Trekanten, och därifrån hade de nog vid det här laget hunnit ned till Glogatan.

»Sussu, du min Sussu, tänk uppå mej», småsjöng Thomasson där han stretade framåt. Med Sussu afsåg han i detta ögonblick icke så mycket sin hustru, som med hvarje ny unge hon »skänkt» honom blifvit tre år äldre, utan sammanfattningen af en något mindre härjad kvinnlig skönhet.

Men mest dröjde hans tankar vid den glada öfverraskning han utan tvifvel skulle bereda kamraterna genom sin oförmodade återkomst. För sin del var han särskildt angelägen om att få dricka några bottenskålar med verkmästaren Nordström, som var en ovanligt rejäl karl. Det var ju Nordströms förtjänst att han i kväll öfverhufvudtaget fått del af karusellens manliga fröjder. Nordström hade hunnit upp Thomasson på Långa bron och tagit honom med sig till Georgsgatan och bjudit på en sup. Så hade Thomasson bjudit på en sup vid Robertsgatan, och Nordström hade bjudit på en sup vid Trekanten, och Thomasson hade bjudit på en sup vid Glogatan, och på det viset hade karusellen gått rundt ett par hvarf.

Af instinktiv självbevarelsedrift ville Thomasson undvika den centrala Alexandersgatan och beslöt sig för en klok omväg. Han sneddade öfver senatstorget och tog vägen längs Regeringsgatan. I den blinda lyckokänsla, hvari han störtade fram, kolliderade han nu handlöst med en lyktstolpe, och stod plötsligt spiknykter. Som om han mött en öfverordnad tog han hastigt några ställningssteg, förde handen till mössan och gjorde honnör. Han förstod mycket väl, att lyktstolpen känt igen honom, skådat hans afsikter och ställt sig i hans väg. Thomasson hade i tiden tillhört Nylands bataljon, och den vördnad han på den tiden lärt sig hysa för befälet hade han i en senare period öfverflyttat på lyktstolparna, hvilka i hans lif blifvit ett slags kontrollerande väsen, ständigt på vakt.

— Gu' bevare löjtnanten, utbrast den gamle lykttändaren i det hans något ansträngda blick med ett bönfallande uttryck borrade sig in i auerlampans glödstrumpa. Kallt och skarpt föll ljuset öfver mannens ansikte, en gammal arbetares väderbitna, skrumpna och glädjelösa ansikte.

Situationens allvar stod emellertid fullt tydligt för Thomasson. Han hade ett spändt uttryck

i sitt ansikte som om han mottagit en order, gjorde helt om på militäriskt vis och gick åstad med snabba steg, hvilka återfått en stor del af sin säkerhet. Öfver torget halfsprang han, han hade nu hemmet i tankarna och öfverfölls, hastigt ångerköpt, af en häftig längtan till hustrun och barnen.

När han svettig och upprörd nådde fram till Norra hamnen, upptäckte han en liten folksamling kring den stora lyktan, som alltjämt stod mörk. Poliskonstapeln i den hvita uniformsrocken var som bäst sysselsatt med att balansera hans långa järnstång i luften, ifrigt sträfvande att få fatt på den lilla ståltrådsögglan högt uppe, hvilken var nyckeln till ljuskällan. Hvad det nu emellertid berodde på, lyktan trotsade fortfarande försöken att få den att lysa upp. Den lilla improviserade folksamlingen följde med intresse konstapelns ansträngningar.

Thomasson störtade fram, grep stången, sköt konstapeln med indignation åt sidan för att med yrkesmannens lugna säkerhet gripa ståltrådsögglan där uppe. Med ett gladt språng flög lågan upp och kastade ett hvitt skimmer öfver hela platsen. En herre i cylinder ropade bravo och gatpojkarna togo upp en applåd.

Konstapeln vände sig med en förklaring till herrn i cylinder.

— De' ä' Thomasson. Han ä' full i dag, men ä' annars hygglig och ordentlig.

— Kyss lyktan! sade Thomasson till konstapeln och framkallade berättigad munterhet bland de församlade.

— Hvad menar Thomasson med de'? frågade konstapeln.

Thomasson gitte inte svara.

Han var redan på väg till nästa lykta. Här vid ångbåtarnas tilläggsplatser var belysningen riklig, lyktorna stodo tätt vid hvarandra, ett par ytterst på kajen, speglande sig i vattnet när de voro tända.

På respektabelt afstånd stod folkmängden och såg på hur lykttändaren arbetade. Och det saknade icke sitt intresse att bektrakta mannen. Det var som om han uttömt alla sina krafter på den första stora uppgiften. Nu petade han förgäfves med stången i vädret, utan att få antändningsapparaten att fungera. Han kände att ruset föll öfver honom ånyo, en rogifvande, söfvande känsla, som gjorde blicken skum och handen matt. Men han fann på råd, kastade järnstången på marken, samlade sina

sista krafter, klättrade upp längs lyktstolpen, stack in fingret i ögglan och tände på.

Åskådarskaran jublade.

Samma enkla metod tillämpade Thomasson vid hvarje lykta. Med godt resultat.

När han klättrade upp i lyktstolpen längst ute på kajen, sade konstapeln:

— Den fan må inte ramla i vattnet. Han ä' så full.

Försiktigt, elastiskt gled den gamle lykttändaren ned för stolpen, nådde kajen och gled därifrån lika försiktigt och elastiskt ned i vattnet. Han sjönk utan ett ljud.

Det blef stor bestörtning bland människorna. Man sprang fram till kajen. Det gick ringar på vattenytan efter kroppens fall, i öfrigt syntes ingenting. Man kom med en båtshake från en ångbåt och petade i djupet, men fann icke den man sökte. Ingen var hågad att dyka ned i vattnet. Det hade väl icke heller nyttat mycket.

Själf visste den gamle lykttändaren ingenting af den oro han kommit åstad. Han hade det lugnt och godt. För sin syn såg han hela sitt Helsingfors stråla i hundrade lyktors glans. Han skred stolt fram mellan glödljusraderna,

lamporna bugade som blommor på sina stänglar för honom, vänligt igenkännande.

Så slocknade allt. Men icke heller det beredde någon smärta.

Den natten var det några lyktor på Norra kajen, som sörjde den döde, några lyktor i hans eget distrikt. Hela natten stodo de mörka, förgäfves väntande på den gamle lykttändaren.

SPÄDGRIS

Herr Reitnitz satt på Catani och väntade på sin frukost.

Han hade en lång rysk cigarrett instucken i mungipan och betraktade tankfullt dess glödända. Det roade honom att han med sina blickar så inställda skymtade det röda skimret af sina egna kinder. Den mjukt afrundade modellering åren gett hans ansikte behagade honom; man hade i alla fall den största nyttan af en belåten fysionomi i lifvets virrvarr, det var det feta ansiktet, som var det förtroendeingifvande, och med hvilket man tryggast balanserade sig fram, och dagarnas missräkningar doldes för öfrigt bäst bakom den masken. Han bar ju själf hågkomsten från en mindre angenäm period, då han i sin spegelbild kunde afläsa de aktuella bekymren tydligt som i en förfallobok.

Herr Reitnitz kastade en blick ut genom restaurangens stora fönster, bakom hvars skira

gardiner de förbipromenerandes silhuetter hastigt aftecknade sig för att åter försvinna. Det föll några snöflingor i den gråkalla förmiddagen, och öfver esplanaden svepte den trista dagern af nordisk december. Herr Reitnitz tänkte på att denna esplanadvy i sin öfvergifvenhet och tungsinthet kanske kunde återges i en etsning och i sin fantasi satte han upp en skiss.

Man kunde emellertid fånga en skymt af julstämning genom fönsterglaset, bakom hvilket damer med ett virrvarr af paket beskäftigt seglade fram. Herr Reitnitz hann känna igen en och annan profil. Var det icke fröken Greta Ruth? Jovisst, hon hälsade honom med en diskret böjning på hufvudet och smålog. Hon var en älskvärd och förståndig flicka, och dessutom mycket slank.

Herr Reitnitz hade beställt spädgris. Han satte stort värde på den rätten. Den var som en stilla smekning, på intet vis utmanande eller ansträngande. Han intalade sig, att icke en gång en vegetarian kunde ha något att anmärka mot spädgris. Åtminstone icke vid jultid. Ty en renodlad vegetarisk julskinka stod nog icke att få. Och det var förvisso att förgipa sig på den stora högtiden, om man försökte abstrahera från det nämnda centrala attributet.

Dörren gick upp, och in steg herr Blank. Han kom fram till herr Reitnitz' bord, en lång och trygg gestalt.

— Tjänare, sade han, satte sig och begynte strax sina bekännelser: Jag har inte sofvit — vaktmästare, ett glas te, ett glas starkt och hett te —, för man skall väl se sig om när man är i stan igen. Jag borde ha rest i förra veckan, tåget går 2,50 — vaktmästare, var god och skynda på med teet, jag skall resa 2,50. Det är verkligen nödvändigt att jag kommer ut till landet, jag är i behof af lite motion. Här i stan kan man inte få motion, här är alla manliga individer så tillbakadragna och hyggliga. Kan du tänka dig, vi försökte i natt få till stånd kontroverser med samtliga herrar vi mötte på gatan, men förgäfves, de gick alla åt sidan och bad om ursäkt. Det bekymrade mig, för jag hade nyss inhämtat några nya jiu-jitsu-grepp ur den internationella boxartidskriften, som utges i Rio de Janeiro. Det är för resten intet nöje att klå folk här i stan, de tar det så illa upp. I fjol satt jag och diskuterade med några västfinnar på ett enskildt rum, det var fråga om kortskallar och långskallar och rasolikheterna här i landet; då var det någon, som kallade mig okunnig och jag replikerade natur-

ligtvis med en moderat knytnäfve på högra bröstet, hyggligt och städadt naturligtvis. Följande dag kom mannen till mig med en förebrående uppsyn och sade: »Hör du, du slog mig i går!» Jag simulerade att jag inte kom ihåg något, för jag känner ju konvenansen: man får inte slå folk. Men det tycker jag är inhumant och orättfärdigt. På den vägen kan det ju aldrig bli någon uttömmande diskussion. Skall jag inte få häfda *mina* synpunkter? Inte vill du finna dig i det, Reitnitz, att man dagen efter kommer till dig och förebrår dig för att du varit öfverlägsen i debatten. Tänk om någon skulle komma och beklaga sig med dessa ord: »Hör du Reitnitz, hvarför använde du ett så starkt argument mot mig i går, när det var fråga om Spinoza?» Nej, jag far till landet, där finns det ännu män, som kan slåss, och den motionen ger aptit.

— Motion, sade herr Reitnitz, som var sysselsatt med att preparera sin spädgris, hvilken vaktmästaren nyss hade lagt fram, du talar om motion. Den enda motion jag har är att dra opp mitt ur på förmiddagen. Det ger mig en alldeles tillräcklig aptit.

Reitnitz såg med ömma blickar på sin spädgris. Det var kall spädgris.

— Hvarför äter du *kall* spädgris? frågade herr Blank i det han svepte det heta teet i sig.

— Mum, mum, svarade den andre med det mjuka köttet mellan tänderna. Det specifika hos denna rätt kommer på så vis bäst till heders. Och till den kalla portionen hör smetana — herr Reitnitz bredde ett lager af den hvita såsen på nästa munsbit och fortsatte: Smetana är ett nödvändigt komplement med sin antydan af en fjärran kittlande bitterhet på det feta. Mum, mum. Och till den varma rätten hör för resten enligt matsedeln kascha. Kascha undviker jag alltsedan jag besökte Walamo kloster. Där fick jag bara kascha. Så mycket gryn på en gång, det är inte bra! När jag skådar de bruna bohvetegrynen på ett Catanifat, ser jag för min inre syn en rad munkar vid ett långt och torftigt måltidsbord och jag får en oljig känsla af religiositet på tungan. Nej, jag föredrar kall spädgris med dessa små potatistärningar och ljusröda skifvor af morot som du ser här.

Gourmanden sjönk hän i sin förrättning med stort allvar. Herr Blank beställde ett glas öl, ett stort glas. Därpå gymnastiserade han sina något mattade ögonlock genom att låta dem klatscha upp och ner ett par gånger. Han

hade på sin tid haft blå ögon, men lifvets strider hade beröfvat dem det mesta af den ursprungliga färgen.

Herr Wide, som satt vid ett grannbord i den vid denna timme för öfrigt nästan tomma restaurangsalen, kom fram och hälsade.

— Tjänare, Blank, sade han, har du inte rest?

— Jag skall resa klockan 2,50, svarade den tillfrågade och såg på sitt ur.

Herr Wide bolmade på sin cigarr. Hans lilla ansikte bar spåren af förmiddagens Bisquit, och det var kanske på grund af denna han var meddelsam.

— Jag sitter med apotekar Sundell, sade han. Jag har förbannadt svårt att hålla mig för skratt, för jag såg honom i går i en humoristisk situation. Hör på nu, det är intressant. Jag promenerade i går kväll öfver Kasärntorget, på väg hem. En droska åkte förbi. I den satt apotekar Sundells fru och den där unga Lindblad, ni vet. Nåja, sade jag för mig själf. Det var ju ingen öfverraskning. Men en half minut senare kommer en annan droska, i vild fart. I den satt Sundell själf, med uppfälld rockkrage och något nervös som det föreföll. I hörnet vid elektricitetsverket hann han upp det första

åkdonet. Han åkte snabbt om det, men i förbifarten lyfte han på cylindern för sin fru med utsökt artighet. I detsamma försvann hans åkdon ur sikte. Den andra droskan svängde långsamt och snopet rundt hörnet.

Lilla herr Wide fnissade smått och kastade en half blick på apotekar Sundell.

— Det är ingenting att skratta åt, tillrättavisade herr Reitnitz i det han tuggade långsamt. Det ligger något af manlig behärskning och öfverlägsenhet i denna tysta hälsning. Sens moral: vifta med kalla handen åt den otrogna och ila förbi! Svartsjukan är en primitiv sensation. För min del har jag aldrig hyst svartsjuka. Det vill säga, om det någon gång händt, att en figur gått i vägen för mig, så har jag känt det så, att den mannen varit för mig ännu likgiltigare än andra män. Han har ointresserat mig. Har damen det varit fråga om föredragit den andre, så har detta i mina ögon blifvit en obarmhärtig belysning af henne själf. Hon var alltså så föga solid, att hon inte hade blick för mina företräden! Det var rätt åt henne!

Herr Reitnitz hade fullbordat sin måltid och lade tillbaka knif och gaffel. Han strök den hvita servetten smeksamt öfver sina läp-

par. När han tände sin cigarr fick man intrycket af en man, som funnit sig tillrätta här i lifvet.

— Är du belåten nu? frågade herr Blank.

— Ja, svarade herr Reitnitz konstlöst och drog långa bloss på sin cigarr.

Herr Wide steg upp och gick tillbaka till apotekar Sundells konjak.

Det ringde i telefonskåpet. Det var ett bud till herr Reitnitz.

När han återkom från telefonen, bar han ett lyckligt leende i blicken.

— Hvem var det? frågade herr Blank öppenhjärtigt.

Den andre svarade med en forcerad hviskning:

— Det var fröken Ruth! Jag måste gå nu.

Och han betalade hastigt och försvann.

Herr Blank satt ensam kvar och stirrade ut genom fönstret. — Spädgris, mumlade han för sig själf ... Späd grisett.

Han fann inte något innehållsrikare.

Därpå såg han på sitt ur. Ingen resa i dag.

INNEHÅLL.

	Sid.
Knock me down	5
De rädda ögonen	105
Hellström	117
Fil. kand.	131
Den nya korsetten	145
Lifvets allvar	157
Stockholmsaccenten	169
Gamle kamrerns vårpromenad	181
Lykttändaren	195
Spädgris	209

KNOCK ME DOWN

AF

TURE JANSON.

Föreliggande lilla novellsamling har till författare en ung finsk-svensk, *Ture Janson*, som i sitt hemland redan vunnit rykte som en framstående novellist. Det är öfver hans lätta, flotta ofta uddiga framställning något som för tanken på sådana våra egna novellister som Henning Berger, Hjalmar Söderberg eller Artur Möller. Den finska pressen har också mycket välvilligt mottagit denna Ture Jansons nya bok »*Knock me down*». Sålunda säger ***Holger Nohrström*** i »Hufvudstadbladet», att boken »*kan betecknas som ett vackert prof på ganska långt hunnen skildringskonst, och man kan med godt samvete säga, att boken hör till de verkligt underhållande. Man lägger den icke gärna ifrån sig förrän den är genomläst*».

Gunnar Castrén i »Nya Argus» kallar den »*från början till slut en lättläst och underhållande bok, där man icke stötes af några otympligheter eller trögt flytande ställen. Allt går raskt undan, och för att reta intresset sätter författaren till åtskilliga små pikanterier*». — — — »*Betraktad som en serie ögonblicksbilder står Jansons bok mycket högt*».

Henning Söderhjelm i »Finsk tidskrift» finner »*stilen glädjande fyndig och lätt, den har alla den nyaste svenska novellistikens goda egenskaper — framför allt rappheten och precisionen . . . Boken är underhållande och rolig med sin friskhet och respektlöshet och rymmer en massa upplefvadt, hördt och sedt*».

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
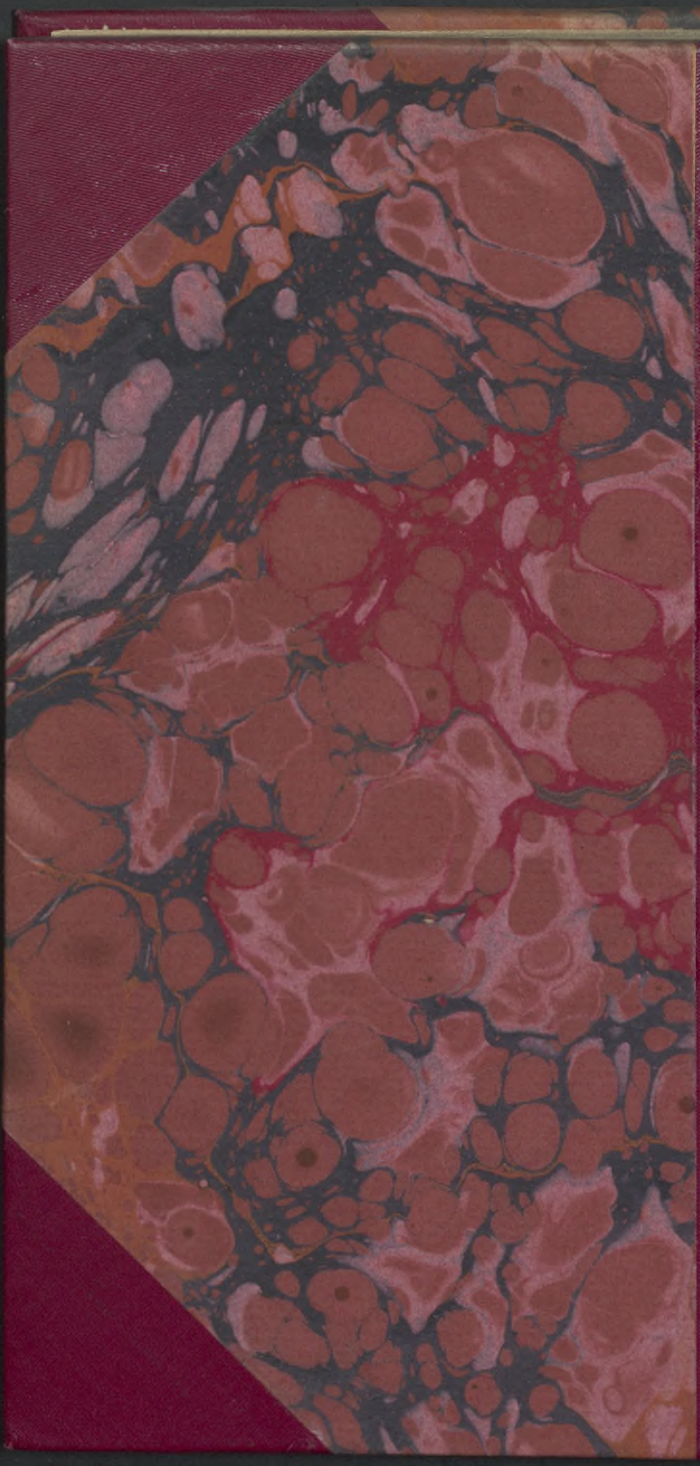
6000428824
Göteborgs universitetsbibliotek
JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG